

◎ TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ◎

Budapest befolyása a környék népesedésére.

Influence de Budapest sur les agglomérations suburbaines.

Résumé. C'est à Budapest qu'on peut observer le plus, en Hongrie, l'afflux de la population à la ville. Dans le territoire actuel de la capitale de la Hongrie, il y avait 52.944 habitants en 1787, 101.127 en 1830, 280.349 en 1869, 928.996 en 1920 et 960.535 en 1925. Cet extrême progrès mérite d'autant plus l'attention, que Budapest n'augmenta jamais son territoire par l'annexion de communes ; malgré cela, depuis la deuxième moitié du XIXe siècle déjà, les communes limitrophes s'y développaient énormément. En raison des professions de la population, de la manière de bâtir et de leur évolution, les **20 communes voisines** de Budapest et relevées dans les tableaux ci-dessous, peuvent être considérées comme des arrondissements extérieurs de Budapest ; bien qu'elles n'y soient pas incorporées au point de vue administratif, elles font un tout avec la capitale, ce que nous appelons Grand-Budapest.

Le développement de ces **communes voisines**, — véritables quartiers extérieurs de Budapest, — est prouvé par le fait que tandis qu'elles n'avaient, vers 1830, que 11—12.000 habitants, elles en avaient presque 300.000 en 1920. Sous l'influence de l'attraction de Budapest, c'est surtout depuis 1869 qu'elles progressaient rapidement : le nombre des habitants s'y élevait, **de 26.482 en 1869, à 288.329 en 1920** et à 313.824 en 1925, s'accroissant pendant un demi-siècle — de 1869 à 1920 — près de 1000%. En raison du développement de la ville de Budapest et de ses environs, l'accroissement de la population de **Grand Budapest** fut également rapide : celui-ci avait, **en 1920, 1.217.325 habitants, contre 306.831 en 1869** ; donc l'accroissement fut de 910.494 (296.7%). (Pour le nombre de la population de Budapest et des communes voisines, de 1869 à 1920, voir le tableau 1er, et pour l'accroissement de la population, le tableau 2.)

Naturellement, l'accroissement naturel ne faisait qu'une moindre partie de l'accroissement de fait, dont la plupart était due à **l'immigration**. Et comme, sans celle-ci, le nombre de la population des communes voisines en question n'eût pu s'élever, pendant un demi-siècle, de 26.000, qu'à environ 50.000, à peu-

près 90% de l'accroissement de la population y étaient dus **au voisinage de la capitale et à l'attraction exercée par elle**.

Le tableau 3 montre l'accroissement de fait et naturel de la population, ainsi que l'excédent d'immigration, et le tableau 4, la répartition de la population suivant le lieu de naissance, mettant en une vive lumière l'importance du mouvement migratoire.

Tandis que, de 1900 à 1910, 74.4% de l'accroissement des 20 communes voisines revenaient — contre 74.2% de 1910 à 1920 — à l'excédent de migration, (à la différence entre les immigrés et les émigrés), l'accroissement naturel n'y figurait que pour 25.6%, respectivement pour 25.8. Les chiffres relatifs aux **lieux de naissance** font preuve d'une vivacité encore plus grande du mouvement migratoire. La proportion des personnes nées dans les communes voisines, qui, en 1880 déjà, n'était que de 53.6%, descendait à 27.5 en 1910. La proportion bien basse des naissances locales est un fait caractéristique qu'on observe dans tous les quartiers extérieurs, s'accroissant rapidement par l'immigration, des grandes villes européennes.

La filtration de Budapestois vers les quartiers extérieurs a augmenté : en 1910, 18.3% des habitants des quartiers extérieurs étaient nés à Budapest, contre 9.1 seulement en 1880. Il est caractéristique que le nombre des habitants nés dans le comitat de Pest, — donc à proximité immédiate des „communes voisines” — n'augmentait que dans une moindre mesure ; et tandis que leur proportion descendit, pendant 30 ans, de 14.1 à 12.7, le nombre des immigrés venus des autres régions de la Hongrie s'éleva de 17.4 à 37.5%. L'intensité du mouvement migratoire est caractérisé par le fait que 79.3% de l'accroissement de 1900—1910 revenaient à celui de la population née ailleurs, et 20.7% seulement à l'accroissement de la population locale.

Le grand accroissement, dû au mouvement migratoire, de la population, influa, aussi considérablement sur la composition de celle-ci. Dans les communes voisines de Budapest, les migrations modifièrent fort la répartition des habitants suivant la **langue ma-**

ternelle, le culte, la profession et même, le sexe et l'âge.

Par suite surtout de la guerre, la répartition par sexe de la population changea sensiblement: dans les quartiers extérieurs, sur 1000 hommes, il y avait 1093 femmes en 1920, contre 1021 en 1910. La répartition par âge des populations des communes voisines fut également influencée, d'un côté, par l'immigration de personnes d'âge productif, et de l'autre, par les pertes occasionnées par la guerre et la régression de la natalité. Les données relatives à l'état de famille de la population se ressentirent aussi de l'écart se présentant dans la répartition suivant l'âge. et de la crise économique: en 1910, 61·5% de la population de plus de 15 ans étaient mariés, contre seulement 58·5% en 1920. (Voir pages 128 et 129, présentant les données relatives à la répartition par âge et à l'état de famille.)

Les données de langue maternelle de la population changèrent également du fait de l'immigration provenant principalement de régions magyares, et de la magyarisation de personnes de langue étrangère. (Voir les tableaux 5 et 7). Quoique les Allemands établis au XVIIIe siècle dans les villages dévastés pendant les guerres hongro-turques se fussent accrus, dans quelques communes, par l'immigration même, toutefois, leur nombre diminuait par degrés dans la plupart des régions; par contre, la proportion des habitants de langue maternelle hongroise — qui s'accroissaient très rapidement — s'éleva, de 46·1% en 1880, à 90·9 en 1920. Avec le développement de l'élément magyar, s'accroissait le nombre et la proportion des habitants sachant le hongrois (voir le tableau 9). En 1920, 98·1% de la population des quartiers extérieurs parlaient le hongrois, contre 62·4 en 1880; aux mêmes époques, le nombre des personnes de langue étrangère sachant le hongrois augmentait rapidement (de 30·8 à 79·8%).

Quant aux changements survenus dans la répartition de la population suivant les cultes, voir les tableaux 6 et 8. En ce qui concerne le nombre des personnes sachant lire et écrire — ce qui est le moyen le plus simple de mesurer le degré d'instruction — les chiffres de 1920 font preuve d'une situation assez satisfaisante. En 1920, 91·5% de la population de plus de 6 ans savaient lire et écrire, contre 82·0% en 1900, donc le progrès a été considérable.

Ce sont les professions qui constituent l'indice le plus important du caractère urbain;

l'attraction des villes et des agglomérations suburbaines est due en premier lieu à des motifs sociaux et économiques. La vie économique et l'activité de l'Etat étant concentrées à Budapest, capitale de la Hongrie, cette circonstance influe fort sur la situation de la population des communes voisines. Pour les professions exercées dans les quartiers extérieurs de Budapest, nous regrettons de n'avoir des données que depuis 1900, époque où, en grande partie, ils avaient déjà un caractère urbain. (Voir les tableaux 10 et 11, ainsi que le relevé de la page 134, qui présentent les données relatives à la répartition de la population par profession.) Au début du siècle dernier, les petites communes limitrophes de Budapest avaient encore un caractère rural. Mais tandis que, d'après les données des tableaux ci-dessous, la proportion de la population se livrant à la production du sol y diminuait successivement, descendant de 12·5% en 1900, à 5·1% en 1920, la proportion des habitants exerçant les métiers de l'industrie minière, des autres industries et du trafic, s'élevait de 64·5 à 76·1, et celle du personnel des services publics et des personnes de profession libérale, de 5·2 à 7·1%. Le grand accroissement, survenu entre 1910 et 1920, du nombre des personnes appartenant à cette dernière catégorie, et des retraités, s'explique par les expulsions ordonnées dans les territoires transférés aux Etats successeurs.

Outre les données énumérées, les tableaux 1—11, ainsi que les relevés intercalés dans le texte hongrois, montrent l'influence exercée, par Budapest, sur la population des localités voisines, mettant en lumière le développement extrêmement intéressant des communes limitrophes de Budapest.

A népesség városba tödulásának, városban való tömörülésének, a mai kor e sajátos demografiai jelenségének országszerte megfigyelhető érdekes tulajdonsága, hogy a városi élet fejlődése folyamán a városba özönlő népességnek mind nagyobb és nagyobb része a periferiákra, a külvárosokba, a várost környező községekbe gravitál, sőt a városi lakosság jelentékeny része is a magas közterhek és a lakás- és élelmiszerdrágaság miatt a városból a szomszédos községekbe költözködik át. A várost mezőgazdasági termékekkel, élelmiszerekkel ellátó községek határában gyárak épülnek, tisztviselő-, munkás- és nyaralótelepek, kertvárosok keletkeznek: a környék a város vonzóerejének hatása alatt benépesül. A gazdasági összefüggés és a társadalmi össze-

tartozás szorosabbá válásával a város magához csatolja a gyorsan fejlődő és vele társadalmilag egységes szomszédos községeket, vagy pedig azokkal a közös várospolitikai, városgazdasági és szociális célok érdekében egyesül.

A külföldi nagy városokhoz hasonlóan ez a fejlődési folyamat jellemzi Budapest népességét, amelynek mai területén II. József korában (1787-ben) 52.944,¹⁾ 1830-ban 101.127,¹⁾ 1869-ben pedig 280.349 lakos élt. Buda, Pest és Óbuda 1873. évi egyesülése után az általános gazdasági fellendülés a főváros fejlődésének is nagyobb lökést adott és az egyesített Budapest népessége évtizedről-évtizedre csaknem amerikai arányokban növekedett, úgyhogy az 1900. évi népszámlálás már közel háromnegyedmillió (732.322) lakost írt össze Budapest területén. Az építkezési, gazdasági és politikai válság a századforduló után a fővárosnak szédületes fejlődését, melyhez hasonló a XIX. század folyamán egy európai nagyvárosban sem észlelhető, erősen megfékezte és Budapest lakosságának száma 1910-ig csak 880.371-re emelkedett. A következő, háborús évtizedben ismét megcsappant a főváros nép növekvése és a lélekszám 1920-ban 928.996, 1925-ben pedig az ez év karácsonyán megeltett népszámlálás szerint 960.535 volt. Budapest növekvésének lassúbbodásával ellentétben éppen az utolsó évtizedekben gyorsult rohamosan a *szomszédos községek* fejlődése, amelyekben a főváros vonzóerejének hatása alatt az odavándorló népességnek és a Budapestről kiszivárgó lakosságnak évről-évre nagyobb része telepedett meg. A Budapest-környéki községek fejlődése még a világháború előtt aktuálissá tette a szomszédos községek bekebelezésének, *Nagy-Budapest* megalakulásának problémáját.²⁾ Bár a tervezett egyesítés ezideig még nem történt meg, Budapest külvárosaival tulajdonképpen már ma is egy várost alkot, a szomszédos községek népesedési viszonyainak alakulása tehát a főváros fejlődésére nézve is jellemző és egyúttal Budapestnek a környékre gyakorolt befolyását is megvilágítja. Nagy-Budapest népesedési viszonyainak ismertetése ma annál indokoltabb, miután a mai országterületen élő népességnek *több mint egy-hetede* (15,3%-a) a fővárosban és külvárosai-ban lakik.

¹⁾ L. A magyar városok statisztikai évkönyve. Szerkesztette: Dr. Thirring Gusztáv. Budapest, 1912.

²⁾ V. ö. Bárczy-Harrer: Tanulmány a szomszédos községeknek Budapesthez való kapcsolásáról. Budapest, 1908.

A főváros körül két övezet képzelhető el, a környező községek két csoportba oszthatók: az *első csoportba* tartoznak a fővárossal határos és összeépült, valamint a megfelelő közlekedési vonalakkal összekapcsolt községek közül mindazok, amelyek népességük foglalkozásánál, építkezési módjuknál és fejlődésük-nél fogva fővárosias jelleggel bírnak. A *második csoportba* sorozhatók a távolabb fekvő, lassabban fejlődő, ezidőszelre is inkább falusias jellegű községek, amelyek az első csoportba tartozó ú. n. „szomszédos községekkel” szemben „távolabbfekvő községek” gyűjtőnév alá foglalhatók. A főváros-környéki községek népesedését vizsgálva elsősorban a szomszédos községek és egyben Nagy-Budapest fejlődését és fontosabb demografiai adatait kell ismertetnünk;¹⁾ a szomszédos községek népesedési viszonyainak részletesebb ismertetése után a távolabb fekvő községek népesedésével más alkalommal kívánunk foglalkozni.

A m. kir. központi statisztikai hivatalnak és Budapest székesfőváros statisztikai hivatalának megállapodása szerint 20 (ill. Sas-halom önálló községgé alakulása óta 21) község sorozandó abba az övezetbe, amely a fővárossal együtt Nagy-Budapestet alkotja. E községek a következők: *Alag, Újpest rtv., Rákospalota rtv., Pestújhely, Rákosszentmihály, Cinkota* (az 1923-ban községgé alakult Sas-halommal együtt), *Rákoscsaba, Rákosliget, Rákoskeresztúr, Rákoshegy, Pestszentlőrinc, Kispeszt rtv., Pesterzsébet rtv., Csepel, Nagytétény, Budatétény, Budafok rtv., Albertfalva, Pesthidegkút és Békásmegyer*; e községek fekvésüknél, fejlődésüknél, illetve népességük összetételénél fogva *Budapest külvárosainak* tekinthetők. A 20 (ill. 21) község közül a XIX. század első felében Nagy Lajosnak és Fényes Eleknek 1830 körül megjelent

¹⁾ A húsz szomszédos község 1869—1920. évi lélekszámadatait az 1920. évi népszámlálás I. kötetének (Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat. 69. kötet) 3. sz. táblája közli. — Az újabban alakult községek népességének demografiai megoszlása a községgé alakulást megelőző népszámlálásokról nem áll rendelkezésre, hanem amennyiben az anyaközség a szomszédos községek közé tartozik, annak adataiban bennfoglaltatik. Azoknak a községeknek a demografiai megoszlása, amelyeknek anyaközsége a szomszédos községek sorában nem szerepel, részben más forrásművek (a vallásfelekezeti adatok egyházi schematizmusok) alapján, részben (így az anyanyelvi adatok) becslés útján megközelítő pontossággal állapított meg, a legtöbb esetben azonban az összeállításokból kimaradt.

munkái¹⁾ szerint csak a következő 9 község létezett:

	Lélekszám	
	Nagy Lajos adatai	Fényes Elek szerint
Rákospalota	1424	1541
Cinkota	976	953
Rákoscsaba	989	1106
Rákoskeresztúr	1482	1540
Csepel	599	590
Tétény	1480	1482
Budafoke	2702	2702
Pesthidegkút	994	994
Békásmegyer	814	849

Albertfalva (Fényes adatai szerint 176 lakossal), Budatétény (125 lakossal), Alag (17 lakossal) és Rákosszentmihály (52 lakossal) a harmincas években községi jelleggel még nem bírt, hanem a puszták és népesebb lakott helyek között szerepelt.

100 évvel ezelőtt tehát alig 11—12,000 lakos élt a főváros közvetlen környékén, azon a területen, amelyen ma mintegy 300.000 lakos tömörül. A környék rohamos fejlődése a XIX. század második felében indult meg, amikor a 9 község területén keletkezett, gyorsan népessző telepekből egymásután 11 (illetve Sas-halommal 12) önálló község alakult. A 20, illetve helyesebben 21 felsorolt szomszédos község közül ezidőszereint öt²⁾ rendezett tanácsú város. A községek alakulásának időpontja jelzi egyúttal azok fejlődését is: 1869-ben a fent említett 9 községen kívül már Albertfalva és Újpest³⁾ is önálló község; még a nyolcvanas években önállósult Budatétény, a Soroksár határában alakult telepekből pedig 1887-ben Kispest, 1897-ben Pesterzsébet (Erzsébetfalva) lett községgé. Csömörből vált ki 1902-ben Rákosszentmihály, a Rákoskeresztúrhoz tartozó telepekből pedig 1907-ben Rákosliget és 1921-ben Rákoshegy lett önálló község. 1909-ben alakultak községgé Pestszentlőrinc és Pestújhely (előbbi Kispest, utóbbi Rákospalota határából), 1910-ben önállósult a Dunakeszi mellett települt Alag és végül a Cinkotához tartozó telepekből 1923-ban egy új község alakult Sas-halom néven.⁴⁾

¹⁾ Ludovicus Nagy: Notitiae politico-geographico-statisticae inelyti regni Hungariae partiumque eidem adnexarum. Budae 1828. — Fényes Elek: Magyarország a hozzákapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geographiai tekintetben. Második kötet. Pesten, 1837.

²⁾ Újpest 1907., Kispest 1922., Pesterzsébet és Rákospalota 1923., Budafoke 1926 óta rtv.

³⁾ Újpest az Újmegeyer néven 1830 után keletkezett, 1840-ben 106 lakost számláló telepből alakult községgé.

⁴⁾ A szomszédos községek megalakulását illetőleg l. bővebben: Budapest félszázados fejlődése. 1873—1923. Budapest székesfőváros statisztikai közleményei. 53. kötet. Budapest, 1925. Írta: Thirring Gusztáv dr.

A szomszédos községek félszázados lélekszámadatait az 1. sz., a népesség növekvését pedig a 2. sz. táblázat mutatja be. 1869-ben a budapest-környéki községek lakosságának száma 26.482 volt. Ez a szám évtizedről évtizedre rohamosan növekedett és 1880-ban 36.762, 1890-ben 61.289, 1900-ban 120.678, 1910-ben 217.666, 1920-ban pedig 288.329 főre emelkedett, 51 év alatt tehát megtízszereződött. A népgyarapodás aránya évtizedenkint 32.5 és 96.9% közt váltakozott. A szaporodás méreteit jellemzi, hogy 1900-tól 1910-ig az 1900-ban 120.678 lakossal bíró községek népessége 96.988 fővel gyarapodott, míg ugyanakkor a 732.322 lakosú főváros szaporodása 148.049 főre rúgott; arányszámokban kifejezve a főváros népének növekvése 20.2, a környéki községek pedig 80.4% volt. Az elmúlt (1910—1920.) évtizedben a szomszédos községeknek a háborús viszonyok következtében meglassubodott, de még igen kedvező, 32.5%-os szaporulata nemcsak viszonylag nagyobb a főváros 5.5%-os szaporulatánál, hanem abszolút számban is másfélszerese annak: Budapest ebben az évtizedben 48.625, a szomszédos községek pedig 70.663 fővel gyarapodtak.

Rendkívül gyors a fővárost és környékét egybefoglaló Nagy-Budapest népességének növekvése: 1869-ben a fővárosnak és közvetlen környékének területén 306.831, 41 évvel később, 1910-ben már több mint 1 millió (1,098.037), 1920-ban pedig 1,217.325 lakos élt. Nagy-Budapest népességének félszázados gyarapodása 910.494 fő (296.7%). E kilencszázezret meghaladó szaporulatból 648.647, vagyis 71.2% esett a fővárosra és 261.847, vagyis 28.8% a szomszédos községekre. A külvárosok gyorsabb fejlődését bizonyítja az a körülmény is, hogy Nagy-Budapest lakosságának 1869-ben 91.4%-a lakott a fővárosban és csak 8.6%-a a külvárosokban, az 1920. évi népszámlálás szerint azonban Budapestnek ez az arányszáma 76.3%-ra szállott alá, a 20 község pedig 23.7%-ra emelkedett.

Az 1925. évi december havi népösszeírás adatai szerint a szomszédos községek népessége az utolsó népszámlálás óta elmúlt év-ötödben 288.329-ről 313.824¹⁾ főre emelkedett, ami meglassubodó, de elég kedvező (8.8%-os) gyarapodásnak felel meg.

A szomszédos községek közül legkorábban Újpest rtv. fejlődése indult meg, melynek

¹⁾ Megjegyzendő, hogy népszámlálásaink a jelenlévő népesség összes számát közlik, ezzel szemben az 1925. évi népösszeírás a rendes lakó népességnek városokban és városias jellegű községekben a jelenlévő népesség adatánál általában kisebb számát tudakolta.

1869-ben 6722 főnyi lélekszáma évtizedenkint 73·6, 101·6 és 78·0%-os gyarapodással, 1900-ig 41.858-ra emelkedett; 1900 után a város fejlődése meglassúbbodott; a népesség gyarapodása 1900-tól 1910-ig 31·9, 1910-től 1920-ig pedig csak 2·3%-ot tett ki. Tekintettel arra, hogy a környéki községek közül Újpesten a legnagyobb a népsűrűség, a terjeszkedni alig tudó, 1920-ban 56.489 lakost számláló város nagymérvű fejlődésére a jövőben sem lehet számítani. Újpesttel ellentétben épen az utolsó évtizedekben növekedett nagymértékben Kispeszt és Pesterzsébet. Előbbi 1869-ben még nem is létezett és népességének száma 1880-ban 1820, 1900-ban pedig 9804 volt. Tulajdonképpen a következő évtizedben (1900—1910.) fejlődött várossá Kispeszt; e tíz év alatt a város lélekszáma 208·2%-os szaporodással 30.970-re, a következő évtizedben pedig 69%-os szaporodással 51.064 főre emelkedett. Hasonló gyorsan népesedett Pesterzsébet is, amely 1869-ben 223, 1890-ben 4.754, 1910-ben 30.212 és 1920-ban 40.545 lakost számlált. A többi község szaporodási arányszáma szintén rendkívül nagy, amit azonban néhol a népesség igen kis száma indokol. A fentemlített községeken kívül abszolút számban és viszonylag is igen kedvező Rákospalota és Pestújhely gyarapodása, amelyek együttes területén 1890-ben 6.264, 1900-ban 11.744, 1910-ben 30.694 (ebből Rákospalota 25.147, Pestújhely 5.547), 1920-ban pedig 43.904 (ebből Rákospalota 36.008, Pestújhely 7.896) lakos tartózkodott. A századforduló körül kezdett rohamosan fejlődni Csepel, Rákosszentmihály, Cinkota (Sashalom), valamint újabban a lassúbb szaporodású jobbparti községek közül a rendkívül gyorsan benépesülő Pesthidegkút is.

Az ötvenegy év adatait összefoglalva azt látjuk, hogy a leggyorsabban, az átlagos 988·8%-os szaporodásnál nagyobb mértékben fejlődtek a következő községek: Pesterzsébet, Rákosszentmihály, Alag, Pestszentlőrinc, Kispeszt és Rákospalota (Pestújhellyel). Leglassúbb volt a népgyarapodás aránya Albertfalva községben (171·5 %). 500 %-on alul maradt ezenkívül a többi jobbparti község, valamint a balparti községek közül Rákoskeresztúr és Rákoscsaba szaporodási arányszáma is. A gyors fejlődés eredménye, hogy 1920-ban a népesség száma a községek közül kettőben (Újpest és Kispeszt) meghaladta az 50-, egyben (Pesterzsébet) a 40-, egyben (Rákospalota) a 35- és négyben (Cinkota,¹⁾ Pestszentlőrinc,

Csepel és Budafok) a 10-ezret, holott 51 évvel előbb a legnépesebb Újpestnek is csak 6.722, a többi községnek pedig legfeljebb 200—4.000 lakosa volt.

A szomszédos községek *népsűrűségére* vonatkozó adatoknak nem tulajdoníthatunk nagyobb jelentőséget, minthogy a községek területe igen eltérő nagyságú; a környék 26.363 hektárnyi összterületének 1920. évi átlagos népsűrűsége (hektáronként 10·94) kisebb, mint a szintén nagyterületű főváros 1869. évi népsűrűsége. Legsűrűbben lakott a legjobban beépült Újpest (egy hektárra 84 lélek), továbbá Kispeszt, Pestújhely és Pesterzsébet, viszont az őstermelő jellegű, nagy szántóföldekkel bíró Rákoskeresztúr népsűrűsége hektáronként csak 2 lélek.

A városi népesség fejlődésének általános tünete, hogy a rendkívül nagyarányú gyarapodás csak kisebb részben ered *természetes szaporulatból*, nagyobb részben azonban a városnak a vidéki népességre gyakorolt *vonzásából* származik. A Budapest környéki községek gyarapodásának fő forrása szintén a *bevándorlás*, a községek lélekszámnövekvéséből azonban nem a környék, hanem a *főváros vonzóerejének nagyságára* következtethetünk. Fentebb láttuk, hogy a 20 szomszédos község népessége 51 év alatt (1869—1920) 26.482-ről 288.329-re emelkedett, tehát 261.847 fővel gyarapodott, holott egyenletes természetes szaporodással a községek lélekszáma normális körülmények közt csak mintegy 20—25.000 fővel gyarapodott volna és így legfeljebb 50.000-re nőhetett volna. *A tényleges gyarapodásnak tehát mintegy kilencetized része közvetlenül (bevándorlások folytán) vagy közvetve (bevándorlott népesség természetes szaporodása következtében) Budapest szomszédságának tudható be.*

Az utolsó két évtizedről (1900—1910. és 1910—1920.) községenkénti részletezéssel rendelkezésre álló adatok alapján kiszámítható a népesség vándorlási nyeresége vagy vesztesége: a tényleges és a természetes szaporodás egymáshoz való viszonya (l. a 3. sz. táblázatot). *A népgyarapodás forrásainak, a természetes szaporodás és a vándormozgalom adatainak bemutatásánál utalnom kell arra, hogy a bevándoroltaknak a községekben született gyermekei a községek népmozgalmában, tehát a természetes szaporodás adataiban bentfoglaltatnak, holott elméleti szempontokból ezek száma helyesebben a bevándorlás adataihoz tartozik. Ezenkívül a fővárosi kórházakban elhalt környékbéli lakosok száma nem szerepel a környék halálozási adataiban s ezért a szü-*

¹⁾ Sashalom különválása óta Cinkota lélekszáma nem éri el a tízezret.

letések és halálozások mérlege a szomszédos községekben kedvezőbb, Budapesten kedvezőtlenebb a valóságosnál. A tényleges szaporodás és a természetes gyarapodás különbözete pedig csupán a vándorlások mérlegét, tehát az oda-és az elvándorlások különbözetét állapítja meg, a bevándorlottak tényleges számát megállapítani nem tudjuk, azonban bizonyos, hogy ezek száma nagyobb a vándorlási nyereségnek a táblázatban közölt adatainál.

A 3. számú táblázat szerint a 20 szomszédos község 1900—1910. évi 96.988 főnyi gyarapodásából 25·6 %, 24.785 lélek esett a természetes szaporodásra és 74·4 %, 72.203 lélek a vándorlási többletre (az oda- és elvándorlottak különbözetére). A tényleges szaporodás aránya ebben az évtizedben az 1900. évi lélekszámhoz viszonyítva 80·4, a természetes szaporodásé 20·5, a vándorlási nyereségé tehát 59·9 % volt. Megfelelően alakult a gyarapodás két tényezője a következő (1910—1920) évtizedben is: a 70.663 főnyi népnövekvésből ezúttal 25·8 %, 18.219 fő esett a természetes szaporodásra és 74·2 %, 52.444 fő a vándorlási különbözetre, a tényleges gyarapodás aránya (az 1910. évi lélekszámhoz viszonyítva) e szerint 32·5, a természetes szaporodásé 8·4, a vándorlási többleté 24·1 % volt¹⁾. 1900-tól 1920-ig, tehát húsz év alatt a Budapest-környéki községek népessége tisztán a vándorlási különbözet nyers adatai alapján 125.000 fővel gyarapodott a főváros mágneses vonzóerejének befolyása alatt.

A vándorlási mozgalom adatait vizsgálva (l. a 3. sz. táblázatot) azt látjuk, hogy a *balparti községek*, elsősorban *Rákospalota*, *Kispest* és *Pesterzsébet* vándorlási nyeresége igen nagy. *Kispest* és *Pestszentlőrinc* együttesen 1900-tól 1910-ig 18.072, 1910-től 1920-ig 19.260 fővel gyarapodott vándorlások útján. Viszonylag igen nagy többlettel zárult az oda- és elvándorlások mérlege Rákosszentmihály, Cinkota és újabban Pesthidegkút községekben is. Ezzel szemben az 1900—1910. években Újpest természetes szaporodása (6.296 fő, = 15·0 %) csaknem egyenlő volt a vándorlási differenciával (7.043 fő, = 16·9 %), sőt a következő évtizedben (1910—1920.) a természetes szaporodás 232 fővel meghaladta a tényleges népszaporodást, Újpest népcseréjének mérlege tehát ebben az évtizedben 232 fővel passzív

maradt. *Nagy-Budapest* vándorlási mozgalmának irányzatát a következő adatok jellemzik:

A vándorlási nyereség (abszolút számokban).

Excédent d'immigration (en nombres absolus).

Megnevezés Désignation	1900 - 1910	1910—1920	1900 - 1920
Budapest — A Budapest	82.371	46 170	128.541
A szomszédos községekben — Dans les communes limitrophes	72.203	52.444	124.647
Nagy-Budapest — A Grand-Budapest	154.574	98.614	253.188

A környék fokozatos térhódítását jelzi az a körülmény, hogy a bevándorlások többlete 20 év alatt csaknem teljesen elérte a sokkal népesebb főváros vándorlási többletét. Ennek magyarázatát legalább részben abban találjuk, hogy a főváros saját népességének is fokozatosan nagyobb része költözködik át a szomszédos községekbe, míg az ezzel ellentétes irányú mozgalom valószínűleg sokkal kisebb mérvű.

A városiasodás jellemző sajátága, a városi jelleg egyik fokmérője a helybeli születésűeknek az átlagosnál kisebb, az idegen származásúaknak pedig az átlagot meghaladó aránya. A *születési hely* adatainak kutatása tehát a népesedés egyik legérdekesebb tulajdonságát, a népáramlás irányát és intenzitását is megvilágítja.

Az idegen születésűek aránya a bevándorlók számától, a vándorlási nyereség nagyságától függ. Minél nagyobb a beözlés a városba, annál nagyobb az idegen származásúak és annál kisebb a helybeli születésűek arányszáma. Az odavándorlások növekvése általában emeli az idegenszületésűek arányát, hogy ha azonban ez a kívülről jövő vándormozgalom már huzamosabb időre tekint vissza, a bevándorlottak később született gyermekeinek esetleges nagy száma a helybeli születésűek számának, sőt arányszámának emelkedését is okozhatja. Sajnos a környékbéli községekről hiányos a születési hely adatsora. Egyrészt hiányoznak az 1920. évi népszámlálás idevonatkozó adatai, amelyekből a háború alatti és utáni vándorlási folyamat nagyságát és irányát, az elszakított területrészekről bevándorlók számát lehetne megállapítani; a szomszédos községek 1910—1920. évi feltűnő nagy gyarapodásából még a születési hely 1920. évi adatainak ismerete előtt is következtetni lehet arra, hogy a szomszédos községek vándorlási nyereségében a

¹⁾ Egy-egy évtized természetes szaporodását helyesebb az évtized eleji és végi népszámlálások átlagos lélekszámához viszonyítani. A természetes szaporodás említett arányszáma így leszál az 1900—1910. éveket illetőleg 14·7, az 1910—1920. éveket illetőleg pedig 7·2 %-ra.

trianoni határokon túli területekről kiüldözöttek és menekültek nagy száma is jelentékenyen részesedik. — Nemállanak rendelkezésre továbbá a megfelelő adatok, amelyekből megállapítható volna, hogy milyen intenzív az a mozgalom, amely a környék lakóit a fővárosba és az ország más részeibe viszi; adatainkból tehát a vándormozgalomnak csak egyik jelenségére, a bevándorlásra következtethetünk; a kellő adatok nélkül is megállapítható azonban, hogy a bevándorlás lényegesen nagyobb az elvándorlásnál — ami egyébként városainkban (Budapesten is) általános jelenség — a két ellentétes vándormozgalom mérlege tehát a szomszédos községekben feltétlenül erősen aktív.

Az egyes népszámlálások feldolgozási tábláiból összeállítottuk a szomszédos községek lakosságának születési helyére vonatkozó 1880—1910. évi adatokat; az 1880. és 1890. évi adatokból hiányzik Alag, Rákosszentmihály, Pesterzsébet községek adata, az 1900. évi adatokban pedig nem foglaltatnak benn Alag és Rákosszentmihály, úgyhogy csupán az 1910. évi népszámlálási eredmények állanak mind a 20 községről rendelkezésre. Az említett községek adatainak hiánya azonban az arányszámok alakulását lényegesebben nem befolyásolhatja. A Budapest-környéki községek népessége *születési hely* szerint a következő elemekből áll:

A szomszédos községek népessége születési hely szerint.

Population des communes voisines suivant le lieu de naissance.

Év — Année	Helybeli — Habi- tants nés dans la commune	Budapesti — Habi- tants nés à Buda- pest	Más pestmegyei — Habitants nés dans le reste du comitat de Pest	Egyéb Magyar- ország — Habi- tants nés dans le reste de la Hongr. ¹⁾	Külföldi és ism. — Habitants nés à l'étranger et en lieu inconnu
	születésűek (%-ban) — (en %)				
1880-ban ²⁾ — En 1880 ²⁾	53·6	9·1	14·1	17·4	5·8
1890-ben ²⁾ — En 1890 ²⁾	44·0	11·3	13·2	25·8	5·7
1900-ban ³⁾ — En 1900 ³⁾	33·7	28·9		32·2	5·2
1910-ben — En 1910	27·5	18·3	12·7	37·5	4·0

¹⁾ Horvát-Szlavonországgal együtt. — *Y compris la Croatie-Slavonie.*

²⁾ Alag, Rákosszentmihály, Pesterzsébet, valamint Kispest egy része nélkül. — *Non compris Alag, Rákosszentmihály, Pesterzsébet et une partie de Kispest.*

³⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül. — *Non compris Alag et Rákosszentmihály.*

A népesség keveredése a főváros környékén már 1880-ban is igen élénk; Budapest befolyását jelzi a helybeli születésűek már 1880-ban is rendkívül alacsony aránya: 53·6%; ez arányszám rohamosan csökkenve 1920-ban 27·5%-ra szállott alá; 1880-tól 1910-ig magában Budapesten is megcsappant a helybeli születésűek aránya, de sokkal kisebb mértékben (42·7%-ról 35·3%-ra). A helybeli születésűeknek a külvárosokban való rendkívül kismérvű részesedése Európa-szerte tapasztalható általános jelenség.

A főváros felszívó erejének *térbeli hatása* mutatkozik abban, hogy az ország távolabbi területrészein születettek aránya a szomszédos községekben 30 év alatt 17·4%-ról 37·5%-ra emelkedett, míg ugyanakkor a pestmegyei szülöttek százaléka 14·1-ről 12·7-re szállott le. A főváros vonzóerejének intenzitása tehát a távolabbi törvényhatóságokkal szemben erősödött, Pest megyével szemben gyengült. A lakás- és élelmiszerdrágaság eredménye, hogy a főváros saját szülötteiből is fokozatosan nagyobb tömegeket juttat a környékének, ahol a fővárosi szülöttek aránya 9·1%-ról 18·3%-ra emelkedett.

A szomszédos községek helybeli és idegen születésű népességének gyarapodása a következő:¹⁾

Az alábbi évtize- dekben	A helybeli		Az idegen	
	születésűek szaporodása			
	szám- szerint	%-ban	szám- szerint	%-ban
1880–1890	5.563	30·0	14.609	91·1
1890–1900	12.513	52·0	34.112	111·3
1900–1910	16.067	43·9	61.095	94·4

Az idegen születésűek szaporodási aránya kétszerese, sőt háromszorosa a helybeli lakosság gyarapodási koefficiensének, annak ellenére, hogy a beszármazottaknak a szomszédos községekben született gyermekeit a statisztika a helybeli születésűek közé sorozza.

Fentebb említettük, hogy a vándorlásinyereség (a tényleges és a természetes szaporodás különbözete) nem tájékoztat teljes pontossággal a vándormozgalom nagyságáról és jelentőségéről és hasonlóképen csak részben hű tükrözi a vándormozgalmaknak a beszármazott (nem helybeli születésű) népesség gyarapodása is; a kettő közül az utóbbi adat jár közelebb az igazsághoz. A szomszédos köz-

¹⁾ Alag, Rákosszentmihály és Pesterzsébet nélkül, minthogy azok 1880., 1890. és 1900. évi adatait csak részben is derjűk.

ségek¹⁾ 1900–1910. évi 92.400 főnyi tényleges szaporulatából esett ugyanis

a természetes szaporodásra	23.982 lélek	= 26.0%
a helybeli születésűek gyarapodására	19.145 „	= 20.7%
a vándorlási nyereségre	68.418 „	= 74.0%
a nem helybeli születésűek gyarapodására	73.255 „	= 79.3%

A beszármazott (nem helybeli születésű) népesség gyarapodására esett a tízévi szaporulatnak $\frac{4}{5}$ része (79.3%), míg a vándorlási nyereség adatai szerint a szaporulatból csak alig $\frac{3}{4}$ rész (74.0%) írható a vándorlások javára; az idegen születésű népesség szaporodása tehát *megközelítőleg* jobban tájékoztat a vándormozgalom jelentőségéről. Ha még figyelembe vesszük, hogy a beköltözött népesség Budapest környékén született gyermekeit, sőt azok leszármazottait is tulajdonképpen a bevándorlottak közé kellene számítanunk, megállapíthatjuk, hogy a szomszédos községek lélekszámnövekedésének tényleg mintegy $\frac{9}{10}$ -ed része a vándormozgalomnak, — végeredményben tehát a főváros vonzóerejének tudható be. Szembeállítva (Alag, Rákosszentmihály és Pesterzsébet nélkül) a szomszédos községek 1880. és 1910. évi adatait a népesség származásáról, a következő képet nyerjük:

A szomszédos községek népessége születési hely szerint.²⁾

Population des communes voisines suivant le lieu de naissance.²⁾

Megnevezés <i>Désignation</i>	Lélekszám <i>Nombre d'habitants</i>		Szaporodás 1880–1910 ig <i>Accroissement de 1880 à 1910</i>	
	1880-ban <i>En 1880</i>	1910-ben <i>En 1910</i>	abszolút számban <i>en nombr. absolus</i>	%-ban <i>en %</i>
Helybeli születésű — <i>Habitants nés dans la commune</i>	18.519	52.662	34.143	184.4
Budapesti születésű — <i>Habitants nés à Budapest</i>	3.161	31.241	28.080	888.3
Más pestmegyei szül. <i>Habitants nés dans le reste du comitat de Pest</i>	4.876	21.680	16.804	344.6
Egyéb magyarországi szül. — <i>Habitants nés d. le reste de la Hongrie</i>	5.996	65.982	59.986	1000.4
Külföldi és ism. szül. <i>Etrangers et de lieu de n. inconnu</i>	2.001	6.947	4.946	247.2
Összesen — <i>Total</i> .	34.553	178.512	143.959	416.6

¹⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül.

²⁾ Alag, Rákosszentmihály és Pesterzsébet nélkül.
Non compris Alag, Rákosszentmihály et Pesterzsébet.

Mint említettük, részben a vándormozgalomnak tudható be, hogy a *helybeli születésűek* aránya 30 év alatt a normális természetes szaporodásnál sokkal nagyobb mértékben 184.4 százalékkal gyarapodott. Az átlagosnál lassúbb a helybeli születésűek gyarapodásán kívül a *Pest vármegye* területén szültek szaporodása, bár a pestvármegyei születésűek számában az egyes községek egymásközi népcseréje is bentfoglaltatik. A székesfővárosra nézve érdekes és fontos jelenség, hogy a *Budapesten születettek* száma 30 év alatt közel 900%-kal gyarapodott. A kezdetben kismértékű kiszivárgás, amely már a főváros egyesítésekor is létezett, az utolsó évtizedekben erősen felduzzadt és valószínű, hogy az 1920. évi népszámlálás eddig még rendelkezésre nem álló adatai alapján a budapesti születésűek számának újabb erősmérvű növekvéséről fogunk beszámolni. Ugyanis az ipari munkásságnak a fővárosban észlelt erős csökkenése tulajdonképpen részben kiszivárgás, átköltözködés a szomszédos községekbe, amelyekben, mint azt a foglalkozási adatok vizsgálatánál látni fogjuk, az iparos népesség száma 1910-től 1920-ig elég jelentékenyen gyarapodott.

A távolabbról való beözönlés erősen fokozódó intenzitását jelenti az a körülmény, hogy a *Magyarország többi törvényhatóságaiban* születettek száma mintegy hatvanezerrel, kerekén 1000%-kal, tehát a legnagyobb arányban gyarapodott. Alábbiakban látni fogjuk, hogy Budapestnek ez az ország legtávolabbi részeire is hatást gyakorló rendkívüli felszívó ereje az ország egyes részeire milyen befolyást gyakorolt.

A 4. számú táblázat községenként részletezi a lakosság szülőhelyére vonatkozó adatokat. A községek eltérő növekvésének megfelelően a szülőhely adatai között is nagy különbségek észlelhetők. Legmagasabb a *helybeli* születésűek arányszáma 1920-ban Pesthidegkúton (70.2%); magyarázata ennek, hogy Pesthidegkút csak az utolsó másfél évtizedben indult rendkívül rohamos fejlődésnek; 50%-nál több helybeli lakossal bír Rákoskeresztúr (53.0), Békásmegyer (52.0) és Budafok (50.5%), viszont az újabban alakult községekben a helybeli születésűek aránya helyenkint rendkívül alacsony, így Pestújhelyen 5.7, Alagon 9.0, Rákosligen 13.6, Pestszentlőrincen 13.1, Rákosszentmihályon 15.8%,¹⁾ és nem éri el a 20%-ot a gyorsfejlődésű Kispesten (17.9%)

¹⁾ Ennek az is lehet részben a magyarázata, hogy a község alakulása előtt ott született lakosok az anyaközséget nevezték meg születési helyük gyanánt.

és Pesterzsébeten (19·1%) sem. A főváros szülötteinek legnagyobb arányát a főleg értelmiségi lakossággal bíró Rákoslígeten találjuk (31·6%), Pest vármegye községeiből származott pedig Pestszentlőrinc lakosságának 21·2%-a. Az ország egyéb részeiben születettek aránya Alag, Pestújhely, Rákoslíget, Rákosszentmihály, Pestszentlőrinc és Albertfalva községekben, valamint a három, iparforgalmi népességgel és munkássággal bíró városban, Újpesten (43·3), Kispesten (38·7) és Pesterzsébeten (39·4%) a legmagasabb; e három városban számszerint is jelentékeny a többi törvényhatóságokból beköltözött néptömeg: Újpesten 23.932, Kispesten 11.694, Pesterzsébeten 12.190 fő.

A vándorlási nyereség adatainak ingadozása a születési hely adatait észrevehetőleg módosítja. Így pl. Újpesten, ahol a természetes szaporodás újabban megközelíti, sőt meg is haladja a vándorlási különbözetet, a helybeli születésűek aránya az 1880. évi 25·0%-ról 1900-ban 26·1, 1910-ben pedig 27·4%-ra emelkedett. Annál nagyobb mértékben csökkent a helybeli születésűek aránya a környék többi községében; jellemző példa erre Cinkota, ahol ez az arány 71·8%-ról 28·7-re szállt le, míg ugyanitt a budapesti születésűek aránya 1880-tól 1910-ig 1·8%-ról 21·5%-ra, az ország egyéb részeiben¹⁾ születettek pedig 8·5-ről 33·2-re emelkedett.

Ismeretes, hogy a főváros bevándorlott népessége az ország minden részéből özönlött be; Budapest népessége országrészek szerint a legnagyobb mértékben a Duna jobbpartjáról gyarapodott, míg a Duna-Tisza köze az 1910. évi adatok szerint csak a második helyen szerepelt. A szomszédos községekben más a helyzet; ezeknek a legnagyobb kontingenssel, a budapesti és pestmegyei szülöttek nagy száma folytán a Duna-Tisza köze adózott, ahonnan származott a szomszédos községek bevándorolt népességének fele (49·3%-a). Jelentékeny néptömeg özönlött a környékre a Duna jobb- és balpartjáról is, míg a távolság növekvésével fokozatosan csökkent a többi országrészekből származó népesség száma. Az 1910. évi adatok szerint az egyes országrészekből származó (nem helybeli születésű) népesség száma a következő:

Duna jobbpartján születettek száma . .	32.809
Duna balpartján „ „ . .	19.375
Duna-Tisza közén „ „ . . ²⁾	77.868
Tisza jobbpartján „ „ . .	5.203

¹⁾ Horvát-Szlavonországokkal.

²⁾ A budapesti és pestmegyei születésűek leszámlításával a Duna-Tisza közéről származott 11 166 lakos.

Tisza balpartján születettek száma . .	6.548
Tisza-Maros szögén „ „ . .	3.646
Királyhágóntúl „ „ . .	2.742
Fiume városában „ „ . .	56

A Duna-Tisza közéről bevándoroltak közül 39.886 született Budapesten és 26.816¹⁾ Pest vármegyében. Pest megye után a legnagyobb számokkal szerepelnek a következő vármegyék:

Fejér vármegye .	7.715	Zala vármegye .	2.922
Nyitra „ .	4.148	Komárom „ .	2.859
Veszprém „ .	3.666	Vas „ .	2.623
Tolna „ .	3.624	Pozsony „ .	2.528
Jász-N.-K.-Sz. vm. .	3.374	Heves „ .	2.427
Nógrád vármegye .	3.042	Somogy „ .	2.380

Körülbelül ugyanezekből a vármegyékből való Budapest idegen származású népességének nagyobb része is. — A törvényhatósági jogú városok népessége (Budapest nélkül) 9477 fővel adózott a főváros környékének, ami azért említendő meg, minthogy ezt a népszámot a vidéki városok népességének fejlődéséből vonta el a főváros környéke.

Magyarország vármegyei között Pest vármegye egyike volt azon megyéknek, amelyekben a népcsere mérlege 1910–1920. erős aktívummal zárult; hogy ebből az aktivitásból milyen rész illeti meg a szomszédos községeket, kitűnik abból, hogy a Pestmegye területén összeírt, de más törvényhatóságokban született 235.814 lakosból 121.431, tehát az idegen származású népességnek 51·5%-a 1910-ben abban a 20 Budapest-környéki községben lakott, amelyben a megye össznépségének mindössze csak 21·1%-a élt. A Pest megye területén megszámlált 59.368 budapesti születésű lakos közül pedig 39.886, tehát 67·2% élt 1910-ben a főváros-környéki 20 községben.

A népesség vándormozgalom útján való nagymérvű növekvése a népesség összetételét is lényegesen befolyásolja. A népesség anyanyelvi, vallási, foglalkozási, sőt nem és kor szerinti megoszlása a vándorlások hatása folytán erősen módosul. A szomszédos községek lakosságának nemek szerinti megoszlását a következő adatok tüntetik fel:

A szomszédos községek népessége nemek szerint.

Population des communes voisines par sexes.

Nemek — Sexes	1910-ben en 1910	1920-ban en 1920
Fi — Hommes . . .	107.710	137.747
Nő — Femmes . . .	109.956	150.582

¹⁾ A 4. számú táblázaton feltüntetett adattal szemben a különbséget az okozza, hogy Pest vármegye ott közölt adata (27.517) magában foglalja Kecskemét tv. adatait is.

1000 férfire jutott 1900-ban¹⁾ 1041, 1910-ben 1021, 1920-ban pedig 1093 nő. A nőtöbbség 1910 és 1920 közötti nagy növekvése a férfinepesség háborús vérvesztéseinek következménye.

Születési hely szerint a népesség nemek szerinti megoszlásáról az 1910. évi népszámlálás adataiból a következő képet kapjuk:

	férfiak száma	nők	1000 férfira esett nő
Helybeli születésű . . .	29.885	29.883	999·9
Budapesti születésű . .	19.191	20.695	1.078·4
Más pestmegyei születésű	13.327	14.190	1.064·8
Egyéb magyarországi születésű	39.938	40.906	1.024·2

A nőknek főleg a közelebbi vidékekről történő nagyobb bevándorlása, nagyobb mozgékonyasága összefügg a házi cselédek iránti kereslettel.

1910-ben néhány község igen nagy számú férfimunkássága fitőbbséget produkált, amely az egészen speciális foglalkozási jelleggel bíró Alagon volt a legnagyobb, ahol még 1920-ban is 1000 férfire csak 929 nő jutott.

A Budapest vonzó ereje által előidézett népáramlás a szomszédos községek lakosságának *kormegoszlását* is módosította. Minthogy Alag és Rákosszentmihály 1900. évi adatait nem ismerjük, alábbi összeállításban csak 18 község koradatait foglaljuk össze.

Rendkívül érdekes volna külön vizsgálat alá venni a helybeli és a máshol született népesség

¹⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül.

kormegoszlását; sajnos erre vonatkozólag nem állnak a szükséges adatok rendelkezésre. Azokban a városokban ugyanis, amelyek túlnyomórészt bevándorlás útján gyarapodnak, a helybeli és az idegen születésű népesség kormegoszlása egymástól teljesen eltérő képet mutat. A helybeli születésűek kormegoszlása különösen olyan városokban, ahol az élveszületések száma nem csappant meg túlságosan, nagyjából megfelel a normális átlagos kortagozódásnak; az idegen születésűek között azonban a bevándorló produktív korúak kimagaslóan nagyobb számmal vannak képviselve.

A rendkívül gyorsan gyarapodó környéki községek kormegoszlási arányszámai a magyarországi vármegyei és városi arányszámok között helyezkednek el. A szomszédos községek népességében is a produktív korcsoportok dominálnak, de egyáltalában nem oly arányban, mint Budapesten. Bár a Budapestről kiköltöző sokgyermekes családok gyermeklétszáma és a községek kedvező természetes szaporodása a fiatal korcsoportok jelentékeny szaporodását okozta, a 6 évnél fiatalabbak arányszáma a produktív korúak beözönlése folytán 1900-tól 1910-ig 18·5%-ról 16·3-re, majd a világháború alatt elmaradt születések következtében 1920-ig 9·6%-ra szállott alá és számuk az utolsó évtizedben 7513 fővel csökkent. Ez a csökkenés azonban nem olyan nagymértvű, mint az országban általában, ami ismét a bevándorló (menekült) családok nagyobb gyermekszámával indokolható. A bevándorlások folytán fokozottan tért foglaltak a községekben a produktív és az idősebb korúak,

A népesség kormegoszlása 18 szomszédos községben.¹⁾

Répartition par âge de la population dans 18 communes limitrophes.¹⁾

Korcsoport <i>Groupes d'âge</i>	A népesség megoszlása <i>Répartition de la population</i>						Szaporodás — <i>Accroissement</i>			
	szám szerint <i>en nombres</i>			% -ban — <i>en %</i>			számsze- rint <i>en nombres</i>	% -ban <i>en %</i>	számsze- rint <i>en nombres</i>	% -ban <i>en %</i>
	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900 — 1910		1910 — 1920	
0—6 éves <i>de 0 à 6 ans</i>	21.666	34.117	26.604	18·5	16·3	9·6	12.451	57·5	— 7.513	— 22·0
6—11 éves <i>de 6 à 11 ans</i>	15.757	28.132	38.572	13·5	13·4	14·0	12.375	78·5	10.440	37·1
12—14 éves <i>de 12 à 14 ans</i>	6.723	13.749	18.466	5·7	6·6	6·7	7.026	104·5	4.717	34·3
15—19 éves <i>de 15 à 19 ans</i>	10.429	20.337	28.336	8·9	9·7	10·3	9.908	95·0	7.999	39·3
20—39 éves <i>de 20 à 39 ans</i>	36.357	67.453	92.751	31·1	32·2	33·6	31.096	85·5	25.298	37·5
40—59 éves <i>de 40 à 59 ans</i>	20.169	35.379	54.581	17·2	16·9	19·8	15.210	75·4	19.202	54·3
60 éven felül <i>au dessus de 60 ans</i>	5.981	10.315	16.816	5·1	4·9	6·0	4.334	72·5	6.501	63·0

¹⁾ A szomszédos községek Alag és Rákosszentmihály nélkül. — *Non compris Alag et Rákosszentmihály.*

az idősebb korcsoportok viszonylagos térlog-lalásánál azonban figyelniük kell arra a körülményre, hogy a produktív korú bevándoroltak nagy száma idővel az idősebbek számát és arányát is felnöveli.

A 20 község adatait összefoglalva a négy fő korcsoport részesedése 1910-ben és 1920-ban a következő volt:

	1910	1920
	% -ban	
0—15 éves	36.2	30.2
15—39 "	41.9	43.9
40—59 "	16.9	19.8
60 évnél idősebb	5.0	6.1

Az egyes községek eltérő népesedésére jellemző, hogy pl. Újpesten 1920-ban a 6 évnél fiatalabbak aránya 8.5%, a 15—59 éveseké 66.9%, Rákoskeresztúron ellenben 13.0, illetve 57.7% volt.

A budapest-környéki községek lakosságának *családi állapot* szerinti megoszlása 1910-ben és 1920-ban a következő:

A szomszédos községek népessége családi állapót szerint.

Population des communes voisines suivant l'état civil.

Megnevezés <i>Désignation</i>	1910		1920	
	számszerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	számszerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>
Nőtlen, hajadon — <i>Célibataires (hommes et femmes)</i>	120.881	55.5	150.261	52.1
Házass — <i>Mariés</i> <i>(hommes et femmes)</i>	85.312	39.2	117.824	40.9
Özvegy — <i>Veufs</i> <i>et veuves</i>	10.968	5.1	18.838	6.5
Törv. elvált — <i>Divorcés légitime-ment</i>	505	0.2	1 406	0.5

Míg az özvegyek és törv. elváltak számának gyarapodása főként háborús és háború utáni jelenség, addig a házass, valamint a nőtlen és hajadon népesség jelentékeny (38.1, ill. 24.3%-os) szaporodása a bevándorlásoknak és a bevándorlások folytán megváltozott korviszonyoknak tudható be. A nőtlenek és hajadonok gyarapodása annál jellemzőbb a környék népesedésére, minthogy ugyanakkor az utolsó évtizedben bevándorlások által kevésbé táplált Budapesten és a törvényhatósági jogú városokban általában a nem házass népesség száma csökkent. A produktív korú népesség nemi arányában mutatkozó eltolódáson kívül a gazdasági helyzet rosszabbodásával magyarázható, hogy a 15 évnél idősebb népességnek 1910-ben 61.5, 1920-ban pedig csak 58.5%-a volt házass.

A hazai népesedési problémák közül a világháború előtt a *nemzetiségi* kérdés állott az általános érdeklődés központjában. A nemzetiségeket félszázad alatt rohamosan megmagyarosító folyamat legfontosabb tényezői a városok voltak. Az általános beolvastó folyamatban vezető szerepet játszott az ország fővárosa, amelyben nemcsak az idegen anyanyelvű törzslakosság magyarosodott meg, hanem amely egyúttal a belőle elvándorló magyar lakossággal a vidék magyarosodását is elősegítette. *A fővárosnak a környék népesedésére gyakorolt döntő befolyása a szomszédos községek nemzetiségi megoszlását is gyökeresen átformálta.*

A fővárosban és környékén a történelmi adatai szerint már évszázadokkal ezelőtt is élt német lakosság.¹⁾ A török háborúk alatt kipusztult szomszédos községekben a XVIII. század folyamán nagyobb számú németiség telepedett meg. Budafokot 1700 után lepik el német telepések és a következő években német bevándorlók szállnak meg a Csepel-szigeten, valamint a jobbparti községekben, többek között Pesthidegkúton is. Német telepések keresik tel 1729-ben Békásmegyert, 1750-ben Soroksárt, úgyhogy a XVIII. század folyamán a főváros környéke túlnyomórészt német lakossággal bírt. Fényes Elek fentebb említett könyvének adatai szerint még 1830 körül is csak Rákospalota volt magyar község és a többi község közül vegyesen magyar-német lakosság lakta Rákoscsabát, tót-magyar-német népesség Rákoskeresztúrt, tót-német lakosság Cinkotát és német-rác lakosság Csepel községet, míg Pesthidegkút, Békásmegyert, Budafok és Tétény községeknek csupán német lakossága volt. Ez a túlnyomórészt idegen anyanyelvű néptömeg 1880-ig erősen magyarosodott; ezenkívül a községek magyar lakossága bevándorlás útján is rohamosan gyarapodott. Ennek a folyamatnak eredménye, hogy a Fényes idejében magyar-német összetételű Rákoscsaba községben a magyarság 1880-ban már 96.4%-kal volt képviselve. Megtartották német jellegüket Csepel, Nagy- és Budatétény, Budafok, Pesthidegkút és Békásmegyert községek, amelyekben (1880-ban) 78.2—97.3%-os németiség élt. A tót elem aránya Cinkotán 71.0, Rákoskeresztúron 68.9%, a Csepelen élő rácoké pedig 13.4% volt.

Nagy-Budapest népességének 1880—1920. évi megoszlását anyanyelv szerint az 5. számú táblázat ismerteti. Magában a székesfővárosban

¹⁾ V. ö.: Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. II. kötet.

a magyarság aránya 40 év alatt 56·8%-ról 90·2%-ra emelkedett, a németségé ellenben 34·2-ről 6·5-re, a tótságé 6·2-ről 1·5-re szállott le. A szomszédos községekben az odairányuló bevándorlás és a főváros magyarosodása folytán a magyarság térfoglalása még ennél is nagyobb mérvű. 1880-ban a 20 község lakosságából 16.941 (46·1%) vallotta magát magyarnak, 14.819 (40·3%) volt német, 4.135 (11·3%) pedig tót anyanyelvű, a magyarság tehát csak *relatív* többséget alkotott. Tíz év alatt a magyarság *abszolút* többséget ért el; a magyar anyanyelvűek száma 1890-ben 37.050-re aránya pedig 60·5%-ra emelkedett, viszont a kevésbé gyarapodó németség aránya 29·1-re, a tótságé 7·8-re esett vissza. A magyarságnak rohamos előretörése a következő évtizedekben is folytatódott. A népességnek 1900-ban 76·0, 1910-ben 87·9, 1920-ban pedig 90·9%-a volt magyar anyanyelvű; a magyarság aránya tehát a főváros környékén 1910-ben és 1920-ban a budapesti arányszámokat is meghaladta. A németség száma 1900-ig lassan emelkedett, 1900—1910 közt visszaesett, az utolsó évtizedben azonban a forradalmi állapotok eredményeképpen ismét növekedett. Arányszámban a németség csökkenése nagyon rohamos, aránya 1880-ban 40·3, 1900-ban 17·4, 1920-ban már csak 6·7% volt. 1900 óta csökkent a tót lakosság száma és 1920-ban kevesebb tót anyanyelvű élt a szomszédos községekben, mint 1880-ban.

A népességnek anyanyelvi megoszlása Nagy-Budapesten szintén erős magyarosodásról tanuskodik. 1880-ban a magyarság száma a fővárosban és külvárosaiban 221.589, 1920-ban 1.099.802 volt, az arányszám pedig 55·8-ről 90·3%-ra szökött fel. A magyarság térfoglalását bizonyítja ezenkívül az egyes nemzetiségek szaporodása is.

A három legnépesebb anyanyelvnek, a magyarnak, németnek és tótnak 1880—1920. évi községenkénti adatait a 7. számú táblázat foglalja össze. Az ott közölt adatok szerint a magyarság térfoglalása mindegyik községben igen jelentékeny. Így a magyar anyanyelvűek aránya Cinkotán 26·8%-ról 93·4-re, Nagytétényben 16·4-ről 85·0-re, Budatétényen 15·7-ről 86·7-re, Budafokon 5·9-ről 74·7-re, Albertfalván 32·4-ről 91·9-re emelkedett stb. Csupán két községben, Békásmegyeren és Pesthidegkúton nem éri el a relatív többséget sem a magyar elem, a magyarság szaporodása azonban itt is jelentékeny, úgy hogy a magyar anyanyelvűek aránya Pesthidegkúton 6·0-ről 40·4-re, Békásmegyeren pedig 2·2-ről 46·7%-ra növekedett. A magyarság fejlődése folytán 1920-ban arányszáma 14 községben meghaladta a 90%-ot.

Az egykor törzslakosságot alkotó németség arányszáma részben a kellő bevándorlás hiányában, részben a magyarosodás következtében fokozatosan csökkent; nagy százalékot alkot a németség még ma is a jobbparti községekben, főleg Pesthidegkúton (57·0%) és Békásmegyeren (50·6%), amelyekben abszolút többséggel rendelkezik. Érdekes, hogy a német anyanyelvűek száma negyven év alatt Békásmegyeren 1120-ról 2233-ra, Pesthidegkúton 1160-ról 1861-re, Csepelen 1194-ről 2582-re emelkedett; ez a növekvés nagyobb a természetes szaporodásnál, tehát a németség ezekben a községekben Budapest vonzóereje folytán bevándorlás útján (valószínűleg a határos pestmegyei községekből) is gyarapodott. A tót lakosság aránya mindenütt visszaesett, így Cinkotán 71·0-ről 2·5-re, Rákoskeresztúron 68·9-ről 3·4-re és 1920-ban már csak Újpesten élt nagyobb számú (1187) tót lakos. 1910-től 1920-ig a tótok száma részben a Felvidékre

A népesség gyarapodása anyanyelvek szerint az 1880—1920. években.

Accroissement de la population, de 1880 à 1920, suivant les langues maternelles.

A n y a n y e l v L a n g u e m a t e r n e l l e	A népesség szaporodása — <i>Accroissement de la population</i>					
	Budapesten — à Budapest		a szomszédos községekben — dans les communes limitrophes		Nagy-Budapesten à Grand-Budapest	
	számszerint en nombres	%-ban en %	számszerint en nombres	%-ban en %	számszerint en nombres	%-ban en %
Magyar — Hongrois	633.210	309·4	245.003	1.446·2	878.213	396·3
Német — Allemands	— 63.033	— 51·1	4.498	30·4	— 58.535	— 42·3
Tót — Slovaques	— 8.215	— 37·0	— 682	— 16·5	— 8.897	— 33·8
Oláh — Roumains	1.268	303·3	313	10.433·3	1.581	375·5
Ruthén — Ruthenes	188	318·6	27	675·0	215	341·3
Horvát-szerb — Croates-Serbes	1.257	69·6	367	134·9	1.624	78·1
Egyéb — Autres	3.770	47·5	2.041	347·1	5.811	68·2
Összesen — Total	568.445	157·7	251.567	684·3	820.012	206·4

való visszavándorlás folytán jelentékenyen megnövekedett.

A magyarság térfoglalásával párhuzamosan növekedett a *magyarul tudók száma és aránya* (l. a 9. sz. táblázatot). 1880-ban a népességnek¹⁾ még csak 62·4%-a beszélt magyarul, 1920-ban pedig 98·1% (Budapesten 95·9%). Rendkívül nagymérvű a magyarul tudók gyarapodása Békásmegyeren, ahol az arány 9·7-ről 80·4-re emelkedett, valamint Pesthidegkúton (12·3-ről 78·3-re) és Csepelen (23·3-ről 96·2-re). 1880-ban a Duna jobbparti községekben még igen kedvezőtlen volt a helyzet, de 1920-ig a javulás itt a legrohamosabb. A 20 község közül 1920-ban 11 község lakosságának több mint 99%-a beszélt magyarul, 90%-a alatt csak két község maradt: Békásmegyer (80·4%) és Pesthidegkút (78·3%), amelyekben, mint láttuk, a németiség abszolút többségben él. A magyar nyelv az idegen anyanyelvűek között is fokozatosan terjedt, amit összeállításunk adatai tanúsítanak:

A nem magyar anyanyelvű népesség magyarul tudása a szomszédos községekben.

Minorités nationales sachant le hongrois dans les communes limitrophes.

É v Année	Nem magyar anyanyelvű összesen Minorités nationales ensemble	Ebből — Dont			
		magyarul tud savent le hongrois		magyarul nem tud — ne savent pas le hongrois	
		szám- szerint en nombres	%-ban en %	szám- szerint en nombres	%-ban en %
1880 ¹⁾	17.880	5.510	30·8	12.370	69·2
1890 ²⁾	24.020	8.938	37·2	15.082	62·8
1900 ²⁾	28.402	14.321	50·4	14.081	49·6
1910	26.398	16.422	62·2	9.976	37·8
1920	26.385	21.048	79·8	5.337	20·2

¹⁾ Alag, Rákosszentmihály, Kispeszt, Pestszentlőrinc és Pesterzsébet nélkül. — *Non compris Alag, Rákosszentmihály, Kispeszt, Pestszentlőrinc et Pesterzsébet.*

²⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül. — *Non compris Alag et Rákosszentmihály.*

A szomszédos községekben a magyarul tudás az idegen anyanyelvűek közt 40 év alatt még gyorsabb mértékben haladt előre, mint a fővárosban, ahol az arányszám az 1880. évi 35·3%-ról 1920-ban 70·9%-re növekedett.

A magyarosodás és a magyarul tudás vázolt, rendkívül kedvező fejlődése az egész ország nemzetiségi viszonyaira is hatással volt

¹⁾ Alag, Rákosszentmihály, Kispeszt, Pestszentlőrinc és Pesterzsébet nélkül.

és éppen ezért nagy a jelentősége ennek a Trianon-előtti Magyarországra nézve rendkívül fontos folyamatnak.

Mint hogy a mai országterületen lakó népesség anyanyelve csaknem teljesen egyöntetűen magyar, fokozottan előtérbelép a *vallásfelekezeti viszonyok* jelentősége. A 6. sz. táblázat adatai szerint a székesfővárosban a római katolikus lakosság aránya 1869—1920-ig 72·4%-ról 59·1%-ra csökkent. A bevándorlás nem minden felekezetenél érvényesül egyenlő erővel, a katolikusok arányának csökkenése tehát ezzel magyarázható. A *főváros népessége*, amely vallásilag 1869-ben is erősen kevert volt, a reformátusok és zsidók térfoglalása folytán, 1920-ban még jobban részekre oszlott. Aránylag kevésbé kevert a *Budapest-környéki községek népessége*. Összefoglalva a Fényes Elek művében idézett adatokat, a 9 említett község lakosságának 1830 körüli vallásfelekezeti megoszlása a következő:

	számszerint	%-ban
róm. kath.	8501	72·3
református	1140	9·7
ág. hitv. ev.	1946	16·6
izraelita	170	1·4

Vegyesen ág. h. ev. és róm. kath. lakossággal bírt Rákoskeresztúr, református és róm. kath. lakossággal Rákoscsaba, túlnyomórészt ág. h. ev. lakossággal Cinkota, róm. kath., református és ág. h. ev. népességgel Rákospalota. A többi községben római katolikus népesség lakott; a zsidóság nagyobb telep csak Tétényen alkotott.

A nagymérvű bevándorlás természetesen a felekezeti megoszlásnak ezt a képét teljesen megváltoztatta. A bevándorlás útján is jól fejlődő *római katolikus* népesség aránya, a főváros környékén 51 év alatt csaknem állandóan egy színvonalon mozgott és 1920-ban is 71·4%-ot képviselt. A fővároshoz hasonlóan bevándorlás útján szaporodott rohamosan a *református* elem, melynek arányszáma 7·6-ről 12·5-re emelkedett, viszont a túlnyomórészt törzslakosságot képező és bevándorlással kevésbé táplált *ág. h. evangélikus* lakosság aránya 11·2-ről 6·2-re szállott alá. Nemcsak a fővárosban, de a szomszédos községekben is elég jelentékeny a kisszámú *görög katolikus* felekezet hívőinek gyarapodása. A zsidóságnak a főváros felé való törekvése mutat az a körülmény, hogy 1869-ben a községek lakosságának 7·9%-a volt *izraelita*, holott Fényes idejében a népességnek csak 1·4%-a tartozott e felekezethez. Abszolút számban és viszonylag is 1900-ig gyarapodott a zsidóság, 1900 óta azonban a többi felekezetenél kisebb mérték-

A népesség gyarapodása vallásfelekezetek szerint 1869-től 1920-ig.

Accroissement de la population suivant les cultes de 1869 à 1920.

Vallásfelekezet <i>Cultes</i>	Szaporodás — <i>Accroissement</i>					
	Budapest <i>à Budapest</i>		A szomszédos községekben — <i>Dans les communes voisines</i>		Nagy-Budapest <i>à Grand-Budapest</i>	
	számszerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	számszerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	számszerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>
Róm. kath. — <i>Cath. r.</i>	352.901	180·2	186.450	961·7	539.351	250·6
Gör. kath. — <i>Cath. gr.</i>	9.427	1477·6	2.476	35371·4	11 903	1845·4
Református — <i>Calvinist.</i>	88.111	677·1	34 153	1689 1	122 264	813·2
Ág. h. ev. — <i>Luthériens</i>	30.576	213·5	14.887	503·3	45.463	263 2
Gör. kel. — <i>Gréco-or.</i>	2.508	136·5	937	5205·6	3.445	185·6
Unitárius — <i>Unitaires</i>	2.769	4693·2	511	51100 0	3.280	5466·7
Izraelita — <i>Israélites</i>	170.622	380·1	21.820	1048·0	192.442	409·7
Egyéb — <i>Autres</i>	1.397	1356·3	613	10216·7	2.010	1844·0
Összesen — <i>Total</i>	658.311	243·2	261.847	988·8	920.158	309·6

ben fejlődött, valószínűleg főként a környéki zsidóságnak a fővárosba való átköltözése folytán.

A római katolikusok részesedése csökkent Nagy-Budapesten is (72·5%-ról 62·0-re) és hasonlóképen visszaesett itt (5·8-ról 5·1-re) az ág. h. evangélikusok aránya is, ezzel szemben a református lakosságé 5·1-ről 11·3-re, az izraelitáké pedig 15·8-ról 19·7-re emelkedett. A zsidóságnak a külvárosokban való lassúbb gyarapodásával magyarázható, hogy 1920. évi arányszámuk Nagy-Budapesten (19·7%) kisebb az 1900. évinél (21·2%). Az egyes vallásfelekezetekhez tartozó népesség 1869—1920. évi gyarapodását a fenti összeállításban mutatjuk be.

Az egyes felekezetek eltérő bevándorlási nyeresége folytán a népesség vallásfelekezetek szerinti megoszlásának alakulása községenként nagyon különböző (l. a 8. sz. táblázatot). A bevándorlás útján legkevesebb szaporodó ágostai hitv. evangélikusok aránya Cinkotán 59·4-ről 18·1-re, Rákoskeresztúron 51·5-ről 39·5-re szállt le. A református lakosság aránya erősebben csökkent Rákospalotán (24·7-ről 14·0-re) és Rákoscsabán (42·1-ről 26·0-re). A református munkáselem erős beözönlése folytán emelkedett a reformátusok száma és aránya a munkásvárosokban (Pesterzsébeten, Kispesten, Csepelen), valamint Cinkotán, Rákosszentmihályon, Nagytétényen, Albertfalván stb. A zsidóság legnagyobb számmal és arányszámmal Újpesten szerepel (1869-ben 22·1, 1920-ban 20·0%) és bár a többi községben inkább csak kisebb számmal van képviselve, a legtöbb helyen (főleg 1910-ig) tért hódított. A római katolikusok arányszáma is meglehetősen ingadozik, azonban 1920-ban is a szomszédos községek mindegyikében abszolút

többségben volt, legkisebb az arányszáma Rákoskeresztúron (52·5%).

A műveltség legelemibb fokmérőjének, az írni-olvasni tudásnak 1910. évi adatai elég kedvező viszonyokról tanuskodnak. 1900-ban 18 község¹⁾ 6 éven felüli népességének 82·0%-a tudott írni-olvasni; 1910-ben a 20 szomszédos községben ez az arányszám 87·9, 1920-ban pedig 91·5%. Az írni-olvasni tudók abszolút száma 1910-ben 160.207, 1920-ban 238.570 volt; a két nem között a férfiak műveltsége a kedvezőbb, 93·7%, míg a nőké 89·6%. Figyelembe véve, hogy a szomszédos községekben az öregkor és átlagosnál kisebb mértékben van képviselve és tekintettel arra, hogy a főváros 6 évnél idősebb lakosságának 94·7%-a tudott írni-olvasni, megállapítható, hogy a szomszédos községek népességének műveltségi foka még mindig elég nagy mértékben fejlesztendő.

A budapest-környéki községek 6 éven felüli népességének 1·0 (a férfinépesség 1·9) %-a végzett főiskolát, a középiskola 8 osztályát pedig 3·7 (a férfi népesség 6·2) %-a; általában az iskolázottság kedvezőbb az országos átlagnál. Egyébként azt, hogy a népesség műveltsége, iskolázottsága a foglalkozással és a társadalmi rétegződéssel mennyire összefügg, bizonyítja az a körülmény, hogy pl. az értelmiségi jellegű Rákoslígyen a főiskolát végzettek aránya 2·6, a középiskola 8 osztályát végzettek pedig 11·9%-ra szökik fel.

Aránylag a legalacsonyabb fokon áll a népesség műveltsége Pesthidegkúton, ahol 1920-ban a 6 évnél idősebbeknek 17·3%-a volt analfabéta, valamint Budatétényen (15·9%); a 10%-to meghaladja az analfabéták aránya

¹⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül.

Rákoskeresztúr, Pestszentlőrinc, Csepel és Nagytétény községekben is.

A városi jelleg legfontosabb, legnagyobb súllyal bíró ismérve a *népesség foglalkozása*. A város az ország szellemi és gazdasági életének, a helyi és az állami közigazgatásnak középpontja, benne él az ország értelmiségének, iparos, kereskedő népességének túlnyomó része. Az értelmi foglalkozásúaknak, az iparosoknak és a kereskedőknek a városokban való tömörülése, nagyra növeli a házicselédek számát. A város tehát vonzóerejét gazdasági és társadalmi helyzetének köszönheti, *a bevándorlásokat gazdaságtársadalmi okok indítják meg*.

Budapest a vidéki népességre gyakorolt rendkívül nagy vonzóerejét ezenkívül egyedülálló központi jellegének is köszönheti. A fővárosban már 1869-ben is a kereső népességnek csak 7·4%-a (1920-ban 1·0%) tartozott az őstermeléshez, a lakosság tehát a 70-es években is túlnyomórészt városias jelleggel bírt. Nem áll ez a *szomszédos községekre* nézve, amelyek a XIX. század első felében még jelentéktelen telepek, kislakosságú falvak voltak. Fényes Elek idézett műve szerint a környék 9 említett községét 1830 körül őstermelő és szőlőművelő népesség lakta és 1869-ben is legfeljebb a közel 7.000 lakosú Újpest lehetett városias. Az ipari élet fejlődése, gyártelepeknek a fővárosban és környékén való épülése megindította a szomszédos községek fentebb vázolt fejlődését is és azok rohamosan városias jelleget öltöttek fel. Sajnos, a községek 1869—1890. évi foglalkozási adatait nem ismerjük, miután népszámlálásaink csak 1900 óta részletezik községenként a népesség foglalkozási adatait, a *környéki községek városiasodása pedig már a századforduló előtt nagyrészt befejeződött*.

Nagy-Budapest népességének 1910. és 1920. évi foglalkozási adatait a 10. sz. táblázat foglalja össze. A produktív korú népesség bevándorlása, a keresetképtelen korú gyermekek számának viszonylag csekélyebb gyarapodása és az általános gazdasági helyzet megromlása magyarázzák a keresők számának az eltartottakénál nagyobb mérvű növekvését. Abban a 18 községben, amelynek 1900. évi adatai rendelkezésre állanak,¹⁾ 100 keresőre 1900-ban 157·8, 1910-ben 142·0, 1920-ban pedig 130·5 eltartott esett. A lakosság foglalkozási főcsoportok szerinti megoszlását (mindenütt összefoglalva a keresőket és eltartottakat) az oldali összeállítás szemlélteti.

¹⁾ A szomszédos községek Alag és Rákosszentmihály nélkül.

Az őstermelő népesség az első évtizedben abszolút számban is csökkent, 1910—1920 közt számban emelkedett, arányszámban azonban erősen visszaesett (az 1900. évi 12·5-ről 5·1%-ra). Csökkent ezenkívül a foglalkozási feldolgozás tökéletesítése következtében a *napszámosok k. m. n.* száma és aránya. Az *ipar-forgalmi* népesség aránya 1900-tól 1910-ig rendkívül nagymértékben növekedett, sőt 1910—1920-ig is az országos átlagnál sokkal nagyobb mértékben gyarapodott, a viszonyszám azonban az ipari népesség aránylag kisebb szaporodása folytán az utolsó évtizedben 0·4-del visszaesett. Az ipari népesség gyarapodása alighanem részben magyarázatát találja abban, hogy a főváros iparos népességéből (munkásságából) számosan a szomszédos községekbe átköltöztek; hasonlóképen az olcsóbb megélhetési viszonyok folytán a szomszédos községekben nagyobb számban él a közlekedés körébe tartozó népesség (főként a vasúti alkalmazottak stb). Rendkívül erős mértékben gyarapodott a szomszédos községekben az *értelmiség* (közszolgálat és szabadfoglalkozások), valamint a *nyugdíjasok, járadékosok és tőkések stb.* száma. Ezek számának és arányának emelkedése részben a Budapestről való kiszivárgásával, részben pedig a megszállott területekről kiutasított és menekült magyar intelligenciának a szomszédos községekben való nagymértékű letelepedésével indokolható.

Említettük, hogy az ország népességének 1920-ban 15·3%-a élt Nagy-Budapesten; az egyes foglalkozási főcsoportok Nagy-Budapestre vonatkozó adatait viszonyítva az országos adatokhoz, természetesen a megfelelő arány igen eltérően alakult: az őstermelő népességnél csak 0·6, az iparforgalmi lakosságnál viszont 34·4% volt. Az iparforgalmi népesség kategóriái közül csaknem elérte az 50%-ot (48·3%) a kereskedelem- és hitellel foglalkozók aránya, míg az iparral foglalkozó népesség aránya 34·3, a közlekedéssel foglalkozóké pedig 30·0% volt. Az értelmiségi elem nagy súlyára mutat, hogy az ország közszolgálat- és szabad foglalkozású népességének 38·1, a nyugdíjasoknak stb. 30·2, továbbá a házi cselédeknek 33·6%-a tartózkodott Budapesten és a szomszédos községekben. Az iparforgalmi népesség száma Nagy-Budapesten meghaladja a nyolcszázazretet, arányszáma 68·0%; ebből több mint félmillió az ipar, kétszázezer a kereskedelem és hitel és százezer a közlekedés főcsoportjához tartozik; a közszolgálat és a szabadfoglalkozásúak száma közel másfélszáz ezer, míg a fővárosban és a környékén egyaránt megfogyatkozott házicselédség száma

A népesség foglalkozási főcsoportok szerint való megoszlása 18 szomszédos községben ¹⁾ 1900-tól 1920-ig.

Répartition, de 1900 à 1920, de la population suivant les principaux groupes de profession dans 18 communes limitrophes. ¹⁾

Foglalkozási főcsoportok <i>Principaux groupes de profession</i>	A népesség megoszlása. — <i>Répartition de la population.</i>						Szaporodás — <i>Accroissement</i>			
	1900		1910		1920		1900—1910		1910—1920	
	szám-szerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	szám-szerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	szám-szerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	szám-szerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>	szám-szerint <i>en nombres</i>	%-ban <i>en %</i>
Östermelés — <i>Production du sol</i>	14.680	12·5	13.350	6·4	14.190	5·1	— 1.330	— 9·1	840	6·3
Bányászat és kohászat — <i>Mines et hauts-fourneaux</i>	15	0·0	41	0·0	121	0·0	26	173·3	80	195·1
Ipar — <i>Industrie</i>	55.093	47·1	121.334	57·9	150.437	54·5	66.241	120·2	29.103	24·0
Kereskedelem és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	8.694	7·4	16.062	7·7	27.233	9·9	7.368	84·8	11.171	69·6
Közlekedés — <i>Communi-cations</i>	11.673	10·0	22.869	10·9	32.280	11·7	11.196	95·9	9.411	41·2
Bányászat, ipar és forg. együtt — <i>Industrie mi-nière, autres industries et trafic ensemble</i>	75.475	64·5	160.306	76·5	210.071	76·1	84.831	112·4	49.765	31·0
Közzolg. és szabad fogl. — <i>Services publics et pro-fessions libér.</i>	6.083	5·2	12.682	6·0	19.739	7·1	6.599	108·5	7.057	55·7
Véderő — <i>Défense natio-nale</i>	192	0·2	347	0·2	3.081	1·1	155	80·7	2.734	787·9
K. m. n. napszámos — <i>Journaliers spéciaux non dénomm.</i>	11.635	9·9	8.346	4·0	6.235	2·3	— 3.289	— 28·3	— 2.111	— 25·3
Házi cselédek — <i>Domes-tiques</i>	3.094	2·6	4.547	2·2	4.072	1·5	1.453	47·0	— 475	— 10·5
Egyéb és ism. — <i>Autres et de profess. non connue</i>	5.923	5·1	9.904	4·7	18.738	6·8	3.981	67·2	8.834	89·2
Összesen — <i>Total</i>	117.082	100·0	209.482	100·0	276.126	100·0	92.400	78·9	66.644	31·8

¹⁾ A szomszédos községek Alag és Rákosszentmihály nélkül. — *Non compris Alag et Rákosszentmihály.*

1920-ban 59 ezer volt, kb. ugyanannyi, mint a nyugdíjasok és tőkepénzeseké stb. (l. a 10. sz. tábla adatait). A fontosabb *foglalkozási főosztályok községek szerinti* adatait a 11. számú táblázat tartalmazza. A főváros befolyását legjobban azoknak a (falusias jellegű) községeknek fejlődése mutatja, amelyekben 1900-ban még túlnyomórészt östermelő lakosság élt. Az 1900—1920. évi adatok szerint az *östermelő* népesség aránya erősen csökkent Cinkotán (58·2-ről 12·8-re), Rákoscsabán (48·3-ről 16·4-re), Pesthidegkúton (68·4-ről 36·3-re). Békásmegyeren (60·1-ről 21·8-re). Az *östermelő* népesség 1920. évi legnagyobb arányát Rákoskeresztúron találjuk (41·8%), a relatív többség azonban e községben is az iparforgalmi népességé. 20 %-ot meghaladja még az *östermelők* aránya Pesthidegkút és Békásmegyer községben is, a többi községben arányszámuk jelentéktelen. A *közzolgálat és szabadfoglalkozások* legnagyobb részesedése Rákosligen észlelhető (13·6%). Ugyanitt találjuk a *nyugdíjasok* stb. legnagyobb arányát

is (15·4%). 10 %-ot meghaladja még a *közzolgálat* stb. körébe tartozó lakosság aránya Pestújhely, Rákosszentmihály, Cinkota és Rákoshegy községekben. Speciális helyzeténél fogva az *egyéb* foglalkozások körébe tartozó népesség száma Alagon meghaladja a 25 %-ot. A népesség zömét alkotó *iparforgalmi* lakosság aránya Alag, Rákoskeresztúr és Pesthidegkút községek kivételével mindenhol meghaladja az 50 %-ot, sőt Kispesten 81·4, Újpesten és Csepelen 81·0, Pesterzsébeten 79·8, Albertfalván pedig 79·4 %-ot ér el. Erősen megnövekedett az iparforgalmi lakosság száma és aránya a legtöbb községben pl. Pesthidegkúton 19·9-ről 46·5-re, Békásmegyeren 26·6-ről 59·1-re stb. Az iparforgalom főcsoportjai közül a *közlekedés* körébe tartozó népesség aránya Rákoscsabán és Rákosligen meghaladja a 20 %-ot és előbbiben 27·8, utóbbiban 23·9 %-ot ér el. *Kereskedelemmel* és *hitellel* foglalkozik a népesség 16·4 %-a Budafokon, míg az *ipari* lakosság legnagyobb arányát (72·9%) Csepelen találjuk.

Az egyes községek abszolút számadatai is, az iparosodást és az értelmiség térfoglalását bizonyítják. Az őstermelő népesség száma a legtöbb községben stagnál, vagy visszaesik, viszont az iparforgalmi népesség erős beözönlése minden községben észlelhető. A középosztály általános elszegényedésének jele, hogy dacára az értelmiségi foglalkozásúak nagyobb gyarapodásának, a házi cselédség száma a legtöbb községben megfogyatkozott.

A városi jelleg egyik meghatározója az *építkezési mód is*. Népszámlálásainknak erre vonatkozó adatai elsősorban a lakóházak rendkívül nagyszámú gyarapodásáról számolnak be. A községek igen nagyarányú fejlődése a népességnek nagy tömegekben való bevándorlása erőteljes építkezési mozgalmat, számos új lakást igényelt. A lakóházak száma a 18 községben¹⁾ 1900-ban 12.575 volt. Az építkezési mozgalom nagyságára lehet következtetni abból, hogy 1910-ben a 20 szomszédos községben a lakóházak száma 22.304-re, 1920-ban pedig 30.245-re emelkedett. Átlagosan egy házban lakott tehát 1920-ban 9·5 (Budapesten 50·4, a tj. városokban (Budapesttel) 16·6) lakos, a szomszédos községekben tehát túlnyomórészt a kisebb (családi) lakóház típus van elterjedve. A házak építkezési módjára vonatkozó adatok szerint a szilárdabb falazatú és a tűzbiztos tetőzetű házak száma növekedett a legjobban. A lakóházaknak 1900-ban 69·0, 1920-ban 80·4%-a épült kőből vagy téglából, viszont ugyanezen idő alatt a vályogból vagy sárból épült házak aránya 19·1-ről 7·6-re szállt le. Tetőzet szerint cserép-, pala- vagy bádoggal bírt a lakóházaknak 1900-ban 47·9,

1920-ban 81·1%-a; a zsindely- vagy deszkatetőzetű házak aránya 40·2-ről 15·5-re, a nád- vagy zsuptetőzetűeké 11·9-ről 3·4-re szállott le. Az építkezési viszonyok nehéz voltának tudható be, hogy a vályogból, a sárból, a fából és más anyagokból épült, tehát inkább ideiglenes jellegű lakóházak száma 1910-ről 1920-ra növekedett.

Az építkezési módot illetően a legfalusiasabbak voltak a községek közül (1920-ban) Rákoskeresztúr, ahol a házaknak 52·1%-a és Rákoscsaba, ahol 43·3% épült vályogból vagy sárból. A kőből vagy téglából épült házak legkisebb arányát (19·2%) Pesthidegkúton látjuk, ahol a kő- vagy téglalappal bíró vályog- vagy sárházak aránya 53·0, a vályogból vagy sárból készült egyéb házaké 15·4, a fából vagy más anyagból épülteké 12·4%-ot képviselt. 99·4% a kőből vagy téglából épített és 100% a cserép-, pala- vagy bádoggal bíró házak aránya Rákosligen, viszont a nád- vagy zsuptetőzetű házak aránya Rákoskeresztúron 33·1, Rákoscsabán pedig 19·1%; a zsindely- vagy deszkatetőzetű házak hányadosa Albertfalván (65·7%), Budatétényen és Nagytétényen haladja meg az 50%-ot.

A szomszédos községek és Nagy-Budapest népesedési viszonyairól felsorolt adatok nem nyújtanak teljes és tökéletes képet, inkább csak *kiemelkedőbb momentumait* jelzik annak a folyamatnak, amely félszázad alatt — mondhatni a községek gyermekkorától kezdve — nagyranövelte és egyúttal gyökeresen átformálta a főváros környékét és amely folyamatnak *legfőbb és szinte egyetlen irányítója Budapest* volt.

¹⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül.

1. A szomszédos községek és Nagy-Budapest területe, népessége és népsűrűsége.

1. Territoire, nombre et densité de la population des communes (agglomérations) voisines de Budapest et de Grand-Budapest.

A község (város) neve — <i>Nom de la commune (ville)</i>	Terület hektárookban <i>Territoire en hectares</i>	A népesség száma ¹⁾ <i>Nombre de la population¹⁾</i>						Népsűrűség hekt.-kint <i>Densité de la pop. par hect.</i>
		1869	1880	1890	1900	1910	1920	
Alag	1.020	48	156	235	491	1.624	2.265	2·22
Újpest rtv.	673	6.722	11.668	23.521	41.858	55.197	56.489	83·94
Rákospalota rtv.	3.458	} 3.458	4.105	6.264	11.744	25.147	36.008	10·41
Pestújhely	145							
Rákosszentmihály ..	893	184	245	679	3.105	6.560	9.938	11·13
Cinkota ²⁾	2.345	1.335	1.426	1.876	3.135	7.623	12.596	5·37
Rákoscsaba	2.342	1.480	1.532	1.805	3.010	5.068	5.919	2·53
Rákosliget	88	} 2.444	2.769	3.330	6.149	5.403	6.029	1·92
Rákoskeresztúr	3.138							
Rákoshegy	262							
Pestszentlőrinc	2.072							
Kispest rtv.	747	²⁾ —	1.820	4.523	9.804	30.212	51.064	68·36
Pesterzsébet rtv.	1.144	223	1.355	4.754	15.732	30.970	40.545	35·44
Csepel	1.997	1.329	1.526	2.246	4.568	9.462	13.990	7·01
Nagytétény	1.968	} 2.512	2.246	2.346	2.614	3.924	5.120	2·60
Budatétény	344							
Budafok rtv.	1.044	3.844	4.193	5.243	7.273	10.954	13.686	13·11
Albertfalva	306	449	380	592	791	1.120	1.219	3·98
Pesthidegkút	1.323	1.093	1.271	1.393	1.559	2.130	3.263	2·47
Békásmegyér	1.054	1.000	1.150	1.340	2.029	3.546	4.411	4·19
Szomszédos közs. össz. <i>Communes voisines</i>	26.363	26.482	36.762	61.289	120.678	217.666	288.329	10·94
Budapest	19.388	280.349	370.762	505.763	732.322	880.371	928.996	47·91
Szomszédos községek <i>Communes voisines</i>	26.363	26.482	36.762	61.289	120.678	217.666	288.329	10·94
Nagy-Bpest — <i>Gr.-Bpest</i>	45.751	306.831	407.524	567.052	853.000	1.098.037	1.217.325	26·61

2. A szomszédos községek és Nagy-Budapest népnövekvése 1869—1920.

2. Accroissement de population, de 1869 à 1920, des communes voisines et de Grand-Budapest.

A község (város) neve <i>Nom de la commune (ville)</i>	A népesség tényleges szaporodása ¹⁾ — <i>Accroissement de fait de la population¹⁾</i>											
	szám szerint — <i>en nombres</i>						% - b a n — <i>en %</i>					
	1869—1880	1880—1890	1890—1900	1900—1910	1910—1920	1869—1920	1869—1880	1880—1890	1890—1900	1900—1910	1910—1920	1869—1920
Alag	108	79	256	1.133	641	2.217	225·0	50·6	108·9	230·8	39·5	4.618·7
Újpest rtv.	4.946	11.853	18.337	13.339	1.292	49.767	73·6	101·6	78·0	31·9	2·3	740·4
Rákospalota rtv.	} 647	2.159	5.480	18.950	10.861	} 40.446	18·7	52·6	87·5	161·3	43·2	} 1.169·6
Pestújhely												
Rákosszentmihály ..	61	434	2.426	3.455	3.378	9.754	33·2	177·1	357·3	111·3	51·5	5.301·0
Cinkota ²⁾	91	450	1.259	4.488	4.973	11.261	6·8	31·6	67·1	143·1	65·2	843·5
Rákoscsaba	52	273	1.205	2.058	851	4.439	3·5	17·8	66·8	68·4	16·8	299·9
Rákosliget	} 325	561	2.819	3.174	626	} 7.949	13·3	20·3	84·7	51·6	11·6	} 325·2
Rákoskeresztúr												
Rákoshegy												
Pestszentlőrinc												
Kispest rtv.	²⁾ 1.820	2.703	5.281	20.408	20.852	²⁾ 51.064	²⁾ —	148·5	116·8	208·2	69·0	²⁾ 2.805·7
Pesterzsébet rtv.	1.132	3.399	10.978	15.238	9.575	40.322	507·6	250·8	230·9	96·9	30·9	18.081·6
Csepel	197	720	2.322	4.894	4.528	12.661	14·8	47·2	103·4	107·1	47·9	952·7
Nagytétény	} 333	100	268	1.310	1.196	} 4.358	13·3	25·5	14·9	66·1	22·0	} 173·5
Budatétény												
Budafok rtv.	349	1.050	2.030	3.681	2.732	9.842	9·1	25·0	38·7	50·6	24·9	256·0
Albertfalva	— 69	212	199	329	99	770	— 15·4	55·8	33·6	41·6	8·8	171·5
Pesthidegkút	178	122	166	571	1.133	2.170	16·3	9·6	11·9	36·6	53·2	198·5
Békásmegyér	150	190	689	1.517	865	3.411	15·0	16·5	51·4	74·8	24·4	341·1
Szomszédos közs. össz. <i>Communes voisines</i>	10.280	24.527	59.389	96.988	70.663	261.847	38·8	66·7	96·9	80·4	32·5	988·8
Budapest	90.413	135.001	226.559	148.049	48.625	648.647	32·3	36·4	44·8	20·2	5·5	231·4
Szomszédos községek — <i>Communes voisines</i>	10.280	24.527	59.389	96.988	70.663	261.847	38·8	66·7	96·9	80·4	32·5	988·8
Nagy-Bpest — <i>Gr.-Bpest</i>	100.693	159.528	285.948	245.037	119.288	910.494	32·8	39·1	50·4	28·7	10·9	296·7

¹⁾ Budapesten a tényleges (jelenlevő) népesség, a szomszédos községekben 1900—1920. szintén a jelenlevő népesség, 1869—1890. pedig csak a polgári népesség, melynek száma a községekben amag is alig tér el a népesség összes számától (1900-ban polgári népesség: 120.586, összes népesség 120.678). A polgári népesség száma Budapes en 1869-ben 270.685, 1880-ban 360.551, 1890-ben 491.938. — *Pour Budapest, c'est la population de fait qui est relevée; pour les communes voisines, de 1900 à 1920, la population de fait, et de 1869 à 1890, la population civile seulement, dont le nombre ne diffère guère d'ailleurs, dans les communes, de celui de la population totale (en 1900, la population civile y était de 120.586, et la population totale, de 120.678). A Budapest, le nombre de la population civile était, en 1869, de 270.685, en 1880, 360.551, en 1890, 491.938.* — ²⁾ 1869-ben nem létezett. — *N'existait pas en 1869.* — ³⁾ Az 1923-ban különvált Sashalommal együtt. — *Y compris Sashalom, qui devint indépendant en 1923.* — ⁴⁾ 1880-tól 1920-ig — *De 1880 à 1920.*

3. A szomszédos községek és Nagy-Budapest népességének tényleges szaporodása szembeállítva a természetes szaporodással. — 3. Accroissement de fait de la population des communes voisines et de Grand-Budapest, comparé à l'accroissement naturel.

A község (város) n e v e Nom de la commune (ville)	Tény- leges	Ter- mésze- tes	Vándorlási különbözet (+) odavándorlás, (—) elvándorlás többlete — Diffé- rence de la migration: ex- cédent d'immigration (+), exc. d'émigration (—)	Tény- leges	Ter- mésze- tes	Vándorlási különbözet (+) odavándorlás, (—) elvándorlás többlete — Diffé- rence de la migration: ex- cédent d'immigration (+), exc. d'émigration (—)	Tény- leges	Ter- mésze- tes	Vándorlási különbözet — Différence de migration	Tény- leges	Ter- mésze- tes	Vándorlási különbözet — Différence de migration				
	Accroisse- ment			Accroisse- ment			Accroisse- ment			Accroisse- ment						
	de fait	natu- rel		de fait	natu- rel		de fait	natu- rel		de fait	natu- rel					
	szaporodás			szaporodás			szaporodás			szaporodás						
	1900 — 1910			1910 — 1920			1900 — 1910			1910 — 1920						
a b s z o l ú t s z á m o k b a n e n n o m b r e s a b s o l u s							a z 1900		a z 1910							
							évi népesség ‰-ában — en ‰ de la population									
							de 1900		de 1910							
Alag	1133	175	+	958	641	179	+	462	230.8	35.7	+	195.1	39.5	11.0	+	28.5
Újpest rtv.	13339	6296	+	7043	1292	1524	—	232	31.9	15.0	+	16.9	2.3	2.7	—	0.4
Rákospalota rtv.	18950	3028	+	15922	10861	2265	+	8596	161.3	25.8	+	135.5	43.2	9.0	+	34.2
Pestújhely					2349	186	+	2163					42.3	3.3	+	39.0
Rákosszentmihály	3455	628	+	2827	3378	195	+	3183	111.3	20.2	+	91.1	51.5	3.0	+	48.5
Cinkota ¹⁾	4488	762	+	3726	4973	801	+	4172	143.1	24.3	+	118.8	65.2	10.5	+	54.7
Rákoscscaba	2058	784	+	1274	851	494	+	357	68.4	26.0	+	42.4	16.8	9.7	+	7.1
Rákosliget	3174	1208	+	1966	134	32	+	102	51.6	19.6	+	32.0	5.1	1.2	+	3.9
Rákoskeresztúr ..					936	707	+	229					14.0	10.6	+	3.4
Rákoshegy	22280	4208	+	18072	3953	1038	+	2915	141.4	26.7	+	114.7	50.5	13.3	+	37.2
Pestszentlőrinc ..					20852	4507	+	16345					69.0	14.9	+	54.1
Kispest rtv.	15238	3737	+	11501	9575	3405	+	6170	96.9	23.8	+	73.1	30.9	11.0	+	19.9
Pesterzsébet rtv.	4894	1186	+	3708	4528	1077	+	3451	107.1	26.0	+	81.1	47.9	11.4	+	36.5
Csepel	1310	348	+	962	1196	224	+	972	50.1	13.3	+	36.8	30.5	5.7	+	24.8
Nagytétény	571	210	+	361	315	123	+	192	66.1	24.4	+	41.7	22.0	8.6	+	13.4
Budatétény	3681	1278	+	2403	2732	919	+	1813	50.6	17.6	+	33.0	24.9	8.4	+	16.5
Budafok rtv.	329	125	+	204	99	95	+	4	41.6	15.8	+	25.8	8.8	8.5	+	0.3
Albertfalva	571	265	+	306	1133	119	+	1014	36.6	17.0	+	19.6	53.2	5.6	+	47.6
Pesthidegkút	1517	547	+	970	865	329	+	536	74.8	27.0	+	47.8	24.4	9.3	+	15.1
Békásmegyer																
Szomszédos községek össz. — Communes voisines	96988	24785	+	72203	70663	18219	+	52444	80.4	20.6	+	59.8	32.5	8.4	+	24.1
Budapest — Budapest..	148049	65678	+	82371	48625	2455	+	46170	20.2	9.0	+	11.2	5.5	0.3	+	5.2
Szomszédos községek — Communes voisines ...	96988	24785	+	72203	70663	18219	+	52444	80.4	20.5	+	59.9	32.5	8.4	+	24.1
Nagy-Budapest — Grand- Budapest	245037	90463	+	154574	119288	20674	+	98614	28.7	10.6	+	18.1	10.9	1.9	+	9.0

4. A szomszédos községek népességének megoszlása születési hely szerint 1910-ben.

4. Répartition, en 1910, de la population des communes voisines, d'après le lieu de naissance.

A község (város) n e v e Nom de la commune (ville)	A népesség összes száma 1910- ben — Nombre total de la population en 1910	A n é p e s s é g b ő l — Sur la population, il est né											
		helybeli — dans la commune	Budapest székes- fővárosi — à Bu- dapest	más Pest várme- gyei — ailleurs dans le comitat de Pest	egyéb magyaror- szági — ailleurs en Hongrie	Horvát-szlavonor- szági — en Croa- tie-Slavonie	külföldi és isme- retlen — à l'étran- ger et en lieu inconnu	helybeli — dans la commune	Budapest székes- fővárosi — à Bu- dapest	más Pest várme- gyei — ailleurs dans le com. de Pest	egyéb magyaror- szági — ailleurs en Hongrie	Horvát-szlavonor- szági — en Croa- tie-Slavonie	külföldi és ismeretl. à l'étranger et en lieu inconnu
		s z ü l e t é s i											
		szám szerint — en nombres						%- b a n — e n %					
		szám	szám	szám	szám	szám	szám	%	%	%	%	%	%
Alag	1624	146	200	339	770	2	167	9.0	12.3	20.9	47.4	0.1	10.3
Újpest rtv.	55197	15114	7874	4966	23932	282	3029	27.4	14.3	9.0	43.3	0.5	5.5
Rákospalota rtv.	25147	7267	4349	3819	8997	84	631	28.9	17.3	15.2	35.8	0.3	2.5
Pestújhely	5547	315	1718	785	2547	22	160	5.7	31.0	14.1	45.9	0.4	2.9
Rákosszentmihály	6560	1034	1721	924	2613	21	247	15.8	26.2	14.1	39.8	0.3	3.8
Cinkota ¹⁾	7623	2185	1643	1116	2497	30	152	28.7	21.5	14.6	32.8	0.4	2.0
Rákoscsaba	5068	2405	645	716	1241	8	53	47.5	12.7	14.1	24.5	0.2	1.0
Rákosliget	2624	357	829	236	1089	7	106	13.6	31.6	9.0	41.5	0.3	4.0
Rákoskeresztúr	6699	3553	801	840	1365	4	136	53.0	12.0	12.5	20.4	0.1	2.0
Rákoshegy	7824	1026	1592	1655	3081	37	433	13.1	20.3	21.2	39.4	0.5	5.5
Pestszentlőrinc	30212	5414	7810	4067	11694	95	1132	17.9	25.8	13.5	38.7	0.3	3.8
Kispest rtv.	30970	5926	6724	4574	12190	118	1438	19.1	21.7	14.8	39.4	0.4	4.6
Pesterzsébet rtv.	9462	3405	1275	1564	2799	40	379	36.0	13.5	16.5	29.6	0.4	4.0
Csepel	3924	1827	442	301	1226	17	111	46.6	11.3	7.7	31.2	0.4	2.8
Nagytétény	1435	682	112	241	366	7	27	47.5	7.8	16.8	25.5	0.5	1.9
Budatétény	10954	5528	1244	735	2995	47	405	50.5	11.4	6.7	27.3	0.4	3.7
Budafok rtv.	1120	246	259	122	463	5	25	22.0	23.1	10.9	41.4	0.4	2.2
Albertfalva	2130	1494	147	149	309	5	26	70.2	6.9	7.0	14.5	0.2	1.2
Pesthidegkút	3546	1844	501	368	670	21	142	52.0	14.1	10.4	18.9	0.6	4.0
Békásmegyer	217666	59768	39886	27517	80844	852	8799	27.5	18.3	12.7	37.1	0.4	4.0
Szomszédos községek össz. — Communes voisines	217666	59768	39886	27517	80844	852	8799	27.5	18.3	12.7	37.1	0.4	4.0

¹⁾ Sashalommal együtt. — Y compris Sashalom. ²⁾ Ebből külföldi 8.583 = 3.9%, ismeretlen 216 = 0.1%. — Dont étran-
gers: 8.583, soit 3.9%; personn. de lieu de naissance inconnu: 216, soit 0.1%.

5. Nagy-Budapest népességének megoszlása anyanyelvek szerint.

5. Répartition de la population de Grand-Budapest suivant la langue maternelle.

Megnevezés, év <i>Désignation, année</i>	A népesség ¹⁾ összes száma — <i>Nombre total de la population¹⁾</i>	E b b ö l — D o n t															
		magyar <i>Hongrois</i>	német <i>Allemands</i>	tót <i>Slovaques</i>	oláh <i>Roumains</i>	ruthén <i>Ruthènes</i>	horvát <i>Croates</i>	szerb <i>Serbes</i>	egyéb <i>Autres</i>	magyar <i>Hongrois</i>	német <i>Allemands</i>	tót <i>Slovaques</i>	oláh <i>Roumains</i>	ruthén <i>Ruthènes</i>	horvát <i>Croates</i>	szerb <i>Serbes</i>	egyéb <i>Autres</i>
		a n y a n y e l v ű															
		szám szerint — <i>en nombres</i>								% - b a n — <i>en %</i>							
a) Budapest																	
1880	360551	204648	123458	22226	418	59	1807		7935	56.8	34.2	6.2	0.1	0.0	0.5		2.2
1890	491938	326395	117902	27449	752	116	1102	1891	16331	66.4	24.0	5.6	0.1	0.0	0.2	0.4	3.3
1900	732322	578458	104520	25168	1299	176	2148	2731	17822	79.0	14.3	3.4	0.2	0.0	0.3	0.4	2.4
1910	880371	756070	78882	20359	2777	242	2796	3972	15273	85.9	9.0	2.3	0.3	0.0	0.3	0.5	1.7
1920	928996	837858	60425	14011	1686	247	1962	1102	11705	90.2	6.5	1.5	0.2	0.0	0.2	0.1	1.3
b) Szomszédos községek — <i>Communes voisines</i>																	
1880	36762	16941	14819	4135	3	4	272		588	46.1	40.3	11.3	0.0	0.0	0.7		1.6
1890	61289	37050	17857	4765	36	7	24	196	1354	60.5	29.1	7.8	0.1	0.0	0.0	0.3	2.2
1900	120678	91720	21019	5185	63	36	107	143	2405	76.0	17.4	4.3	0.1	0.0	0.1	0.1	2.0
1910	217666	191268	17936	4695	278	33	249	522	2685	87.9	8.3	2.2	0.1	0.0	0.1	0.2	1.2
1920	288329	261944	19317	3453	316	31	363	276	2629	90.9	6.7	1.2	0.1	0.0	0.1	0.1	0.9
c) Nagy-Budapest — <i>Grand-Budapest</i>																	
1880	397313	221589	138277	26361	421	63	2079		8523	55.8	34.8	6.6	0.1	0.0	0.5		2.2
1890	553227	363445	135759	32214	788	123	1126	2087	17685	65.7	24.6	5.8	0.1	0.0	0.2	0.4	3.2
1900	853000	670178	125539	30353	1362	212	2255	2874	20227	78.5	14.7	3.6	0.2	0.0	0.3	0.3	2.4
1910	1098037	947338	96818	25054	3055	275	3045	4494	17958	86.3	8.8	2.3	0.3	0.0	0.3	0.4	1.6
1920	1217325	1099802	79742	17464	2002	278	2325	1378	14334	90.3	6.6	1.4	0.2	0.0	0.2	0.1	1.2

6. Nagy-Budapest népességének megoszlása vallásfelekezetek szerint.

6. Répartition, selon les cultes, de la population de Grand-Budapest.

Megnevezés, év Désignation, année	A nép-ség ²⁾ összes száma — Nombre to-tal de la population ²⁾	E b b ö l — D o n t															
		róm. kath. cath. rom.	gör. kath. cath. gr.	református calvinistes	ág. h. ev. luthériens	gör. keleti gréco-or.	unitárius unitaires	izraelita israélites	egyéb autres	róm. kath. cath. rom.	gör. kath. cath. gr.	református calvinistes	ág. h. ev. luthériens	gör. keleti gréco-or.	unitárius unitaires	izraelita israélites	egyéb autres
		v a l l á s ú															
		szám szerint — en nombres								% - b a n — e n %							
a) Budapest																	
1869	270685	195826	638	13013	14318	1838	59	44890	103	72.4	0.2	4.8	5.3	0.7	0.0	16.6	0.0
1880	360551	242981	1267	22214	20040	1864	119	70879	1187	67.4	0.3	6.2	5.6	0.5	0.0	19.7	0.3
1890	491938	316057	2752	37895	28018	2218	460	103317	1221	64.3	0.5	7.7	5.7	0.5	0.1	21.0	0.2
1900	732322	445023	5806	67319	38811	4422	1058	168985	898	60.8	0.8	9.2	5.3	0.6	0.1	23.1	0.1
1910	880371	526175	9428	86990	43562	6962	2120	203687	1447	59.8	1.1	9.9	5.0	0.8	0.2	23.1	0.1
1920	928996	548727	10065	101124	44894	4346	2828	215512	1500	59.1	1.1	10.9	4.8	0.5	0.3	23.2	0.1
b) Szomszédos köz-ségek — Communes voisines																	
1869	26482	19388	7	2022	2958	18	1	2082	6	73.2	0.0	7.6	11.2	0.1	0.0	7.9	0.0
1880	36762	27457	23	2802	3565	17	5	2886	7	74.7	0.1	7.6	9.7	0.0	0.0	7.9	0.0
1890	61289	45267	161	5267	5163	65	18	5289	59	73.9	0.3	8.6	8.4	0.1	0.0	8.6	0.1
1900	120678	86467	560	12644	8968	287	83	11564	105	71.6	0.5	10.5	7.4	0.2	0.1	9.6	0.1
1910	217666	155589	1507	25478	13890	910	265	19622	405	71.5	0.7	11.7	6.4	0.4	0.1	9.0	0.2
1920	288329	205838	2483	36175	17845	955	512	23902	619	71.4	0.9	12.5	6.2	0.3	0.2	8.3	0.2
c) Nagy-Budapest — Grand-Budapest																	
1869	297167	215214	645	15035	17276	1856	60	46972	109	72.5	0.2	5.1	5.8	0.6	0.0	15.8	0.0
1880	397313	270438	1290	25016	23605	1881	124	73765	1194	68.1	0.3	6.3	5.9	0.5	0.0	18.6	0.3
1890	553227	361324	2913	43162	33181	2283	478	108606	1280	65.3	0.5	7.8	6.0	0.4	0.1	19.7	0.2
1900	853000	531490	6366	79963	47779	4709	1141	180549	1003	62.3	0.7	9.4	5.6	0.6	0.1	21.2	0.1
1910	1098037	681764	10935	112468	57452	7872	2385	223309	1852	62.1	1.0	10.3	5.2	0.7	0.2	20.3	0.2
1920	1217325	754565	12548	137299	62739	5301	3340	239414	2119	62.0	1.0	11.3	5.1	0.4	0.3	19.7	0.2

¹⁾ 1880-ban és 1890-ben polgári, 1900–1920. összes népesség. — Pour 1880 et 1890, population civile; pour 1900–1920, population totale. — ²⁾ 1869–1890. polgári, 1900–1920. összes népesség. — Pour 1869–1890, population civile; pour 1900–1920, population totale.

7. A szomszédos községek magyar, német és tót anyanyelvű népessége. ¹⁾7. Population de langue maternelle hongroise, allemande et slovaque des communes voisines. ¹⁾

A község (város) neve <i>Nom de la commune (ville)</i>	Magyar — <i>Hongrois</i>					Német — <i>Allemands</i>					Tót — <i>Slovaques</i>				
	anyanyelvű népesség														
	1880	1890	1900	1910	1920	1880	1890	1900	1910	1920	1880	1890	1900	1910	1920
a) Abszolút számok — <i>Nombres absolus</i>															
Alag	²⁾ 140	²⁾ 225	²⁾ 380	1352	2065	²⁾ 5	²⁾ 5	²⁾ 50	132	120	²⁾ 5	²⁾ 5	²⁾ 11	21	15
Újpest rtv.	7876	18087	35277	49307	51562	2988	4059	4213	3116	2659	489	800	1261	1322	1187
Rákospalota rtv.	3698	5827	11186	24273	34603	199	222	404	506	899	90	75	76	125	278
Pestújhely				5190	7437				195	244				66	77
Rákosszentmihály	²⁾ 125	²⁾ 470	²⁾ 2660	6244	9391	²⁾ 100	²⁾ 150	²⁾ 250	215	378	²⁾ 20	²⁾ 50	²⁾ 150	28	53
Cinkota ³⁾	382	702	2052	6945	11760	29	77	116	255	386	1013	1088	954	376	321
Rákoscsaba	1477	1756	2967	4994	5830	15	16	19	50	56	33	25	14	10	13
Rákosliget	515	673	4077	2437	2645	329	388	303	129	84	1908	2254	1700	19	17
Rákoskeresztúr				4421	5691				462	100				1739	207
Rákoshegy				1568	1568				25	25				5	5
Pestszentlőrinc	²⁾ 1390	3490	13920	7076	10945	²⁾ 489	1029	1185	470	505	²⁾ 200	180	283	81	154
Kispest rtv.	301	3058	13053	28164	48926	807	1135	1696	1352	1436	207	143	477	221	313
Pesterzsébet rtv.				28781	38034				1517	1517				425	428
Csepel	101	565	2015	7928	10894	1194	1559	2204	1379	2582	15	4	41	43	125
Nagytétény	369	575	905	2842	4353	1830	1720	1658	1005	713	27	37	31	32	15
Budatétény	94	144	232	1167	1518	471	581	610	260	205	30	11	1	4	12
Budafok rtv.	248	1034	1890	7391	10220	3845	4140	5217	3306	3248	56	39	79	107	103
Albertfalva	123	321	595	1048	1120	238	236	152	53	66	13	17	23	11	17
Pesthidegkút	77	75	133	440	1319	1160	1267	1374	1643	1861	25	36	37	27	39
Békásmegyer	25	48	378	1268	2063	1120	1273	1568	2154	2233	4	1	47	38	74
Szomszédos községek összesen — <i>Communes voisines</i>	16941	37050	91720	191268	261944	14819	17857	21019	17936	19317	4135	4765	5185	4695	3453
b) Százalékok — <i>Pourcentage</i>															
Alag	89.7	95.8	77.4	83.3	91.2	3.2	2.1	10.2	8.1	5.3	3.2	2.1	2.2	1.3	0.6
Újpest rtv.	67.5	76.9	84.3	89.3	91.3	25.6	17.2	10.1	5.7	4.7	4.2	3.4	3.0	2.4	2.1
Rákospalota rtv.	90.1	93.0	95.3	96.5	96.1	4.9	3.6	3.4	2.0	2.5	2.2	1.2	0.7	0.5	0.8
Pestújhely				93.6	94.2				3.5	3.1				1.2	1.0
Rákosszentmihály	51.0	69.2	85.7	95.2	94.5	40.8	22.1	8.0	3.3	3.8	8.2	7.4	4.8	0.4	0.5
Cinkota ³⁾	26.8	37.3	65.5	91.1	93.4	2.0	4.1	3.7	3.4	3.1	71.0	58.0	30.5	4.9	2.5
Rákoscsaba	96.4	97.2	98.6	98.5	98.5	1.0	0.9	0.6	1.0	1.0	2.1	1.4	0.5	0.2	0.2
Rákosliget	18.6	20.2	66.3	92.9	95.9	11.9	11.7	4.9	4.9	3.1	68.9	67.7	27.7	0.7	0.6
Rákoskeresztúr				66.0	94.4				6.9	1.6				26.0	3.4
Rákoshegy				97.6	97.6				1.6	1.6				0.3	0.3
Pestszentlőrinc	64.9	71.0	88.3	90.4	93.0	22.9	21.0	7.5	6.0	4.3	9.3	3.7	1.8	1.1	1.3
Kispest rtv.				93.2	95.8				4.5	2.8				0.7	0.6
Pesterzsébet rtv.	22.2	64.4	83.0	92.9	93.8	59.6	23.9	10.8	4.0	3.7	15.3	3.0	3.0	1.4	1.1
Csepel	6.6	25.2	44.1	83.8	77.8	78.2	69.4	48.3	14.6	18.5	1.0	0.2	0.9	0.5	0.9
Nagytétény	16.4	24.5	34.6	72.4	85.0	81.5	73.3	63.4	25.6	13.9	1.2	1.6	1.2	0.8	0.3
Budatétény	15.7	19.2	26.9	81.2	86.7	78.6	77.3	70.6	18.1	11.7	5.0	1.4	0.1	0.3	0.7
Budafok rtv.	5.9	19.8	26.0	67.5	74.7	91.7	78.9	71.7	30.2	23.7	1.3	0.7	1.1	1.0	0.8
Albertfalva	32.4	54.2	75.2	93.6	91.9	62.5	39.9	19.2	4.7	5.4	3.4	2.9	2.9	1.0	1.4
Pesthidegkút	6.0	5.4	8.5	20.7	40.4	91.3	90.9	88.1	77.1	57.0	2.0	2.6	2.4	1.3	1.2
Békásmegyer	2.2	3.5	18.6	35.8	46.7	97.3	95.1	77.3	60.7	50.6	0.4	0.1	2.3	1.1	1.7
Szomszédos községek összesen — <i>Communes voisines</i>	46.1	60.5	76.0	87.9	90.9	40.3	29.1	17.4	8.3	6.7	11.3	7.8	4.3	2.2	1.2

¹⁾ 1880-ban és 1890-ben polgári, 1900—1920. összes népesség. — *Pour 1880 et 1890, population civile; pour 1900—1920, population totale.* — ²⁾ Becslés a részben rendelkezésre álló adatok felhasználásával. — *Evaluation sur la base des données en partie disponibles.* — ³⁾ Sashalommal együtt. — *Y compris Sashalom.*

8. A szomszédos községek római katolikus, református, ág. h. evangélikus és izraelita népessége.¹⁾8. Population catholique romaine, calviniste, luthérienne et israélite des communes voisines.¹⁾

A község (város) n e v e Nom de la commune (ville)	Római katolikus Catholiques romains				Református Calvinistes				Ág. hitv. evang. Luthériens				Izraelita Israélites			
	v a l l á s ú n é p e s s é g															
	1869	1890	1910	1920	1869	1890	1910	1920	1869	1890	1910	1920	1869	1890	1910	1920
a) A b s z o l ú t s z á m o k — N o m b r e s a b s o l u s																
Alag	32	207	1262	1788	16	24	211	289	—	4	100	135	—	—	16	19
Újpest rtv.	4637	16401	36363	36461	342	1905	5342	5480	248	1135	2458	2326	1484	3915	10140	11299
Rákospalota rtv.	2056	3901	17704	25696	854	1330	3654	5062	456	761	1959	2579	82	242	1552	2203
Pestújhely			3748	5632			953	1267			331	397			388	445
Rákosszentmihály	169	557	4932	7385	3	70	769	1202	12	40	364	521	—	12	389	667
Cinkota ²⁾	464	687	4597	7845	14	60	771	1347	793	1003	1694	2282	64	123	465	872
Rákoscsaba	748	978	3186	3849	623	708	1306	1539	79	64	239	236	30	29	225	152
Rákosliget	1126	1551	1747	1914	18	81	305	324	1259	1647	203	216	34	47	308	247
Rákoskeresztúr			3748	3166			412	235			2202	2378			273	182
Rákoshegy	231	3767	1064	1064	67	614	257	—	54	273	136	—	9	222	115	—
Pestszentlőrinc			5568	8589			1166	1789			640	734			299	469
Kispest rtv.	—	—	22460	37304	—	—	4069	7492	—	—	1575	2582	—	—	1652	2853
Pesterzsébet rtv.	202	4175	21781	28502	3	206	4430	6192	12	109	1385	1867	6	250	2953	3293
Csepel	1317	2175	7930	11031	4	53	894	1623	3	18	271	537	4	—	269	501
Nagytétény	2118	1969	3322	4231	26	49	202	510	9	16	99	163	359	311	255	174
Budatétény		718	1333	1603			68	91			25	42			5	7
Budafoke rtv.	3783	4971	9677	11784	35	91	601	966	15	46	211	486	8	125	373	323
Albertfalva	424	526	892	941	6	36	137	164	17	25	56	56	2	1	20	31
Pesthidegkút	1083	1355	2063	3008	10	19	42	144	—	12	10	64	—	7	8	13
Békásmegyér	998	1329	3276	4045	1	2	146	202	1	4	68	108	—	—	30	31
Szomszédos közsé- gek összesen — Commun. voisines	19388	45267	155589	205838	2022	5267	25478	36175	2958	5163	13890	17845	2082	5289	19622	23902
b) S z á z a l é k o k — P o u r c e n t a g e																
Alag	66.7	88.1	77.7	78.9	33.3	10.2	13.0	12.8	—	1.7	6.2	6.0	—	—	1.0	0.6
Újpest rtv.	69.0	69.8	65.9	64.6	5.1	8.1	9.7	9.7	3.7	4.8	4.4	4.1	22.1	16.7	18.4	20.0
Rákospalota rtv.	59.4	62.3	70.4	71.4	24.7	21.2	14.5	14.0	13.2	12.2	7.8	7.2	2.4	3.9	6.2	6.1
Pestújhely			67.6	71.3			17.2	16.1			6.0	5.0			7.0	5.6
Rákosszentmihály	91.9	82.0	75.2	74.3	1.6	10.3	11.7	12.1	6.5	5.9	5.6	5.2	—	1.8	5.9	6.7
Cinkota ²⁾	34.8	36.6	60.3	62.3	1.0	3.2	10.1	10.7	59.4	53.4	22.2	18.1	4.8	6.6	6.1	6.9
Rákoscsaba	50.6	54.2	62.9	65.0	42.1	39.2	25.8	26.0	5.3	3.5	4.7	4.0	2.0	1.6	4.4	2.6
Rákosliget	46.1	46.6	66.6	69.4	0.7	2.4	11.6	11.8	51.5	49.5	7.7	7.8	1.4	1.4	11.8	9.0
Rákoskeresztúr			56.0	52.5			6.1	3.9			32.9	39.5			4.1	3.0
Rákoshegy	64.0	76.7	66.2	66.2	18.5	12.5	16.0	—	5.6	8.2	8.5	—	2.5	4.5	7.2	—
Pestszentlőrinc			71.2	72.9			14.9	15.2			6.2	6.2			3.8	4.0
Kispest rtv.	—	—	74.3	73.0	—	—	13.5	14.7	—	—	5.2	5.0	—	—	5.5	5.6
Pesterzsébet rtv.	90.6	87.8	70.3	70.3	1.3	4.3	14.3	15.3	5.4	2.3	4.5	4.6	2.7	5.3	9.5	8.1
Csepel	99.1	96.8	83.8	78.9	0.3	2.4	9.4	11.6	0.2	0.8	2.9	3.8	0.3	—	2.8	3.6
Nagytétény	84.3	83.9	84.7	82.6	1.0	2.5	5.1	10.0	0.4	0.7	2.5	3.2	14.3	13.3	6.5	3.4
Budatétény		95.4	92.9	91.5			4.7	5.2			1.8	2.4			0.7	0.8
Budafoke rtv.	98.4	94.8	88.4	86.1	0.9	1.7	5.5	7.1	0.4	0.9	1.9	3.5	0.2	2.4	3.4	2.4
Albertfalva	94.4	88.9	79.6	77.2	1.4	6.1	12.2	13.4	3.8	4.2	5.0	4.6	0.4	0.2	1.8	2.6
Pesthidegkút	99.1	97.2	96.8	92.2	0.9	1.4	2.0	4.4	—	0.9	0.5	1.9	—	0.5	0.4	0.4
Békásmegyér	99.8	99.2	92.4	91.7	0.1	0.1	4.1	4.6	0.1	0.3	1.9	2.5	—	—	0.8	0.7
Szomszédos közsé- gek összesen — Commun. voisines	73.2	73.9	71.5	71.4	7.6	8.6	11.7	12.5	11.2	8.4	6.4	6.2	7.9	8.6	9.0	8.3

¹⁾ 1869-ben és 1890-ben polgári, 1910-ben és 1920-ban összes népesség. Néhány község vallásfelekezeti megoszlása az egyházi schematizmusok adatai alapján állapítottatott meg. — Pour 1869 et 1890, population civile; pour 1910 et 1920, population totale. C'est d'après les données de l'Eglise qu'on a établi la répartition par confessions de quelques communes. — ²⁾ Sashalommal együtt. — Y compris Sashalom.

9. A szomszédos községek magyarul tudó népessége.

9. Population sachant le hongrois des communes voisines.

A község (város) neve Nom de la commune (ville)	A magyarul tudó népesség										A nem magyar anyanyelvű népességből magyarul tudott (%-ban) — Sur la population de langue étrangère, combien savaient le hongrois (en %)				
	összes száma - Nombre total de la population sachant le hongrois					a népesség ö szes számához viszonyítva (%-ban) — Sur le nombre tot. de la pop., com- bien savaient le hongr. (en %)					1880	1890	1900	1910	1920
	1880	1890	1900	1910	1920	1880	1890	1900	1910	1920					
Alag	—	—	—	1546	2223	—	—	—	95.2	98.2	—	—	—	71.3	79.0
Újpest rtv.	9198	20392	38735	53005	55754	78.8	86.7	92.6	96.0	98.7	34.9	42.4	52.5	62.8	85.1
Rákospalota rtv.	3894	6076	11559	24898	35819	94.9	97.0	98.4	99.0	99.5	48.2	57.0	66.8	71.5	86.5
Pestújhely	—	—	—	5474	7832	—	—	—	98.7	99.2	—	—	—	79.6	86.1
Rákosszentmihály	—	—	—	6476	9898	—	—	—	98.7	99.6	—	—	—	73.4	92.7
Cinkota ¹⁾	1020	1342	2828	7469	12507	71.5	71.5	90.2	98.0	99.4	61.1	54.5	71.7	77.3	89.4
Rákosszabab	1517	1796	3008	5053	5912	99.0	99.5	99.8	99.7	99.9	72.7	81.6	83.7	79.7	92.1
Rákosliget	—	—	—	2589	2744	—	—	—	98.7	99.5	—	—	—	81.3	87.6
Rákoskeresztúr	1691	1891	5324	6150	5965	61.1	56.8	86.6	91.8	99.0	52.2	45.8	60.2	75.9	81.1
Rákoshegy	—	—	—	1597	1597	—	—	—	99.4	—	—	—	—	76.3	—
Pestszentlőrinc	—	4184	14912	7552	11692	—	85.2	94.6	96.5	99.2	—	48.8	54.0	63.6	89.8
Kispest rtv.	—	—	—	29663	50786	—	—	—	98.2	99.5	—	—	—	73.2	87.0
Pesterzsébet rtv.	—	3702	14297	30217	40118	—	77.9	90.9	97.6	99.0	—	38.0	46.4	65.6	83.0
Csepel	355	1135	3317	8668	13465	23.3	51.4	72.6	91.6	96.2	17.8	33.9	51.0	48.2	83.0
Nagytétény	948	1285	1868	3451	4919	42.0	54.8	71.5	87.9	96.1	30.8	40.1	56.3	56.3	73.8
Budatétény	175	256	578	1322	1680	29.2	34.0	66.9	92.1	96.0	16.0	18.4	54.7	57.8	69.8
Budafok rtv.	1233	2207	4498	9222	12797	29.4	42.1	61.8	84.2	93.5	25.0	27.9	48.5	51.4	74.4
Albertfalva	188	488	743	1104	1183	49.5	82.4	93.9	98.6	97.1	25.3	61.6	75.5	77.8	63.6
Pesthidegkút	156	400	547	1268	2554	12.3	28.7	35.1	59.5	78.3	6.6	24.7	29.0	49.0	63.5
Békásmegyér	120	139	792	2563	3547	9.7	10.4	39.0	72.3	80.4	8.4	7.0	25.1	56.8	63.2
Szomszédos községek össz. Communes voisines	1)20495	2)45293	2)103001	207690	282992	1)62.4	2)75.0	2)88.0	95.4	98.1	1)30.8	2)37.2	2)50.4	62.2	79.8

10. Nagy-Budapest népessége 1910-ben és 1920-ban a keresők és eltartottak, valamint a foglalkozási főosztályok megkülönböztetésével.

10. Population, en 1910 et en 1920, de Grand-Budapest, suivant les professions.

Megnevezés, év Désignation, année	Összes népesség Population totale			Östermelés — Produc- tion du sol	Bányászat, ipar és forgalom Mines, industrie et trafic					Közfoglalat és szabadfogal- kozások — Services publics et professions libérales	Véderő — Défense nationale	Napszámok k. m. n. — Jour- naliers spécial. non dénommés	Nyugdíjasok, tőkepénzesek stb. — Retraites, rentiers etc.	Házi cselédek — Domestiques	Egyéb és ismeretlen foglalko- zások — Autres et de pro- fession inconnue	
	kereső — Person- nes gagnant leur vie	eltartott — Per- sonnes entretenues	együtt — en- semble		Bányászat és kohászat Mines et hauts-four- neaux	Ipar Industrie	Kereskedelem és hitel Commerce et crédit	Közlekedés Communications	Összesen Ensemble							
a) Abszolút számok — Nombres absolus																
a) Budapest																
1910	492975	387396	880371	11978	881	398069	132212	71707	602869	90097	19447	16699	30043	72004	37234	
1920	489546	439450	928996	11756	1676	366828	168041	73400	609945	120681	24994	9296	45662	54470	52192	
Szaporodás 1910—1920 — Ac- croissement en 1910—1920	-3429	52054	48625	-222	795	31241	35829	1693	7076	30584	5547	-7403	15619	-17534	14958	
b) Szomszédos községek — Communes voisines																
1910	90008	127658	217666	13809	51	124990	16694	23657	165392	13331	373	8751	6469	4894	4647	
1920	125274	163055	288329	15109	146	155603	28358	33512	217619	20948	3270	6643	13785	4466	6544	
Szaporodás 1910—1920 — Ac- croissement en 1910—1920	35266	35397	70663	1300	95	30613	11664	9855	52227	7612	2897	-2108	7266	-428	1897	
c) Nagy-Bpest — Gr.-Bpest																
1910	582983	515054	1098037	25787	932	523059	148906	95364	768261	103428	19820	25450	36512	76898	41881	
1920	614820	602505	1217325	26865	1822	522431	196399	106912	827564	141624	28264	15939	59397	58936	58736	
Szaporodás 1910—1920 — Ac- croissement en 1910—1920	31837	87451	119288	1078	890	-628	47493	11548	59303	38196	8444	-9511	22885	-17962	16855	
b) Százalékok — En %																
a) Budapest																
1910	56.0	44.0	100.0	1.4	0.1	45.2	15.0	8.2	68.5	10.2	2.2	1.9	3.4	8.2	4.2	
1920	52.7	47.3	100.0	1.3	0.2	39.5	18.1	7.9	65.7	13.0	2.7	1.0	4.9	5.8	5.6	
Szaporodás 1910—1920 — Ac- croissement en 1910—1920	-0.7	13.4	5.5	-1.9	90.2	-7.9	27.1	2.4	1.2	33.9	28.5	-44.3	52.0	-24.4	40.2	
b) Szomszédos községek — Communes voisines																
1910	41.4	58.6	100.0	6.3	0.0	57.4	7.7	10.9	76.0	6.1	0.2	4.0	3.0	2.3	2.1	
1920	43.4	56.6	100.0	5.2	0.1	54.0	9.8	11.6	75.5	7.3	1.1	2.3	4.8	1.5	2.3	
Szaporodás 1910—1920 — Ac- croissement en 1910—1920	39.2	27.7	32.5	9.4	186.3	24.5	69.9	41.7	31.6	57.1	776.7	-24.1	112.3	-8.7	40.8	
c) Nagy-Bpest — Gr.-Bpest																
1910	53.1	46.9	100.0	2.4	0.1	47.6	13.6	8.7	70.0	9.4	1.8	2.3	3.3	7.0	3.8	
1920	50.5	49.5	100.0	2.2	0.2	42.9	16.1	8.8	68.0	11.6	2.3	1.3	4.9	4.9	4.8	
Szaporodás 1910—1920 — Ac- croissement en 1910—1920	5.5	17.0	10.9	4.2	95.5	-0.1	31.9	12.1	7.7	36.9	42.6	-37.4	62.7	-23.4	40.3	

¹⁾ Alag, Rákosszentmihály, Pestszentlőrinc, Kispest és Pesterzsébet nélkül. — Sans Alag, Rákosszentmihály, Pestszentlőrinc, Kispest et Pesterzsébet. — ²⁾ Alag és Rákosszentmihály nélkül. — Sans Alag et Rákosszentmihály. — ³⁾ Sashalommal együtt. — Y compris Sashalom.

11. A szomszédos községek népessége néhány fontosabb foglalkozási főcsoport szerint 1900–1920.

11. Population, de 1900 à 1920, des communes voisines, suivant quelques importantes catégories de profession.

A község (város) neve Nom de la commune (ville)	Östermelés Production du sol			Bányászat, ipar és forgalom Mines, industrie et trafic			Közzszolgálat és szabad foglalko- zások Services publics et professions libérales			A bányászat, ipar és forgalom főcsoportban összefog- lalt három legnépesebb foglalkozási ág részletezése Spécification des 3 princip. branches des catégories de mines, d'industrie et de trafic														
										Ipar Industrie			Kereskedelem, hitel Commerce et crédit			Közlekedés Communications								
	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920						
a) Abszolút számok — Nombres absolus																								
Alag	1)	—	143	283	1)	—	662	1016	1)	—	78	114	1)	—	462	679	1)	—	91	108	1)	—	109	215
Újpest rtv.	266	293	300	30650	45296	45798	2681	3695	3871	23256	35909	35302	3911	5302	6728	3481	4060	3740						
Rákospalota rtv	2116	1844	1817	6593	19045	26938	757	1569	2385	13255	18010	13675	796	1555	2729	2109	4233	6187						
Pestújhely ..	49	52	52	4627	5883	757	481	850	3675	3164	3918	796	522	788	2109	941	1176							
Rákosszent- mihály	1)	—	316	636	1)	—	4424	6532	1)	—	571	1090	1)	—	3194	4487	1)	—	541	1017	1)	—	679	1017
Cinkota ¹⁾	1825	1449	1607	946	4504	7915	148	611	1278	529	2998	5173	207	563	1087	210	943	1645						
Rákoscsaba	1454	1326	971	1262	3121	3837	115	205	322	465	1539	1979	55	205	211	742	1377	1646						
Rákosliget	19	33	33	1967	1780	289	374	1146	876	211	211	219	216	243	712	605	660							
Rákoskeresztúr	2301	2530	2520	2508	3270	2662	272	263	246	1577	2626	2111	219	228	173	416	378							
Rákoshegy	2530	53	53	3270	1068	1068	263	179	638	2626	638	219	228	148	712	416	282							
Pestszentlőrinc	1232	573	732	10434	5909	8677	961	575	985	4672	6561	824	410	896	1403	827	1216							
Kispest rtv. ..	483	593	593	24404	41593	1797	3863	8207	19161	28107	824	2237	5176	1403	2994	8284								
Pesterzsé- bet rtv.	343	481	483	12342	25346	32364	643	1856	2749	9678	18618	23350	1130	2500	4958	1534	4228	4039						
Csepel	1022	731	1041	3161	7750	11327	66	198	452	2815	7080	10191	167	391	824	179	279	312						
Nagytétény ..	608	773	999	1308	2546	3313	70	111	212	778	1681	2451	272	308	349	258	557	503						
Budatétény	184	255	273	420	969	1149	13	58	92	328	831	868	17	65	172	75	72	109						
Budafok rtv. ..	1002	471	517	4342	7932	10673	184	627	1120	2573	5607	6800	944	1259	2248	825	1066	1617						
Albertfalva ..	42	33	49	658	912	968	25	80	93	523	698	749	65	111	93	70	103	126						
Pesthidegkút	1066	884	1186	311	856	1518	19	66	232	236	712	1096	39	72	224	36	72	196						
Békásmegyer	1219	1156	964	540	1852	2608	129	201	436	453	1637	2257	48	118	186	39	96	164						
Szomszédos községek ösz- szesen - Comm. voisines	2)	—	13809	15109	2)	—	165392	217619	2)	—	13331	20943	2)	—	124990	155603	2)	—	16694	23358	2)	—	23657	33512
Ebből 18 köz- ség ³⁾ — Dont 18 communes ³⁾	14680	13350	14190	75475	160306	210071	6083	12682	19739	55093	121334	150437	8694	16062	27233	11673	22869	32280						
b) Százalékok — En pourcentage																								
Alag ..	1)	—	8.8	12.5	1)	—	40.8	44.9	1)	—	4.8	5.0	1)	—	28.4	30.0	1)	—	5.6	4.8	1)	—	6.7	9.5
Újpest rtv. ..	0.6	0.5	0.5	73.2	82.0	81.0	6.4	6.7	6.9	55.6	65.1	62.5	9.3	9.6	11.9	8.3	7.3	6.6						
Rákospalota rtv	18.0	7.3	5.1	56.2	75.7	74.8	6.4	6.3	6.6	31.3	52.7	50.0	6.8	6.2	7.6	18.0	16.8	17.2						
Pestújhely ..	0.9	0.7	0.7	83.4	83.4	74.5	6.4	8.7	10.8	31.3	57.0	49.6	6.8	9.4	10.0	18.0	17.0	14.9						
Rákosszent- mihály ..	1)	—	4.8	6.4	1)	—	67.4	65.7	1)	—	8.7	11.0	1)	—	48.7	45.2	1)	—	8.2	10.2	1)	—	10.3	10.2
Cinkota ¹⁾	58.2	19.0	12.8	30.2	59.1	62.8	4.7	8.0	10.1	16.9	39.3	41.1	6.6	7.4	8.6	6.7	12.4	13.1						
Rákoscsaba	48.3	26.1	16.4	41.9	61.6	64.8	3.8	4.0	5.4	15.4	30.4	33.4	1.8	4.0	3.6	24.7	27.2	27.8						
Rákosliget ..	0.7	1.2	1.2	75.0	64.5	64.5	11.0	13.6	43.7	31.8	8.2	8.8	8.2	8.8	23.1	23.9								
Rákoskeresztúr	37.4	37.8	41.8	40.8	48.8	44.2	4.4	3.9	4.1	25.6	39.2	35.0	3.6	3.4	2.9	6.2	6.3							
Rákoshegy	37.4	37.8	41.8	40.8	48.8	44.2	4.4	3.9	4.1	25.6	39.2	35.0	3.6	3.4	2.9	6.2	6.3							
Pestszentlőrinc	7.8	7.3	6.2	66.2	75.5	73.6	6.1	7.4	8.4	52.1	59.7	55.7	5.2	5.2	7.6	10.6	10.3							
Kispest rtv. ..	1.6	1.2	1.2	80.7	81.4	81.4	6.1	6.0	7.5	52.1	63.4	55.0	5.2	7.4	10.1	8.9	9.9	16.2						
Pesterzsé- bet rtv.	2.2	1.5	1.2	78.4	81.9	79.8	4.1	6.0	6.8	61.5	60.1	57.6	7.2	8.1	12.2	9.7	13.7	10.0						
Csepel	22.4	7.7	7.4	69.2	81.9	81.0	1.5	2.1	3.2	61.6	74.8	72.9	3.7	4.1	5.9	3.9	2.9	2.2						
Nagytétény ..	23.3	19.7	19.5	50.0	64.9	64.7	2.7	2.8	4.1	29.7	42.8	47.9	10.4	7.9	6.8	9.9	14.2	9.8						
Budatétény ..	21.3	17.8	15.6	48.6	67.5	65.6	1.5	4.0	5.3	37.9	57.9	49.6	2.0	4.5	9.8	8.7	5.0	6.2						
Budafok rtv. ..	13.8	4.3	3.8	59.7	72.4	78.0	2.5	5.7	8.2	35.4	51.2	49.7	13.0	11.5	16.4	11.3	9.7	11.8						
Albertfalva ..	5.3	3.0	4.0	83.2	81.4	79.4	3.2	7.1	7.6	66.1	62.3	61.5	8.2	9.9	7.6	8.9	9.2	10.3						
Pesthidegkút ..	68.4	41.5	36.3	19.9	40.2	46.5	1.2	3.1	7.1	15.1	33.4	33.6	2.5	3.4	6.9	2.3	3.4	6.0						
Békásmegyer	60.1	32.6	21.8	26.6	52.2	59.1	6.3	5.6	9.9	22.3	46.2	51.2	2.4	3.3	4.2	1.9	2.7	3.7						
Szomszédos községek ösz- szesen - Comm. voisines	2)	—	6.3	5.2	2)	—	76.0	75.5	2)	—	6.1	7.3	2)	—	57.4	54.0	2)	—	7.7	9.8	2)	—	10.9	11.6
Ebből 18 köz- ség ³⁾ — Dont 18 communes ³⁾	12.5	6.4	5.1	64.5	76.5	76.1	5.2	6.0	7.1	47.1	57.9	54.5	7.4	7.7	9.9	10.0	10.9	11.7						

1) Adatai nem állanak rendelkezésre. — Les données ne sont pas disponibles.

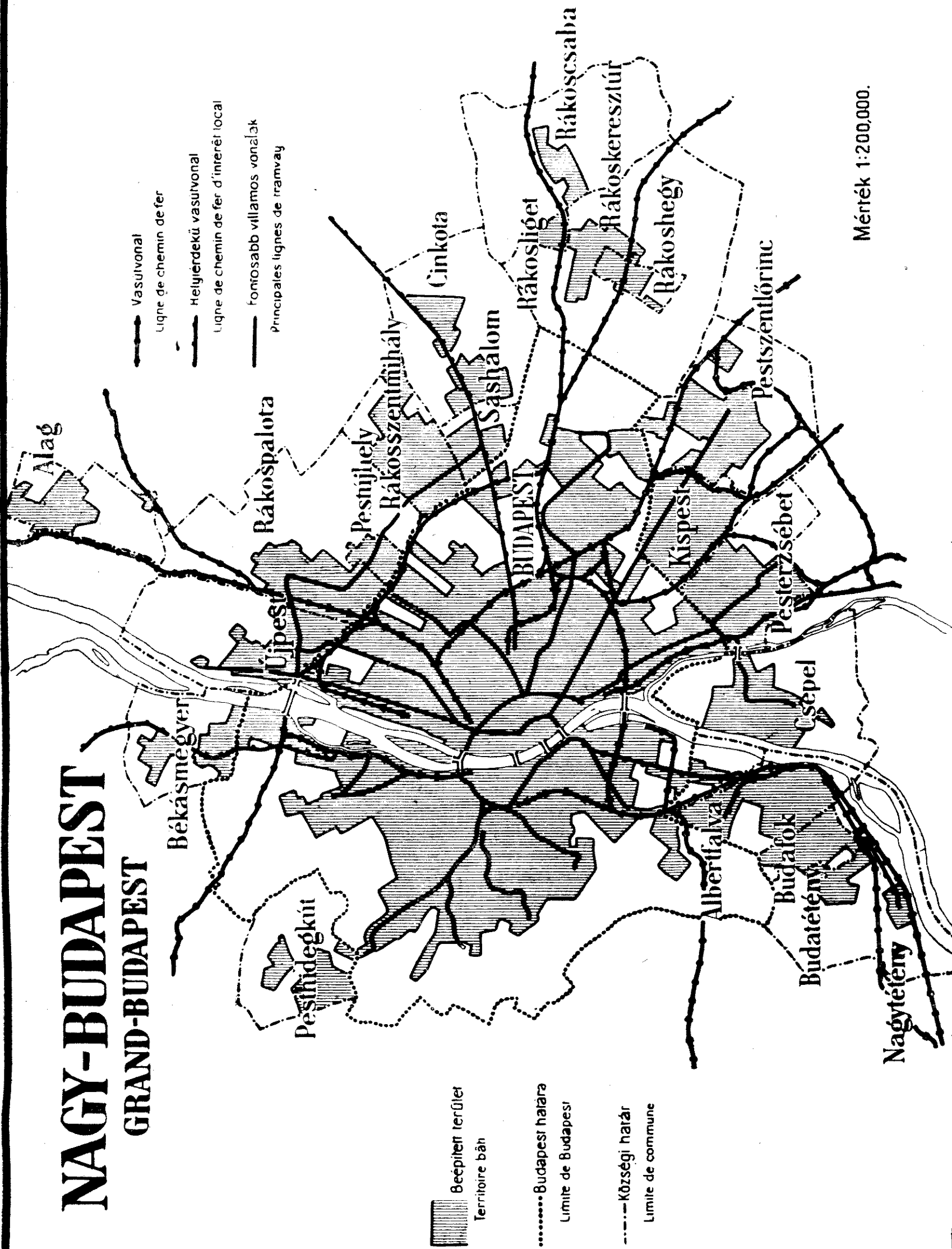
2) Alag és Rákosszentmihály adatainak hiánya miatt a szomszédos községek végösszege a húsz községről nem állapítható meg. — Faute des données d'Alag et de Rákosszentmihály, on ne peut établir le montant total des données des 20 communes en question.

3) A szomszédos községek Alag és Rákosszentmihály nélkül. — Communes voisines de Budapest, à l'exception d'Alag et de Rákosszentmihály.

4) Sashalommal együtt. — Y compris Sashalom.

Thirring Lajos dr.

NAGY-BUDAPEST

Mérték 1:200,000.

Munkanélküliség és munkapiac Magyarországon az 1926. év február havában.

Chômage et marché du travail en Hongrie au mois de février 1926.

Résumé. La situation du marché du travail, qui s'était aggravée au cours des mois d'hiver, ne s'améliora pas en février, et le nombre des chômeurs s'éleva à 30.829, soit de 2·6% par rapport au mois précédent. Cet accroissement était principalement dû à l'extension du chômage en province, où le nombre des chômeurs augmenta de 4·0%.

En février, l'Office public de placement a relevé 3193 offres de travail et 12.870 demandes. Tandis que le nombre des demandes de travail pour 100 emplois vacants s'est élevé, de 369 en janvier, à 403, celui des placements pour 100 offres d'emploi s'est abaissé à 62, contre 65 en janvier.

A szociáldemokrata szakszervezetek az 1926 február hó végén összesen 29.135, a keresztényszociálista szakszervezetek pedig ugyanakkor 1.694 munkanélküli egyént tartottak nyilván, tehát a munkanélküliek összes száma az iparforgalmi népesség körében február hó folyamán 30.829-re (+2·6%-kal) emelkedett. A munkapiacon ilyen módon a tárgyalt hónapban a várt stagnálás helyett további, bár kisebb mértékű romlás mutatkozott. A százalékos emelkedés jelentőségét élesebb világításba helyezi az előző két év hasonló hónapjával való szembeállítás. Az 1924 február havában ugyanis a munkanélküliek száma 29·6%-kal nőtt, az 1925. év megfelelő hónapjában pedig 0·7%-kal csökkent. A munkanélküliek száma egyébként 1926 február végén 9·3%-kal kevesebb volt, mint egy évvel azelőtt.

A munkanélküliség területi megoszlása azt mutatja, hogy bár Budapesten tartózkodik a munkanélküliek nagyobb hányada — 18.858 munkanélküli, azaz 61·2% — a vidéken pedig csak 11.971 alkalmazás nélkül maradt egyént (38·8%) találtak, mégis a munkanélküliség emelkedő irányzatát nagyobb mértékben okozta a vidéki munkapiac rosszabbodása, ahol a munkanélküliek száma februárban 4·0%-kal emelkedett, mint a székesfővárosi munkapiacé, hol a növekedés 1·7% volt.

Ha a munkanélküliség alakulását foglalkozási ágak szerint vizsgáljuk, az előző hó-

nappal szemben feltűnő az a változás, hogy a munkanélküliek számának hullámzása foglalkozásonként külön-külön jóval élénkebb s itt ott ellentétes irányú, mint az országos átlagé. Az enyhe és hosszabb időn át száraz időjárásnak köszönhető valószínűleg, hogy februárban az építőipar körében a munkanélküliek száma (7.850) az előző hónappal szemben 5·5%-kal csökkent. Viszont jelentékeny mértékben folytatódott a faipari válság, amennyiben a munka nélkül maradt famunkások száma január óta 3.067-ről 3.456-ra (12·7%-kal) szökött fel. Igen makacsnak mutatkozik a vasipar nehéz helyzete is, itt a munkanélküliek száma februárban 8.127-re (7·3%-kal) növekedett. A szellemi munkások, vagyis a pénzügyi, magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak együttes csoportja 4.140 munkanélkülit számlált. Az emelkedés az előző hónappal szemben csekély (2%).

Az állami munkaközvetítő hivatal jelentése szerint 1926 február havában a hatósági munkaközvetítők összesen 3.193 munkahelyet s 12.870 munkakeresőt tartottak nyilván, tehát az előző hóadataival szemben a munkahelyeknél 14%-os, a munkakeresőknél 6·1%-os csökkenés mutatkozott. A munkapiac rosszabbodása fokozódott, mert száz munkahelyre januárban 369, februárban már 403 munkakereső jutott. A közvetítések száma 2.406-ról 1.990-re (17·3%-kal) esett. A munkaalkalomhoz jutott munkakeresők aránya folytonosan romlik, a munkakeresők közül ugyanis novemberben 22·5%, decemberben 20%, januárban 19·6%, februárban már csak 15·5% volt elhelyezhető. Csodálatos s nehezen magyarázható tünet, hogy akkor, midőn a munkakeresők száma a kínált munkalkalmak számát négyszeresen felülmúlja, a munkaadók kívánsága is csak kétharmadrészen volt kielégíthető, sőt ez a viszony szám — a száz munkahelyre eső közvetítések száma — februárban 65-ről 62-re szállt alá. Ennek a jelenségnek a megvilágítása céljából szükséges volna a munkakeresők megoszlását nem, kor, foglalkozás, tanultság, megelőző alkalmazási minőség stb. szerint ismernünk, erre nézve azonban ezidő szerint adatok nem állnak rendelkezésünkre. Annak, hogy a munkaadók a

I. A magyarországi szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek számának megoszlása foglalkozás szerint 1925 és 1926 február havában.

Nombre et répartition par profession des chômeurs relevés par les syndicats professionnels socialistes-démocrates de Hongrie, en février 1925 et 1926.

Foglalkozás <i>Profession</i>	1925	1 9 2 6		
	február <i>février</i>			
	Össz. <i>Total</i>	Férfi <i>Hommes</i>	Nő <i>Femmes</i>	Össz. <i>Total</i>
Aranyműves <i>Orfèvres</i>	83	71	13	84
Borbély <i>Coiffeurs</i>	44	23	3	26
Bőrmunkás <i>Ouvriers en cuir . .</i>	96	78	109	187
Bőröndös <i>Faiseurs de malles .</i>	106	166	14	180
Cipész <i>Cordonniers</i>	2021	885	131	1016
Élelmezési munkás <i>Ouvr. d'alimentation</i>	774	1052	5	1057
Építő <i>Ouvr. de bâtiment .</i>	11426	7680	115	7795
Famunkás <i>Ouvriers en bois . .</i>	2820	3322	90	3412
Fényképész <i>Photographes . . .</i>	—	6	1	7
Grafikus <i>Ouvriers graphiques</i>	74	54	31	85
Húsipari munkás <i>Ouvr. d'ind. de la viande</i>	1050	471	—	471
Kalapos <i>Chapeliers</i>	68	65	19	84
Kereskedelmi alk. <i>Empl. de commerce</i>	232	291	35	326
Kesztyűs <i>Gantiers</i>	—	8	2	10
Könyvkötő <i>Relieurs</i>	316	113	176	294
Magántisztviselő <i>Employés privés . .</i>	1052	698	485	1183
Mintakészítő <i>Faiseurs de modèles</i>	122	112	—	112
Nyomdász <i>Typographes</i>	481	336	165	501
Pénzügyi tisztv. <i>Empl. d'établ. de crédit</i>	4123	1341	974	2315
Pénzügyi segédm. <i>Ouvr. auxil. d'établ. de c.</i>	238	69	—	69
Segédmunkás <i>Ouvriers auxiliaires</i>	120	48	1	49
Szabó <i>Tailleurs</i>	408	349	167	516
Szállítási munkás <i>Ouvriers de transport</i>	86	214	—	214
Szállodai, éttermim. <i>Ouvr. d'hôtel et de rest.</i>	924	860	—	860
Szobrász <i>Sculpteurs</i>	134	161	—	161
Textilmunkás <i>Ouvr. d'industr. textile</i>	36	12	9	21
Üveges <i>Vitriers</i>	91	71	3	74
Vasmunkás <i>Ouvriers en fer . .</i>	9585	7763	52	7815
Vegyész <i>Chimistes</i>	237	136	46	182
Zenész <i>Musiciens</i>	17	25	4	29
Összesen — Total:	36764	26485	2650	29135
Ebből Budapest Dont à Budapest:	22419	—	—	17164

II. A keresztényszocialista szakszervezetek országos szövetsége által kimutatott munkanélküliek száma foglalkozás szerint Budapesten 1925 és 1926 február havában.

Nombre et répartition par profession des chômeurs de Budapest relevés, en février 1925 et 1926, par l'Association nationale des syndicats socialistes-chrétiens.

F o g l a l k o z á s P r o f e s s i o n	1925	1 9 2 6		
	február—février			
	Összesen Total	Férfi Hommes	Nő Femmes	Összesen Total
Cipészek és bőrmunkások — Cordonniers et ouvriers en cuir	35	37	4	41
Egészségügyi alkalmazottak — Employés d'hygiène	90	15	73	88
Élelmezési munkások — Ouv- riers d'alimentation	4	22	—	22
Építőmunkások — Ouvriers de bâtiment	71	55	—	55
Éttermi alkalmazottak — Em- ployés de restaurant	650	382	28	410
Famunkások — Ouvr. en bois	45	44	—	44
Festőmunkások — Peintres en bâtiment	32	19	—	19
Húsipari munkások — Ouvriers d'industrie de la viande . .	22	21	—	21
Kereskedelmi alkalmazottak — Employés de commerce . . .	92	88	17	105
Könyvkötőmunkások — Ouv- riers relieurs	30	8	7	15
Magántisztv. — Employés priv.	97	128	83	211
Molnárak és malommunkások — Meuniers et ouv. de moulin	2	6	—	6
Pénzüint. altisztek — Garçons de bureau d'établiss. de créd.	—	295	—	295
Segédmunkások — Ouvriers auxiliaires	39	24	3	27
Szabómunk. — Ouvr. tailleurs	66	—	—	—
Textilmunkások — Ouvriers d'industr. textile	7	4	19	23
Vas- és fémmunkások — Ouvr. en fer et en métaux	160	312	—	312
Összesen — Total . .	1442	1460	234	1694

jelentkező munkakeresők nagy seregéből sem válogathatnak ki elegendő számú munkaerőt, oka lehet, hogy 1. vagy nincs elég tanult férfimunkás a jelentkezők közt, vagy tanoncot keresnek és csak felnőtt munkás akad; 2. esetleg a tanult szakmunkások vonakodnak alacsonyabbrendű, napszámos-munkát vállalni; 3. a béránlat alacsony volta miatt béralkú nem jön létre; 4. a munkaadók a bejelentett munkahelyek egy részét időközben más úton (más közvetítő intézményhez is be volt jelentve stb.) töltik be.

Budapesten száz munkahelyre 538 munkakereső és 58 sikerült munkaközvetítés jutott, a munkakeresők közül csak 10·9% kapott munkahelyet. A vidéki nagyobb városok közül

legkedvezőtlenebb volt a helyzet Győrött, hol száz munkahelyre 420, és Miskolcon, hol 389 munkakereső jelentkezett viszonylag legkedvezőbb volt az arány (167) Pécsen.

A Magyar Munkaadók Központjába tömörült vállalatok havonként kimutatják alkalmazottaik összes számát s ennek a munkástörzsnek számszerű hullámozásából szintén következtetni lehet a munkapiac helyzetére, bár az iparforgalmi népesség kereső (alkalmazott) rétegének a munkásbiztosító és betegsegélyező pénztárak taglétszámából következtetve, körülbelül csak jó egyhatodáról van itt szó. 1926 február havában a fentemlített vállalatok 151.846 munkást foglalkoztattak, 1487-tel (1·0%-kal) kevesebbet, mint az előző hónapban.

A munkapiac helyzetéről teljes képet csak akkor kaphatnánk, ha az összes munkaközvetítő szervek forgalmáról állanának adatok rendelkezésre. Munkaközvetítéssel foglalkoznak ugyanis: a) a hatósági munkaközvetítők, b) a különböző munkaadó-érdekképviseletek, c) a szociáldemokrata szakszervezetek, d) a keresztényszociálista szakszervezetek, e) a még fennálló iparszerű munkaközvetítő (helyszerző) vállalatok. Ezek közül eddig csak a hatósági munkaközvetítők forgalmát ismertük, az 1924. és 1925. évről már a fővárosi keresztényszociálista szakszervezetek is kimutatják munkaközvetítő irodáik forgalmi adatait. Kíváncsinos volna, ha ezt a példát a többi munkaközvetítő szervek is követnék.

A keresztényszociálista szakszervezetek kimutatása szerint a bejelentett munkaalkalmak száma 1924-ben 5.422, 1925-ben 5.705 (+5·2%), a közvetített munkások száma pedig 1924-ben 4.151, 1925-ben 5.047 (+21·6%) volt. Száz munkahelyre 1924-ben 77, 1925-ben 89 közvetítés jutott. A munkaalkalomhoz jutott munkások közül 1.127 (22·3%) nő volt. A kimutatásban hiányzik a munkakeresők száma, de ha a munkanélkülieket tekintjük munkakeresőknek, akkor a munkanélküliek havi átlagszámának a bejelentett munkaalkalmak havi átlagszámához való viszonyításából arra következtethetünk, hogy száz munkahelyre 1924-ben átlag 384, 1925-ben 267 munkakereső jelent-

kezett. A sikerült közvetítések száma alapján megállapíthatjuk továbbá, hogy a munkakeresőknek 1924-ben 19·9%-a, 1925-ben 33·2%-a jutott keresethez. A közvetítési forgalom három jellemző arányszáma tehát egyértelműen azt igazolja, hogy az 1925. év folyamán a székesfővárosi keresztényszociálista szakszervezetek tagjaira vonatkozólag a munkapiac jelentékeny javulás mutatkozott. A keresztényszociálista szakszervezetek szerint a munkaviszonyok a valóságban korántsem javultak oly mértékben, mint a forgalmi adatok mutatják. Ennek az állításnak a megvilágítása céljából a következő megjegyzést tesszük: „A szakszervezetek csak a tagokat tartják nyilván.

Az évek óta tartó gazdasági válság a fővárosi munkásság nagy részét kimerítette s kereseti lehetőség hiányában tagsági díjat fizetni (egy részük) képtelen volt s kikapcsolódott a szakszervezeti mozgalomból, vagy ha vidéki származású lévén, a fővárosi nélkülözés elől szülei vagy rokonai körébe menekült. Az ilyenek a nyilvántartásból töröltettek. Véleményünk szerint a javulás számottevő hányadban mégis valóságos lehetett, legalább is erre mutat a Szemle 1926. 1. számában közölt grafikon, mely szerint a munkanélküliek összes számát mutató görbe az 1924. év folyamán általában erősen emelkedő, az 1925. év folyamán pedig határozottan csökkenő irányzatot mutatott. Mindenesetre a munkapiac téli rosszabbodása október—február hónapokban ismét sajnálatos mértékben következett be.

A keresztényszociálista szakszervezetek a közvetítő irodák forgalmát foglalkozási ágak szerint részletezik. A fontosabb foglalkozási ágak közül, vagyis ahol nagyobb számú tag és munkanélküli volt nyilvántartva, a munkahelyhez jutott munkakeresők arányszáma tekintetében viszonylag kedvezőbb volt a helyzet az egészségügyi alkalmazottak körében (51·3%) és az éttermi alkalmazottaknál (45·9%), viszont a másik szélsőséget a vas- és fém-munkások adják, mert itt a munkát kapott egyének arányszáma 1925-ben csak 10·3% volt.

K. N. dr.

Munkanélküliség a külföldön.¹⁾*Chômage à l'Etranger.¹⁾*

Állam <i>Etat</i>	A munkanélküliek száma ²⁾ — <i>Nombre de chômeurs²⁾</i>											
	1924 — <i>en 1924</i>				1925 — <i>en 1925</i>							
	március <i>mars</i>	június <i>juin</i>	szept. <i>sept.</i>	december <i>décembre</i>	március <i>mars</i>	június <i>juin</i>	július <i>juillet</i>	auguszt. <i>août</i>	szeptemb. <i>septemb.</i>	október <i>octobre</i>	novemb. <i>novemb.</i>	december <i>décembre</i>
Németország — <i>Allemagne</i>	674.606	340.774	362.997	282.645	211.259	130.116	131.966	154.032	168.657	214.054	394.096	706.253
Ausztria — <i>Autriche</i>	106.908	63.556	77.550	154.491	175.580	118.315	117.183	116.365	119.004	130.921	159.250	207.832
Belgium — <i>Belgique</i>	4.060	6.659	4.597	9.344	9.414	6.483	6.701	5.634	4.758	4.407	13.487	—
Kanada — <i>Canada</i>	10.051	9.250	9.156	18.373	13.631	9.578	—	—	8.274	—	—	—
Dánia — <i>Danemark</i>	43.184	13.116	15.121	45.206	39.475	24.146	22.528	26.347	26.489	35.142	49.086	83.500
Finnország — <i>Fin-</i> <i>lande</i>	1.620	672	1.186	2.234	3.502	1.155	984	1.563	2.011	2.776	3.604	—
Franciaorsz. <i>France</i>	1.022	547	447	509	1.016	626	637	581	618	523	557	645
Nagybritannia — <i>Grande-Bretagne</i>	1,137.683	1,084.517	1,240.045	1,260.465	1,307.937	1,406.155	1,326.910	1,440.628	1,423.566	1,354.029	1,313.903	1,243.987
Olaszorsz. — <i>Italie</i>	218.740	130.793	115.590	150.449	142.552	85.532	79.526	72.211	82.764	85.769	112.059	122.200
Norvégia — <i>Norvège</i>	4.101	1.714	1.830	4.386	4.018	3.256	3.056	3.764	4.934	5.988	—	—
Holland. — <i>Pays-Bas</i>	29.320	15.843	22.716	34.910	25.718	18.243	22.791	23.328	21.182	19.642	26.859	—
Lengyelország — <i>Pologne</i>	109.531	137.830	156.110	161.940	185.400	171.340	174.729	184.910	195.044	213.480	249.666	313.709
Svédország — <i>Suède</i>	28.133	14.033	13.911	32.650	25.824	17.709	16.252	16.728	19.802	23.500	27.428	—
Svájc — <i>Suisse</i>	21.380	10.938	8.718	11.419	10.185	8.084	9.751	9.895	10.356	12.219	15.760	17.027
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	—	71.127	—	65.213	60.710	40.200	42.036	45.402	42.440	39.743	—	—

¹⁾ L. Bull. Mens. de Stat. 1926. 1. sz. — Voir Bull. Mens. de Stat. 1926. Num. 1.²⁾ Az adatok csak a teljes munkanélküliekre vonatkoznak. — Ces données ne se rapportent qu'aux ouvriers manquant tout à fait de travail.

A nemzetközi munkapiac helyzetéről rendelkezésre álló adatok szerint a munkanélküliség 1925-ben az előző évvel szemben nem javult, hanem a legtöbb államban változatlanul súlyos problémája maradt a gazdasági életnek, több államban pedig határozottan rosszabbodott.

A munkanélküliek számának a téli hónapokban való nagyobb mérvű növekvése az előző évekhez hasonlóan 1925-ben is bekövetkezett. Különösen Németországban észlelhető a munkanélküliek számának igen nagy emelkedése, ahol számuk októberben még 214.054, novemberben 394.096, decemberben pedig 706.253 volt, míg 1924 decemberében csak 282.645 munkanélkülről számolt be a német statisztika.

A munkapiac helyzete az elmúlt év felében mutatkozó fokozatos javulás után az őszi hónapokban kedvezőtlenre fordulása a tökehiányban és a vásárlóerő megcsappanásában találja magyarázatát; ezenkívül az 1925. évi karácsonyi vásár is lényegesen lanyhább

volt az előző évinél és az ipari üzemek racionalizálását célzó törekvések sem kedveztek a munkapiac helyzetének. Nagyobb elbocsátások fordultak elő Németországban a fém- és a gépiparban, a rajna-vesztfáliai kőszénbányászatban, a fa- és építőipar körében stb.

Rosszabbodott a munkapiac helyzete Ausztriában is, ahol az 1925. évi december havi adat (207.832) a köztársaság fennállása óta észlelt maximumokat (1919 áprilisban 186.000, 1925 februárban 189.000) is meghaladta és hasonlóképpen kulminált a munkanélküliség az évvégi hónapokban Dániában és Lengyelországban is; mindkét államban erős emelkedés konstatálható az év közepe óta.

Kedvezően alakult a munkanélküliség ez államokkal ellentétben Nagybritanniában, ahol a gazdasági helyzet javulásával a munkanélküliek száma az évközepe maximumról lassan és fokozatosan leszállott, úgy hogy az 1925. évi decemberi adat (1,243.987) nemcsak az előző havi adatoknál kisebb, hanem alacsonyabb az 1924. évi december havi számadatnál is.

Az erdőterületek megoszlása birtoknagyságcsoporthoz és tulajdonjogcímek szerint az 1925. év elején.

Répartition, au début de 1925, des superficies de forêts, selon les catégories de grandeur de propriétés et les propriétaires.

Résumé. La production de bois des forêts de la Hongrie actuelle ne couvre pas les besoins en bois de la population, car le pays a perdu la plupart de ses forêts et la qualité de l'effectif de bois est inférieure. Dans ces conditions, chacun a intérêt à augmenter la production intensive, et cela d'autant plus que l'importation de bois rencontre différentes difficultés et qu'elle peut influencer fort même sur la formation de la balance commerciale. Puisque seules les moyennes et les grandes propriétés, possédant plus de capitaux, sont à même d'exploiter économiquement les forêts, les données présentant la connexion des superficies de forêts avec les catégories de grandeur de propriétés, ne peuvent être sans intérêt. Au cours de ces dernières années, il y eut des changements considérables dans la participation des catégories de grandeur de propriétés à la superficie de forêts. Au début de 1925, la superficie de forêts des moyennes et des grandes propriétés de 100 arp. cadastraux et au-dessus ne représentait que 88,7% de l'effectif de forêts, contre 93,6% en 1913, de sorte que, par suite de l'application de la réforme agraire, la proportion des forêts appartenant à de petites propriétés s'éleva, entre 1913 et 1925, de 6,4% à 11,3%. D'après le tableau Ier, 63,9% de la superficie des forêts appartiennent à de grandes propriétés d'au-dessus de 1000 arp. cadastraux, et 24,8% à de moyennes propriétés de 100 à 1000 arp. c; on voit donc que ce sont les grandes propriétés qui ont le plus de forêts. Il est caractéristique que les forêts occupent 26,1% de la superficie totale des grandes propriétés, seulement 13,8% de celle des moyennes propriétés et 2,7% de celle des petites propriétés. Si l'on ne prend en considération que les forêts des propriétés de 100 arp. cad. et au-dessus, on voit que, de la superficie totale de leurs forêts, (1,682.842 arp. cad.), 72,1% reviennent aux grandes propriétés et 27,9% aux moyennes propriétés. 54,4% de l'effectif de forêts appartiennent aux propriétés à mutation limitée de plus de 100 arp. cad., et 45,6%

seulement aux moindres propriétés à mutation limitée et à celles à mutation libre. De l'effectif de forêts des exploitations rurales à mutation limitée, 16,7% reviennent aux biens de fidéicommiss, et 14,6% aux propriétés ecclésiastiques. Les autres catégories de propriétaires possèdent moins de 10% des forêts.

A trianoni határokon belül az erdőségeink fatermelése az erdőterületek csekély kiterjedése miatt s mert a megmaradt erdők faállománya nagyrésztben meglehetősen gyenge minőségű, s korosztályviszonyai sem megfelelők, a népességnek faanyagszükségletét megközelítőleg sem fedezi. A szükségletek mérvének megfelelő arányú behozatal pedig különböző nehézségekkel jár s az ország kereskedelmi mérlegének alakulását is kedvezőtlenül befolyásolja. A belső termelés lehető fokozása szempontjából tehát a megmaradt erdőségek mai helyzetét feltáró adatok fokozottabb jelentőséggel bírnak. Tekintve, hogy az erdőknek az erdőtörvény keretén belül való gazdaságos kihasználásához nem minden birtokkategória rendelkezik a szükséges előfeltételekkel, nem lehet érdektelen az erdőterületeknek az egyes birtoknagyságcsoporthoz szerint való megoszlása.

A régi határok mellett az ország területén 1913-ban az összes területnek 25,8%-a volt erdővel borítva, 1925-ben a trianoni határokon belül, az erdőterületek 85%-ának elvesztése folytán az erdők az összes területnek csak 11,8%-át foglalták el. Ezen idő alatt azonban a mai területen belül is csökkent az erdők kiterjedése, mert az utolsó békeesztendőben, de főleg a világháború alatt az erdőtelepítések nem haladhattak az irtásoknak megfelelő mértékben s a megállapított program szerint. A csökkenés azonban nagyon csekély mértékű volt, úgyhogy a háború befejeztével, illetve forradalmak után az erdősítéseknek nagyobb arányú végrehajtása teljesen véget vetett ennek a folyamatnak.

A birtokstatisztikai adatokból megállapítható, hogy az erdőterületek kiterjedésénél a

békekötés folytán beállott s már említett nagyarányú és mélyreható változásokon kívül az utolsó években az erdőknek birtoknagyság-csoportok szerint való megoszlásában is jelentékeny eltolódások történtek. A mai határokon belül ugyanis 1913-ban a 100 kat. holdas és ennél nagyobb közép- és nagybirtokok erdeinek területe az összes erdőterületnek 93·6%-át tette s csak 6·4% volt a kisbirtokosok kezén. Az 1925. év elején ellenben a közép- és nagybirtokokhoz az erdőknek már csak 88·7%-a tartozott, a 100 kat. oldnál kisebb birtokok pedig az erdőállománynak már 11·3%-a felett rendelkeztek. A kisbirtokoknak a közép- és nagybirtokokkal szemben bekövetkezett ezt a térhódítást a parcellázások, illetve főleg a földbirtokreform fokozatos végrehajtása okozták. Szoros összefüggésben van ez azzal, hogy a kisbirtokok kiterjedése a földreform végrehajtása folytán a többi birtoknagyságcsoporthoz képest általában jelentékenyen megnövekedett.

Az erdőterületeknek birtoknagyságcsoporthoz való megoszlását az I. sz. kimutatásunkban vármegyék szerint részletezve ismertetjük.

A törvényhatóságok között, mellőzve a tj. városokat, melyek közül Debrecennek, Kecskemétnek és Sopronnak viszonylag nagy (10—19 ezer kat. hold) kiterjedésű erdőségei vannak, az erdőterületek terjedelme tekintetében Somogy vármegye, vagyis az a törvényhatóság vezet, amelynek határain belül a közép- és nagybirtokok Pest vármegye után legkiterjedtebbek. De az erdők területe még Zala, Borsod-Gömör és Kishont, Pest, Veszprém, Nógrád-Hont, Heves és Vas vármegyében is meghaladja a 100.000 kat. holdat. Pest vármegye kivételével tehát az erdőtalaj mindenütt dombos terület.

A minimumot az Alföld síkján elhelyezkedő Csanád-Arad-Torontál, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Bihar és Békés vármegyében találjuk. E vármegyékben az erdők területe még a 10.000 kat. holdat sem éri el.

Ha az erdők kiterjedését a vármegye összes területéhez viszonyítjuk, kitűnik, hogy a törvényhatóságok között viszonylag legkiterjedtebbek az erdők Abaúj-Torna vármegyében, ahol az összes területnek 28·7%-a van erdővel borítva. Utána sorrendben Nógrád-Hont, Borsod-Gömör és Kishont, tehát az északi dombosvidékhez tartozó két vármegye következik 27·1, illetőleg 25·6%-os erdőterületi részesedéssel. Zala vármegyében 23·8, Komárom-Esztergom vármegyében pedig 23·1%-a a területnek erdő. A tj. városok közül Sopron és Pécs erdőségei

érdemelnek említést, amennyiben e két város területéből az erdők viszonylag jóval nagyobb részt foglalnak el, mint azt az egyes vármegyékből láttuk. Sopronban ugyanis a területnek 44·5%-a, Pécsen pedig 34·9%-a erdőterület. Az utánuk következő Debrecen, Budapest és Kecskemét határából az erdőségekre már csak 11·4, 9·2, illetve 9·0% jut.

Az erdőterületek birtoknagyságcsoporthoz való megoszlásának adatai azt mutatják, hogy a nagybirtokok az erdőségek 63·9%-át maguknak foglalják le, a középbirtokokhoz az erdőknek már csak 24·8%-a, végül a kisbirtokokhoz pedig csak 11·3%-a tartozik. Hogy az erdő mennyire a nagybirtoknak jellegzetes művelési ága, legjobban mutatja, hogy a nagybirtokok összes területének 26·1%-át erdő alkotja.

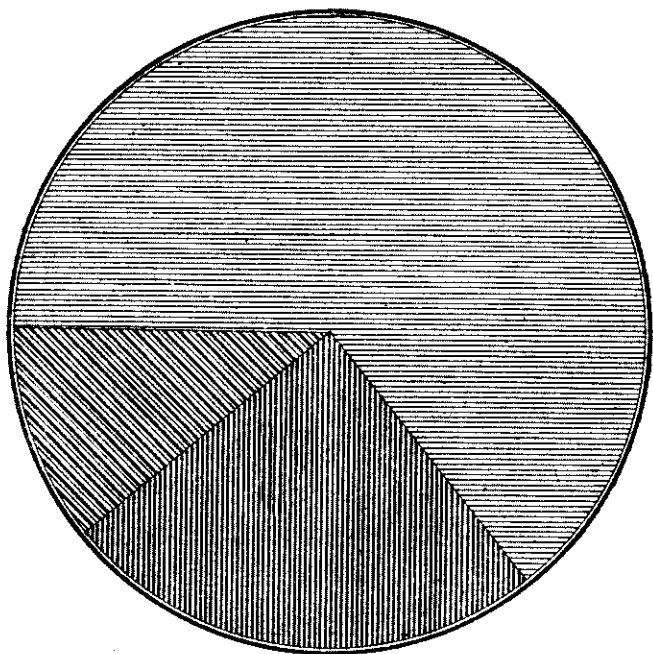
A középbirtokok területéből csak 13·8, a kisbirtokok területéből pedig már csak 2·7% erdő. A nagybirtokoknál tehát az egyes művelési ágak között terjedelem tekintetében az erdő közvetlen a szántóföld után következik. A nagybirtok másik jellegzetes és legkiterjedtebb művelési ága — a legelő — csak 16·4%-át teszi e birtokkategória összes területének. A középbirtokoknál az erdőnek már kisebb, legelőnek és szántónak pedig nagyobb a jelentősége, amennyiben e birtokcsoport területéből a legelő már 19·0%-ot, a szántóföld pedig 51·5%-ot tesz. A kisbirtokoknál az erdőnek a többi művelési ágakhoz képest nagyon jelentéktelen szerepe van.

Az erdőségeknek a nagybirtokokkal való szorosabb kapcsolata kitűnik még abból is, hogy az összes 100 kat. holdas és nagyobb birtokok 1,682.842 kat. holdas kiterjedésű erdeiből 72·1% a nagybirtokokhoz tartozik, s csak 27·9% jut a 100—1000 holdas középbirtokoknak.

A közép- s különösen a kisbirtokoknak tehát már nem oly fontos művelési ága az erdő, mint a nagybirtokoknál láttuk. A törvényhatóságok szerinti részletezésből ez még feltűnőbben látszik. Különösen az alföldi vármegyék mutatják az erdőségeknek a nagybirtokokhoz való tartozását. Vagyis ott, ahol különben meglehetősen csekély az erdő kiterjedése. Elsősorban Csongrád vármegye érdemel említést. Itt az erdőknek 95·5%-a van nagybirtokosok tulajdonában, 4·5% pedig a középbirtokoknak képezi részét. Békés vármegyében a nagybirtok az erdők 95·0%-át foglalja le, a középbirtoknak itt is csak 5·0% marad. E két vármegyében a kisbirtokosoknak egyáltalán nincs erdejük. A nagybirtok uralja az erdőket még Csanád-Arad-Toron-

AZ ORSZÁG ERDŐTERÜLETE BIRTOK- NAGYSÁGCSOPORTOK SZERINT AZ ≈ 1925. ÉVBEN.

SUPERFICIE DES FORÊTS DE LA HONGRIE SUI-
VANT LA CONTENANCE DES PROPRIÉTÉS EN 1925.

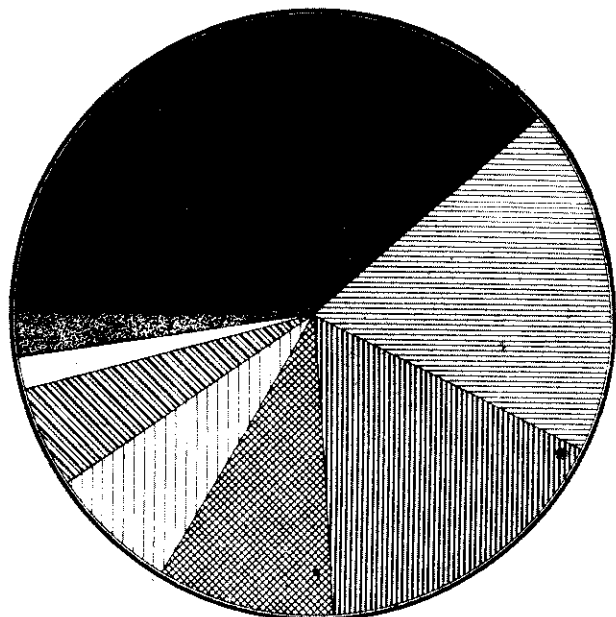
ERDŐTERÜLET-SUPERFICIE DES FORÊTS:

- NAGYBIRTOKON
DANS LES GRANDES PROPRIÉTÉS
- KÖZÉPBIRTOKON
DANS LES PROPRIÉTÉS MOYENNES
- KISBIRTOKON
DANS LES PETITES PROPRIÉTÉS

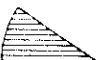
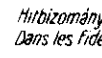
rajzolta: Lantos Iván.

A 100 KAT. HOLDAS ÉS ANNÁL NAGYOBB BIRTOKOK ERDŐTERÜLETE TULAJDON- JOGCÍMEK SZERINT.

SUPERFICIE DES FORÊTS DES PROPRIÉTÉS DE
100 ARPENTS CADASTRAUX ET AU-DESSUS SUI-
VANT LE TITRE DE PROPRIÉTÉ.

ERDŐTERÜLET-SUPERFICIE DES FORÊTS:

- SZABADFORGALMU BIRTOKON:
DANS LES PROPRIÉTÉS A MUTATION LIBRE:
- KORLÁTOLT FORGALMU BIRTOKON
DANS LES PROPRIÉTÉS A MUTATION LIMITÉE:
- Egyházi birtokon.
Dans les propriétés de l'Église
- Községi birtokon.
Dans les propriétés des communes.
- M. kath. vallás és tanulmányi alap bir-
tokain. - Dans les propriétés des fonds
des cultes et de l'instruction publique.
- Hirbizományi birtokon.
Dans les fideicommiss
- Közbirtokossági birtokon.
Dans les propriétés de communes.
sokai
- Kincstári birtokon.
Dans les propriétés de l'État.
- Iskolai, egyesületi birtokon, stb.
Dans les propriétés des écoles,
des associations, etc.

tál, továbbá Szabolcs-Ung egyesített vár-
megyékben is 91·5, illetve 86·3%-ig. Az itt
felsorolt vármegyék erdőségei azonban egyen-
ként 30 ezer kat. holdat sem érik el. Fejér,
Somogy, Zala, Veszprém és Pest vármegyék-
ben, ahol az erdők legkiterjedtebbek, a nagy-
birtoknak erdőterületben való részesedése már
jóval kisebb.

A nagybirtokok erdőségei legkisebbek
viszont Jász-Nagykun-Szolnok, Vas, Győr-
Moson-Pozsony és Baranya vármegyékben,
amennyiben e törvényhatóságokban az erdő-
ségeknek csak 37·3, 37·7, 45·2, illetve
47·1%-a tartozik e birtoknagyságcsoporthoz.
A tj. városok közül Sopron egész erdeje, Deb-
recen erdejének 99·0%-a, Pécs erdőségeinek
97·9%-a és Szeged erdejének 95·7%-a nagy-
birtoknak képezi részét.

A közép- és nagybirtokok erdőterületben való része-
sedését illetőleg Baranya, Zala és Nógrád-

Hont vármegye mutatja a legkedvezőbb arány-
számot. E vármegye erdőségeinek ugyanis
47·4, 33·7, illetve 33·5%-a közép- és nagy-
birtokokhoz tartozik.

Feltűnő jelenség, hogy Baján 58·4%-a,
Miskolcon pedig 46·7%-a az erdőknek kis-
birtokosok tulajdonában van. Meg kell azon-
ban jegyeznünk, hogy az előbb említett város
határában mindössze 202 kat. hold, az utóbbi-
ban pedig 30 kat. hold erdőség van.

A 100 kat. holdnál kisebb területű kor-
látolt forgalmú birtokok adatai tulajdonjog-
címek szerint nem állanak rendelkezésre,
ezért a továbbiakban már csak a 100 kat.
holdnál nagyobb birtokok adataival foglal-
kozunk.

A közép- és nagybirtokoknak 1,682,842
kat. holdat kitevő erdőségeiből 1,032,858 kat.
hold, vagyis az összes erdőterületeknek
54·4%-a korlátolt forgalmú közép- és nagy-

I. Az erdőterület megoszlása birtoknagyságcsoportok szerint törvényhatóságoként az 1925. évben.
Répartition en 1925, de la superficie de forêts par catégories de grandeur de propriétés f., suivant les comitats et les „villes municipales“.

Országgrész, törvényhatóság Parties de pays, comitats, „villes municipales“	Összes terület Superficie tot.	Erdőterület Superficie de forêts		Az összes erdőterületből — De la superficie totale de forêts, il revenait			Participation en % des		
				a nagy- aux gran- des propr.	a közép- aux moyenn. propr.	a kis- aux petites propr.	A nagy- grandes	A közép- moyennes	A kis- petites
				birtokokhoz tartozó erdők területe			propriétés f.		
				kat. holdakban en arp. cad.	az összes ter. %-ában en % de la superf. tot.	kat. holdakban en arp. cad.	birtok %-os részese- dése az erdőterületben à la superficie de forêts		
I. Dunántúli dombosvidék. — Région de collines transdanubienne.									
Com. de Baranya vm.	688.719	94.186	13.6	44.390	44.607	5.189	47.1	47.4	5.5
Ville m. Pécs tjv.	12.286	4.292	34.9	4.200	11	81	97.9	0.3	1.8
Com. de Fejér vm.	696.526	58.148	8.3	50.646	5.679	1.823	87.1	9.8	3.1
Ville m. Székesfehérvár tjv.	20.838	37	0.2	33	—	4	89.2	—	10.8
Com. de Győr, Moson és Pozsony vm.	409.306	37.063	9.1	16.772	8.700	11.591	45.2	23.5	31.3
Ville m. Győr tjv.	9.464	279	2.9	167	53	59	59.9	19.0	21.1
Com. de Komárom és Eszter- gom vm.	343.194	79.516	23.1	66.793	9.880	2.843	84.0	12.4	3.6
„ Somogy vm.	1,165.249	202.362	17.4	141.619	52.788	7.955	70.0	26.1	3.9
„ Sopron vm.	312.385	33.483	10.7	21.145	7.364	4.974	63.2	22.0	14.8
Ville m. Sopron tjv.	22.516	10.022	44.5	10.022	—	—	100.0	—	—
Com. de Tolna vm.	616.284	52.147	8.5	37.977	9.870	4.300	72.8	18.9	8.3
„ Vas vm.	566.486	110.617	19.5	41.753	31.815	37.049	37.7	28.8	33.5
„ Veszprém vm.	688.542	147.689	21.4	104.045	25.785	17.859	70.4	17.5	12.1
„ Zala vm.	842.836	200.789	23.8	104.410	67.680	28.699	52.0	33.7	14.3
Együtt — Ensemble	6,394.631	1,030.630	16.1	643.972	264.232	122.426	62.5	25.6	11.9
II. Északi dombosvidék. — Région de collines du Nord.									
Com. de Abaúj-Torna vm.	289.727	83.242	28.7	45.011	22.869	15.362	54.1	27.5	18.4
„ Borsod, Gömör és Kishont. vm.	678.998	174.195	25.6	98.087	46.746	29.362	56.3	26.8	16.9
Ville m. Miskolc tjv.	9.280	30	0.3	15	1	14	50.0	3.3	46.7
Com. de Heves vm.	652.130	117.251	18.0	77.667	29.464	10.120	66.2	25.1	8.7
„ Nógrád és Hont vm.	489.111	132.690	27.1	85.421	44.499	2.770	64.4	33.5	2.1
„ Zemplén vm.	308.587	42.987	13.9	30.709	11.192	1.086	71.4	26.1	2.5
Együtt — Ensemble	2,427.833	550.395	22.7	336.910	154.771	58.714	61.2	28.1	10.7
III. Alföld — L'Alföld (la grande plaine hongroise).									
Com. de Bács-Bodrog vm.	290.340	12.849	4.4	11.015	1.660	174	85.7	12.9	1.4
Ville m. Baja tjv.	15.052	202	1.3	14	70	118	6.9	34.7	58.4
Com. de Békés vm.	637.811	9.757	1.6	9.271	486	—	95.0	5.0	—
„ Bihar vm.	477.784	6.580	1.4	5.172	404	1.004	78.6	6.1	15.3
„ Csanád, Arad és Torontál vm.	342.697	3.317	0.9	3.035	190	92	91.5	5.7	2.8
„ Csongrád vm.	327.568	5.470	1.7	5.223	247	—	95.5	4.5	—
Ville m. Hódmezővásárh. tjv.	132.257	193	0.2	49	115	29	25.4	59.6	15.0
„ Szeged tjv.	141.775	7.888	5.5	7.550	338	—	95.7	4.3	—
Com. de Hajdu vm.	414.625	12.053	2.9	10.178	1.611	264	84.4	13.4	2.2
Ville m. Debrecen tjv.	166.284	18.968	11.4	18.770	198	—	99.0	1.0	—
Com. de J.-Nk.-Szolnok vm.	913.877	5.309	0.6	1.981	1.485	1.843	37.3	28.0	34.7
„ Pest-P.-S.-Kk. vm.	2,091.682	170.252	8.1	111.264	36.095	22.893	65.4	21.2	13.4
Ville de Budapest sz.-föv.	33.682	3.105	9.2	2.368	19	718	76.3	0.6	23.1
Ville m. Kecskemét tjv.	163.237	14.708	9.0	10.909	1.192	2.607	74.2	8.1	17.7
Com. de Szabolcs és Ung vm.	796.605	29.638	3.7	25.572	4.066	—	86.3	13.7	—
„ Szatmár, Ugocsa és Bereg vm.	380.574	17.104	4.5	9.235	3.175	4.694	54.0	18.6	27.4
Együtt — Ensemble	7,325.850	317.393	4.3	231.606	51.351	34.436	73.0	16.2	10.8
Összesen — Total	16,148.314	1,898.418	11.8	1,212.488	470.354	215.576	63.9	24.8	11.3

I. A korlátolt és szabadforgalmú nagy- és középbirtokok erdőterülete jogcímek szerint az 1925. év elején.

Superficie de forêts des grandes et des moyennes propriétés f. à mutation limitée et libre, selon les catégories de propriétaires, au début de 1925.

J o g c í m (Birtoknagyságcsoport) <i>Catégories de propriétaires f. (catégories de grandeur de propriétés f.)</i>	A földbir- tokok ösz- szes terü- lete — Su- perficie totale des prop. f.	Az összes területből erdő <i>Dont forêts</i>		J o g c í m (Birtoknagyságcsoport) <i>Catégories de propriétaires f. (catégories de grandeur de propriétés f.)</i>	A földbir- tokok ösz- szes terü- lete — Su- perficie totale des prop. f.	Az összes területből erdő <i>Dont forêts</i>	
		k a t. h o l d b a n en arp. cad.	%-ban en %			k a t. h o l d b a n en arp. cad.	%-ban en %
I. Korlátolt forgalmú birtokok:				7. Hitbizományok — Fidéicommiss			
<i>I. Propr. f. à mutat. limitée:</i>				<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	982.268	316.662	32·2
1. Kinestári földbirtokok <i>Propriétés du fisc</i>				<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	1.800	11	0·6
<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	172.155	90.491	52·6	7. együtt — ensemble	984.068	316.673	32·2
<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	692	102	14·7	8. Egyletek, egyesületek stb. földbirtokai — Propr. f. de sociétés, d'associat., etc.			
1. együtt — ensemble	172.847	90.593	52·4	<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	83.405	23.408	28·1
2. Községi stb. földbir- tokok — Propriétés communales, etc.				<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	31.327	2.210	7·1
<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	461.483	102.735	22·3	8. együtt — ensemble	114.732	25.618	22·3
<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	230.157	14.801	6·4	I. Korlátolt forgalmú földbirtokok összesen			
2. együtt — ensemble	691.640	117.536	17·0	<i>I. Propriétés f. à muta- tion limitée, ensemble</i>			
3. Közbirtokossági stb. földbirtokok — Propr. f. de compossessorats, etc.				<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	2,878.322	877.580	30·5
<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	179.446	30.082	16·8	<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	815.454	155.278	19·0
<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	480.224	133.089	27·7	I. Együtt — ensemble	3,693.776	1,032.858	28·0
3. együtt — ensemble	659.670	163.171	24·7	II. Szabadforgalmú földbirtokok összesen			
4. Magy. kath. vallás- és tanulmányi alap föld- birtokai — Propriétés de la Fondation cath. hongroise de cultes et d'études				<i>II. Propriétés f. à muta- tion libre, ensemble</i>			
<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	121.537	26.103	21·5	<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	1,761.122	334.908	19·0
<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	—	—	—	<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	2,583.193	215.076	12·2
4. együtt — ensemble	121.537	26.103	21·5	II. Együtt — ensemble	4,344.315	649.984	15·0
5. Iskolai és egyéb alapít- ványi földbirtokok — Propr. f. d'Ecoles et d'autres fondations				III. Szabad és korlátolt forgalmú földbirtokok összesen			
<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	49.661	14.448	29·1	<i>III. Propr. f. à mutation libre et limitée, ensemble</i>			
<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	9.754	589	6·0	<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	4,639.444	1,212.488	26·1
5. együtt — ensemble	59.415	15.037	25·3	<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	3,398.647	470.354	13·8
6. Egyházi földbirtokok Propriétés d'Eglise				Összesen — Total	8,038.091	1,682.842	20·9
<i>a) nagybirtok — grandes propriétés</i>	828.367	273.651	33·0				
<i>b) középbirtok — mo- yennes propriétés . .</i>	61.500	4.476	7·3				
6. együtt — ensemble	889.867	278.127	31·3				

birtoknak képezi tartozékát. A korlátolt forgalmú közép- és nagybirtokok különböző jogcímei közül az összes erdőterületnek a kincstári birtokok 4·8%-át, a községi birtokok 6·2%-át, a közbirtokossági birtokok 8·6%-át, a vallás- és tanulmányi alap birtokai 1·4%-át, az iskolai és egyéb alapítványi birtokok 0·8%-át, az egyházi birtokok már 14·6%-át, a hitbizományi birtokok 16·7%-át, s végül az egyletek birtokai az összes erdőterületeknek 1·3%-át foglalják le.

A korlátolt forgalmú közép- és nagybirtokoknak s ezek egyes jogcímeinek erdőterületekben való túlsúlya még inkább kidomborodik, ha csak a közép- és nagybirtokokhoz tartozó erdőterületek megoszlását vizsgáljuk. Az idevonatkozó adataink szerint a 100 kat. holdas és ennél nagyobb birtokok erdőségeinek 61·4%-a a korlátolt forgalmú birtokokhoz tartozott. A korlátolt forgalmú birtokok egyes jogcímei között is a hitbizományok állanak első helyen. E birtokok ugyanis az összes 100 kat. holdon felüli birtokok erdőterületének 18·8%-a felett rendelkeznek. Utánuk az egyházi birtokok 16·5, a közbirtokossági birtokok 9·7, a községi birtokok 7·0, és a kincstári birtokok 5·4%-os részesedéssel következnek.

A szabad- és korlátolt forgalmú birtokok erdeinek egyes tulajdonjogcímeik szerint való megoszlását a II. sz. táblázat ismerteti.

E táblázat adataiból kitűnik, hogy a szabad rendelkezés alatt álló birtokok területének az erdő csak 15·0%-át teszi, ellenben a korlátolt forgalmú birtokok összes területéből 28·0% van erdővel borítva. A korlátolt forgalmú birtokok jogcímei között is kiemelkedik a kincstári birtokok erdőrészesedése. Ezek területéből ugyanis 52·4%-ot foglalnak le az erdőségek. E jogcímnél tehát az erdők területe nagyobb, mint a többi összes művelési ágaké együttvéve. Utána a hitbizományi és egyházi birtokok erdőségei emelkednek ki, az előbbieket össztérületének 32·2%-a, az utóbbiak területének pedig 31·3%-a erdő. Az iskolai és egyéb alapítványi földbirtokok területe alig valamivel több mint egy negyedrészen, a közbirtokossági birtokok területe pedig csak valamivel kevesebb mint egy negyedrészen erdőbirtokból áll. Az utóbb említett közbirtokossági birtokoknál feltűnik, hogy míg az összes többi jogcímeik szerint megkülönböztetett korlátolt forgalmú birtokok között mindenütt a nagybirtok részesedik nagyobb arányban az erdőterületben, e jogcímnél a középirtok részesedése nagyobb. A közbirtokossági nagy-

III. A nagybirtokok részesedése erdőterületben. *Participation des grandes propriétés foncières à la superficie de forêts.*

Birtoknagyság-csoport <i>Catégories de grandeur de propriété</i>	A földbirtokok összes területe — <i>Superficie totale des propriétés f.</i>	Az összes területből erdő — <i>Dont forêts :</i>	
		kat. holdban <i>en arp. cad.</i>	%-ban <i>en %</i>
1000—2000 kat. hold <i>de 1000 à 2000 arp. c.</i>	175.539	33.493	19·1
2000—3000 kat. hold <i>de 2000 à 3000 arp. c.</i>	131.344	25.323	19·3
3000—5000 kat. hold <i>de 3000 à 5000 arp. c.</i>	130.143	31.316	24·1
5000—10.000 kat. hold <i>de 5000 à 10.000 arp. c.</i>	367.416	94.903	25·8
10.000—20.000 kat. hold <i>de 10.000 à 20.000 arp. c.</i>	341.795	97.707	28·6
20.000—30.000 kat. hold <i>de 20.000 à 30.000 arp. c.</i>	268.192	84.400	31·5
30.000—50.000 kat. hold <i>de 30.000 à 50.000 arp. c.</i>	528.544	225.547	42·7
50.000—100.000 kat. hold <i>de 50.000 à 100.000 arp. c.</i>	713.898	192.805	27·0
100.000 kat. holdas és nagyobb — <i>de 100.000 arp. c. et au-dessus</i>	221.451	92.086	41·6
Összesen — <i>Total</i>	2,878.322	877.580	30·5

birtokok területének ugyanis az erdő 16·8%-át teszi. A 100—1000 kat. holdig terjedő közbirtokossági birtokok területének ellenben 27·7%-a erdőbirtokból áll. Ennek bizonyára az a magyarázata, hogy a közbirtokossági birtokok 659.670 kat. holdat kitevő összes területéből a középirtokokra 480.224 kat. hold, tehát a területnek több mint $\frac{2}{3}$ -a esik, s 10.000 kat. holdnál nagyobb közbirtokossági birtok a mai határokon belül egyáltalán nincsen.

A III. sz. táblázatban a korlátolt forgalmú nagybirtokok erdőterületét részletesebb nagyságcsoporthoz szerint mutatjuk be. A táblázat adatai szerint az elől levő alacsonyabb birtokkategóriákban az erdőbirtokok az összes területnek viszonylag kisebb részét foglalják le, mint az utánuk jövő, nagyobb kiterjedésű birtokokat magukban foglaló nagyságkategóriákban. Legkisebb arányszámmal, 19·1%-os erdőrészesedéssel az 1000—2000 kat. holdas birtokcsoport szerepel. Az erdőrészesedési arányszám a birtoknagyságcsoporthoz növekedésével párhuzamosan fokozatosan emelkedik s a 30.000—50.000 kat. holdas birtoknagyságcsoporthoz éri el tetőpontját. E birtoknagyságcsoporthoz összes területének már 42·7%-a van erdővel borítva. A következő csoportban az arányszám kisebb lesz, amennyiben az 50.000—100.000 kat. holdas birtokok területéből az

erdőség csak 27·0%-ot tesz ki, mert ebbe a kategóriába tartozik Szeged, Kecskemét, az egri r. k. főkáptalan és a Pallavicini Alfonz Károly örgróf birtoka, amelyek viszonylag kisebb erdőterületekkel rendelkeznek. De a 100.000 kat. holdnál nagyobb birtokcsoportnál, amely tulajdonképpen csak az Eszterházy hercegi hitbizományi birtokot foglalja magában, az erdőbirtok az összes területnek már ismét több mint 40%-át foglalja el.

Szőllősy Zoltán dr.

A világ lenmagtermelése.

Production mondiale des graines de lin.

A lenmag a növényi olajat szolgáltató növények közt egyre fontosabb szerepet játszik. A háború előtti lenmagtermelésnek 1925-ben már csaknem 50%-os növekedése mutatkozik. A főtermelő országok, amelyek kivitelre is termelnek: Argentina, Brit-India és Kanada. A háború előtt Oroszország is sokat exportált; ma már csak belföldi fogyasztásra termel. Magyarország 1924-ben kétezer hektár területen 10·6 ezer métermázsa lenmagot termelt; az előző évek magtermése 8—18 ezer métermázsa közt ingadozott.

Ország — Pays	1909/13 átl. moyenne de 1909 - 1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Terület (ezer hektárban) Superficie (milliers d'hectares)							
Európa (14 ország) Europe (14 pays)	408	369	294	320	349	384	447
Oroszország ¹⁾ Russie ¹⁾	1235	753	798	874	938	1158	1447
Kanada — Canada	419	578	216	229	255	517	456
Egyesült-Államok Etats-Unis	1008	711	448	450	815	1404	1219
Brit-India Inde Britannique	1545	1256	918	1219	1369	1507	1495
Argentina	1665	1930	1575	1747	2182	2559	2509
Összesen — Total	6280	5597	4249	4839	5908	7529	7573
Termelés (ezer métermázsaiban). Production (milliers de quintaux).							
Európa (14 ország) Europe (14 pays)	1953	1675	1417	1510	1651	1862	2083
Oroszország ¹⁾ Russie ¹⁾	4606	2338	2477	2805	3398	4193	6169
Kanada — Canada	3058	2032	1044	1272	1813	2463	2361
Egyesült-Államok Etats-Unis	4964	2731	2039	2635	4333	8055	5590
Brit-India Inde Britannique	5048	4257	2743	4430	5415	4704	5497
Argentina	7904	15242	9156	12085	14734	11452	19005
Összesen — Total	27533	28275	18876	24737	31344	32729	40705

¹⁾ Turkesztán, Transkaukázus és a szélső Kelet nélkül. —
Non compris le Turkestan, le Transcaucase et l'Extrême Orient.

© I P A R ©

A kisipar és az ipartestületek 1921—1924-ben.

La petite industrie et les corporations industrielles en 1921—1924.

Résumé. Malgré le développement de l'industrie manufacturière, la petite industrie de Hongrie présentait, pendant les années 1921—1924, un tableau assez favorable. C'est surtout l'industrie à la main qui a trouvé son compte dans la situation créée par l'inflation fiduciaire.

L'élan pris par la petite industrie entraîna un mouvement tendant à créer des organes pour la représentation des intérêts des petits industriels. Le nombre des corporations industrielles s'éleva de 235 à 275, soit de 17%. En 1924, 47·3% des petits industriels indépendants étaient membres de corporation industrielle, contre seulement 30·1% avant la guerre. La formation favorable de la situation de la petite industrie ressort particulièrement du rapprochement de la proportion des patrons et des aides. Sur 100 patrons, il y avait 88 aides en 1921, et 123 en 1924; et tandis

que, sur 100 patrons, on comptait 178 aides ouvriers avant la guerre, cette proportion s'élevait à 184 en 1924. Mais, depuis 1924, la situation a cessé d'être favorable pour la petite industrie, laquelle se ressent à présent plus gravement de la crise du placement que la grande industrie.

A magyar gyáripár fejlődése az 1921—1924. években hatással volt a kisipar megerősödésére is. Már a háború előtti utolsó évtized általános emelkedő konjunktúrája idején megfigyelhető volt, hogy a nagyipar fokozódó jelentőségével együtt emelkedett, s több iparágban szép virágzásnak indult a kis- és középipar is. Az ipari tőkekoncentráció erősödésével szemben ugyan a kisipar többnyire kénytelen visszahúzódní, a gyáripár fejlődése tehát kétségkívül általában sorvasztólag hat a kisiparra, a kedvező ipari konjunktúra azonban mindenkor kihat a kisiparra is, s a megmaradt kisüzemek

É v Année	Az ipartestületek száma — <i>Nombre des corporations industrielles</i>		A z i p a r t e s t ü l e t e k h e z t a r t o z ó					
			mesterek — <i>Patrons</i>		segédek — <i>Aides</i>		tanoncok — <i>Apprentis</i>	
			<i>a p p a r t e n a n t a u x c o r p o r a t i o n s i n d u s t r.</i>					
	Összesen <i>Total</i>	Bpsten <i>A Bpest</i>	Összesen <i>Total</i>	Budapest <i>A Budapest</i>	Összesen <i>Total</i>	Budapest <i>A Budapest</i>	Összesen <i>Total</i>	Budapest <i>A Budapest</i>
1921	235	26	107.051	22.215	94.226	49.527	66.627	22.452
1922	241	27	113.920	23.966	101.079	53.534	71.742	24.312
1923	252	29	117.460	23.979	124.028	74.249	74.749	23.888
1924	275	31	120.331	24.562	148.304	88.316	73.951	19.903

erősödését vonja maga után. Ezek a konjunktúrák elsősorban a gyáripart érintették s csak hatáskörük kiszélesedésével terjedtek ki a kisiparra is.

Az újjáépülő Magyarországon az ipari fellendülés első hullámai a kisipart érték. Az oláh megszállás után, amikor még nagy- és középiparunk a termelési feltételek híján teljesen megbénultan állott, kisiparunk már serényen dolgozni kezdett, s csakhamar erőre kapott. A romok eltakarításánál s az elodázhatatlan szükségletek kielégítésénél a kisipar számára meglehetősen munkaalkalom kínálkozott s a magyar kisipar, amely mindig jelentős tényezője volt az ország iparának, kiemelkedő szerepkörhöz jutott. A javítási és szerelési munkákat végző kisipar mellett fellendült a kézműipar is, sőt kihasználva a számára kedvező helyzetet, a gyáripari termelés kisebb intenzitását s a külföldi iparcikkek versenyképességének a valutáris árdifferenciák és a behozatali tilalmak folytán beállott szünetelését, a lerongyolódott és kiéhezett ember mohóságával igyekezett a békeparitáson felüli árakat szabni, hogy mielőbb lábraállhasson.

A kis- és kézműipar háború utáni fellendülése magával hozta a kisiparosság tömörülési és érdekképviselő alakítási mozgalmait, elsősorban közös gazdasági céljaik elérésére, de nem kevésbé művelődési és emberbaráti érdekeik felkarolása végett is. Az ipartestületek számának és taglétszámának alakulása az 1921—1924. években a kisipar jelentőségének emelkedése s az ipartestületi intézmény fejlődése mellett szól. Az ipartestületek számát és taglétszámát az 1921—1924. években feltüntető adatokat — a budapesti ipartestületek adatait kiemelve — a fenti táblázat mutatja:

Az ipartestületek száma tehát három év alatt 17·0%-kal emelkedett s az ipartestületekbe tömörült önálló kisiparosoknál 12·4%-növekedést látunk. A mai Magyarország gazdasági életében egyébként fokozottabb jelentőséget nyer a kisipar. Az 1910. és 1920. évi népszámlálások adatai szerint ugyanis a mai Magyarország területén tulajdonképeni iparral

foglalkozó összes kereső egyének számának az össznépeséghez viszonyított aránya 5·8%-ról 6·2%-ra emelkedett — a számításnál természetesen figyelmen kívül hagyva a húsznál több munkással dolgozó vállalkozókat s a vállalatokhoz tartozó segédszemélyzet számát. Még nagyobb emelkedést mutat ez az arány az önálló kisiparosok számának alakulásánál, mely a két népszámlálás megállapítása szerint 1920-ban 17·9%-kal volt nagyobb, mint a háború előtti összeszámlálásnál, holott az össznépeségben ezen idő alatt az általános szaporodás csak 4·9%-ot tett.

Az önálló kisiparosok számából 1924-ben 47·3% tartozott ipartestületi kötelékbe, míg ez az arány az utolsó békeévekben 30·1%-ot tett. A kisiparosok közül tehát átlag minden harmadik volt csak tagja a háború előtt valamelyik ipartestületnek, míg a háború után csaknem minden második már ipartestületi tag volt.

Az ipartestületek átlagos taglétszáma 1200 körül mozgott, mely az önálló és alkalmazott kisiparosok között az alábbiak szerint oszlott meg:

É v Année	Egy-egy ipartestületre jutott átlag <i>Sur chaque corporation industr., combien de</i>		
	mester <i>patrons</i>	segéd <i>aides</i>	tanonc <i>apprentis</i>
	<i>e n m o y e n n e</i>		
1921	456	401	284
1922	473	419	298
1923	466	492	297
1924	438	539	269

Az átlagos taglétszámot azonban a budapesti ipartestületek 3—4000 körüli tag-átlaga emeli magasra, melyet kiemelve, a következő képet nyerjük ipartestületeink nagyságáról:

A kisipar helyzete az inflációs évek alatt mindenesetre kedvezően alakult, amit a mestereknek és a segédeknek egymáshoz viszonyított aránya is mutat, mely az 1921—1924. években rohamosan javult, bár a békeévek

É v A n n é e	Egy-egy ipartestületre jut átlag Sur chaque corporation industr., combien de					
	mester patrons	segéd aides	tanonc apprentis	mester patrons	segéd aides	tanonc apprentis
	Budapesten — à Budapest			a vidéken — en province		
	e n m o y e n n e					
1921	854	1.905	864	406	214	211
1922	888	1.983	900	420	222	222
1923	827	2.560	824	419	223	228
1924	792	2.849	642	392	246	222

átlagát végül is csak alig valamivel múlta felül. A kisipari üzemek közül ugyanis a háború előtti években is jelentékeny hányad segéd és tanonc nélkül dolgozott, s átlagban egy-egy üzemben a mester mellett nem volt két segédmunkaerő sem. A háború után ez az arány jelentékenyen leromlott. Míg ugyanis 1911-ben száz mesterre 178 segéd és tanonc jutott, 1921-ben száz mesterre csak 150 segédmunkaerő esik. A következő években azonban a helyzet, amint látjuk, évről évre javult.

Talán az 1924-ben a tanoncok számában mutatkozó csökkenés már a kisipari konjunktúra végét jelzi, s azoknak a küzdelmeknek a feltornyosulását, amelyek a békekötés ter-

É v — A n n é e	Száz mesterre jutott átlag Sur 100 patrons, combien de	
	segéd aides	tanonc apprentis
	en moyenne	
1921	88	62
1922	89	63
1923	106	64
1924	123	61

heinek viselése és a szanálási akció folytán az egész magyar társadalomra nehezedtek s következményeikben különösen a kisiparnál súlyos helyzetet teremtettek.

A gyáripari termelés fellendülésével s a kereskedelmi szerződések megkötésével a kisipar kiváltságos helyzete megszűnt, a pénzünk stabilizálódása után folytatódó áremelkedések pedig a már békeparitás felett álló árakkal dolgozó kisiparra nézve csak terheket jelentettek.

A folyton fokozódó fogyasztáshiány — melyet akár fogyasztósztrájkknak is lehetne nevezni — a tőkenehézségek s a bizonytalan és súlyos közterhek rendkívül bénítólag hatnak kisiparunkra. De reméljük, hogy az ipari krízis mélypontját elértük s ezután már, ha lassan is, de javulás következik.

F. S. dr.

A világ hajóépítése 1925-ben.¹⁾

Construction mondiale de navires en 1925.

A Lloyds Registernek a világ 1925. évi hajóépítéséről kiadott évi jelentése 845 hajó vizrebocsátásáról számol be, melyek összesen 2,193.424 tonna befogadóképességgel bírtak. Ez a mennyiség az előző évi hajógyártásnak 54.327 tonnával alatta marad, tehát 2·4%-os csökkenés mutatkozik.

Az 1925. esztendő hajóépítéseinek eredményeit jobban megvilágíthatjuk még azzal, hogyha az utolsó békeévtől, 1913-tól kezdve egymásután felsorakoztatjuk az egyes évek gyártási adatait.

Az utolsó tizenhárom esztendőt nézve tehát az 1915., 1916. és 1923. évek gyártási eredményeitől eltekintve, 1925-ben volt a hajógyártás a legkisebb méretű. A háború előtti, vagyis az 1913. évi állapothoz képest 34·2%-os a csökkenés. Az apadás a gőzösök-nél jelentkezik. Az 1925-ben épített gőzösök ürtartalma 400.327 tonnával kisebb, mint az előző évben épült gőzösöké, ami 23·6%-os csökkenésnek felel meg. Az újonnan épült gőzösök közül huszonkilenc, összesen mintegy 262.000 tonna ürtartalommal gőzturbinás

A világ hajóépítése 1913-tól 1925-ig.

Construction mondiale de navires de 1913 à 1925.

É v Année	A gyártott hajók		É v Année	A gyártott hajók	
	száma nombre	űrtartalma tonnában contenance en tonnes		száma nombre	űrtartalma tonnában contenance en tonnes
	des navires construits			des navires construits	
1913	1.750	3,332.882	1920	1.759	5,861.666
1914	1.319	2,852,753	1921	1.377	4,331.879
1915	743	1,201.638	1922	852	2,467.084
1916	964	1,688.080	1923	701	1,643.181
1917	1.112	2,937.788	1924	924	2,247.751
1918	1.866	5,447.444	1925	855	2,193.404
1919	2.483	7,144.549			

szerkezettel készült. A gőzösökkel szemben a motorhajógyártás számottevő — 68·3%-os — növekedést mutat. A vitorlások befogadóképessége tekintetében az előző évihez viszonyítva némi, nem jelentős emelkedés észlelhető (8·7%).

Az 1925. évben épült hajók közül legnagyobbak voltak a Saturnia 25.000 tonna, a Conte Biancamano

¹⁾ L. Wirtshaftsdiens 1926. 6. sz.

Az egyes országok hajóépítése 1925-ben.
Construction de navires de différents pays en 1925.

Az ország meg- nevezése <i>Pays</i>	Az 1925. év folyamán gyártott								Az 1924. év folyamán gyár- tott összes hajók	
	gőzösök		motoroshajók		vitorlánhajók		összes hajók		száma <i>Nombre</i>	űrtartalma tonnában <i>Contenance en tonnes</i>
	száma <i>Nombre</i>	űrtartalma tonnában <i>Contenance en tonnes</i>	száma <i>Nombre</i>	űrtartalma tonnában <i>Contenance en tonnes</i>	száma <i>Nombre</i>	űrtartalma tonnában <i>Contenance en tonnes</i>	száma <i>Nombre</i>	űrtartalma tonnában <i>Contenance en tonnes</i>		
	<i>des bateaux à vapeur</i>		<i>des bateaux à moteur</i>		<i>des bateaux à voiles</i>		<i>de tous le bateaux</i>			
	<i>c o n s t r u i t s e n 1 9 2 5</i>									
Belgium <i>Belgique</i> . . .	3	4.206	—	—	—	—	3	4.206	2	3.997
Dánia <i>Danemark</i> . .	4	3.461	15	69.607	2	200	21	73.268	33	63.937
Danzig <i>Danzig</i>	6	11.674	—	—	—	—	6	11.674	8	18.839
Északam.Egy.-Áll. <i>Etats-U. d'Am.</i>	34	89.412	11	3.886	46	35.488	91	128.786	79	139.463
Franciaország <i>France</i>	25	50.005	7	24.393	3	1.081	35	75.579	26	79.685
Hollandia <i>Pays-Bas</i> . . .	26	46.163	17	31.508	4	1.152	47	78.823	41	63.627
Japán — <i>Japon</i> .	18	39.924	5	16.860	—	—	23	55.784	31	72.757
Kína — <i>Chine</i> .	2	842	1	850	—	—	3	1.692	1	1.850
Nagybritannia <i>Gr.-Bretagne</i> .	272	811.558	51	267.217	19	5.858	342	1,084.633	494	1,439.885
Britt gyarmatok <i>Colonies angl.</i> .	26	40.737	5	1.000	20	4.341	51	46.078	31	44.879
Németország <i>Allemagne</i> . .	63	126.324	56	279.410	2	640	121	406.374	108	175.113
Norvégia <i>Norvège</i>	45	26.615	3	2.190	—	—	48	28.805	34	25.139
Olaszország <i>Italie</i>	13	40.047	16	101.479	2	520	31	142.046	19	82.526
Spanyolország <i>Espagne</i>	—	—	1	127	—	—	1	127	2	3.859
Svédország <i>Suède</i>	7	7.648	10	46.102	—	—	17	53.750	12	31.211
Egyéb országok <i>Autres pays</i> .	—	—	—	—	5	1.799	5	1.799	3	984
Mindössze <i>Ensemble</i> . . .	544	1.298.616	198	844.629	103	51.079	845	2,193.424	924	2,247.751
1924-ben <i>En 1924</i> . . .	689	1.698.943	149	501.798	81	47.010	919	2,247.751	—	—

22.883 tonna, az Asturia 22.137 tonna, a Hamburg 21.000 tonna és az Otrantó 22.032 tonna befogadóképességgel.

A hajógyártás terén Nagybritanniáé a vezetősze-
rep, annak ellenére, hogy a hajóiparban mutatkozó
pangás itt elég erősen éreztette hatását. A britt anya-
országban az 1925. évi hajógyártás eredményei
24·7%-kal maradtak alatta az előző évinek, de azért
mégis 1,084.633 tonna ürtartalmú hajó hagyta el a
gyárakat, ami csaknem felét — 49·4%-át — teszi a
világon épült hajók ürtartalmának. Abban az esetben
pedig, ha a britt gyarmatokon készített hajókat is

számításba vesszük, a világ hajóépítésében elfoglalt
arány 51·5%. Németország 18·5%-os arányával a
második helyet foglalta el. A harmadik helyre az
Északamerikai Egyesült-Államok eddigi helyére,
6·5%-os arányával Olaszország került. Az Észak-
amerikai Egyesült-Államok a negyedik helyre szorul-
tak, amennyiben 1925-ben 128.786 tonna ürtartalmú
hajót építettek, ami a világon előállított hajók befo-
gadóképességének 5·9%-át teszi. A következő négy
legfontosabb hajóépítő állam; Hollandia (3·6%), Fran-
ciaország (3·4%), Dánia (3·3%) és Japán (2·5%).

A magyar és cseh-szlovák kereskedelmi kapcsolatok és a kereskedelmi szerződés.¹⁾

Les relations commerciales hongro—tchéco-slovaques et le traité de commerce.

Résumé. Après le morcellement de l'Autriche et de la Hongrie, c'est principalement avec les Etats occidentaux que la Tchéco-Slovaquie avait cherché à créer des rapports économiques.

Malgré cela, par suite des nécessités économiques résultant de la situation géographique de la Tchéco-Slovaquie, c'est aux pays limitrophes, à l'Autriche, à la Hongrie et à l'Allemagne que revenait — en dépit d'assez rigoureuses restrictions d'importation et d'exportation — près de 50% du mouvement du commerce extérieur de la Tchéco-Slovaquie; les grands Etats occidentaux, y compris l'Italie et l'Amérique, n'y participaient qu'avec 19%, et les pays de l'Est et du Sud-Est, la Pologne, la Roumanie et le Royaume S. C. S. avec 11%.

Entre la Tchéco-Slovaquie et les Etats occidentaux, ces dernières années le mouvement baissait surtout pour la France et les Etats-Unis. Mais tandis que, quant à la France, le passif de la Tchéco-Slovaquie augmentait, la balance du commerce extérieur s'améliorait plutôt par la considérable diminution des importations américaines. Au point de vue de la Tchéco-Slovaquie, c'est en ce qui concerne la Grande-Bretagne que la situation est la plus favorable, car tandis que l'importation anglaise baisse légèrement, l'exportation tchèque à destination de la Grande-Bretagne se développe à raison de l'accroissement général du mouvement. Comme le trafic avec l'Italie et avec les Etats de l'Est correspond plus aux intérêts de la Tchéco-Slovaquie découlants de sa situation géographique, le mouvement avec ces pays augmentait en général et la balance se soldait, quant à l'Italie, à la Roumanie et au Royaume S. C. S., par un actif; en ce qui concerne la Pologne, elle était passive.

Donc, quoique d'entre les Etats voisins, la Tchéco-Slovaquie n'ait qu'avec l'Autriche un traité de commerce de concessions tarifaires,

néanmoins, 50% du mouvement reviennent à ces Etats, et 30% seulement aux Etats occidentaux et orientaux avec lesquels elle a, il y a plusieurs années déjà, conclu des traités tarifaires. Entre la Tchéco-Slovaquie et l'Allemagne, la convention passée en 1920 est toujours en vigueur, assurant le transit en franchise douanière, ainsi que quelques facilités d'exportation et un traitement de faveur. Quant à la Hongrie, les négociations échouées au milieu de 1925 n'ayant pas été reprises, les relations commerciales ne sont réglées que par une convention de contingent surannée. Récemment, à l'occasion du traité de commerce franco-hongrois, Prague a fait des démarches à Budapest pour s'assurer un traitement de faveur.

On aurait pu croire que ces circonstances devraient faire baisser le mouvement entre la Tchéco-Slovaquie et ces trois Etats d'Europe centrale. Or il n'en a rien été. Pendant les années d'inflation fiduciaire, augmentait l'importation des marchandises allemandes à bon marché, et baissait, par contre, l'exportation tchéco-slovaque à destination de l'Allemagne. Depuis la stabilisation du mark, les prix mondiaux se firent valoir en Allemagne et la production y renchérit, par suite de quoi l'importation allemande diminuait et l'exportation s'accroissait de nouveau. Malgré cela, en Tchéco-Slovaquie, 33% des importations et 23% des exportations revenaient, en 1925 aussi, au Reich, donc la balance du commerce extérieur de la Tchéco-Slovaquie était bien passive vis-à-vis de l'Allemagne. Par contre, presque dans la même mesure, elle était active avec l'Autriche.

En dépit de l'accroissement successif de l'exportation hongroise, le bilan du mouvement commercial entre la Hongrie et la Tchéco-Slovaquie se solda, de 1920 à 1922, au profit de cette dernière, par un excédent d'exportation bien considérable. En 1923, le mouvement baissa légèrement, et la passivité hongroise diminua. En 1924 et en 1925, le mouvement augmenta. L'année dernière, la Hongrie participa pour 6.4% aux importations et aux exportations totales de la Tchéco-

¹⁾ Ez a cikk a „Prager Tagblatt“ 1926. évi március hó 14., 16. és 17-én kelt számaiban német nyelven is megjelent.

Slovaquie, et le solde passif de la balance n'était, au point de vue de la Hongrie, que de 8 millions de couronnes-or.

Dans l'ordre des principaux articles du mouvement du commerce extérieur d'entre la Hongrie et la Tchéco-Slovaquie, il n'y a pas eu, en 1924 et 1925, d'écart considérable. Le principal article importé de l.-bas en Hongrie était le tissu de coton. En 1923, la valeur des bois importés de Tchéco-Slovaquie a considérablement dépassé celle des tissus de coton, mais, comme à partir de 1924, la Hongrie faisait venir, de plus en plus, des bois roumains à meilleur marché, l'importation de bois tchéco-slovaque a baissé en 1924 et en 1925. L'importation de tissus de laine, qui occupait, en 1924 et en 1925, le second rang, était également dépassée, en 1923, par celle de charbon et de fils de coton (à partir de 1924, et surtout en 1925, c'est principalement de Pologne que la Hongrie importait du charbon). Quant aux besoins de fils de coton et de fils à coudre, ils ont en général diminué en 1925, et la concurrence des pays occidentaux se faisait de plus en plus valoir pour les fins fils non produits en Hongrie. L'importation de tissus de coton — qui n'avait été que de 29.000 quintaux m. en 1923 — oscillait autour de 50.000 quintaux en 1922, 1924 et 1925, ne présentant pas de changement considérable; donc, malgré une certaine baisse de l'importation hongroise, l'exportation tchéco-slovaque à destination de la Hongrie n'a guère diminué. Comme 15% des exportations totales de tissus de coton tchéco-slovaques reviennent à la Hongrie, et 39% à l'Autriche, c'est la Hongrie qui constitue, après l'Autriche, pour ces tissus, le débouché le plus important de la Tchéco-Slovaquie. Il en est de même des tissus de laine tchéco slovaques (la Hongrie en a importé le plus en 1924, et le moins, en 1923). Les Hongrois achètent de plus en plus d'articles de verrerie et de porcelaines à la Tchéco-Slovaquie; les articles de verrerie qu'ils en faisaient venir, couvraient environ 90% des besoins de la Hongrie. L'importation des ustensiles en porcelaine de Tchéco-Slovaquie s'est également fort accrue. De même, augmentait, d'année en année, l'importation de papier et d'articles en papier tchéco-slovaques, laquelle prit en 1925 un élan extraordinaire. Les papiers et les articles de papeterie tchéco-slovaques tendent à prendre la place, en Hongrie, de ceux d'Autriche.

Ce sont les farines qui constituent le plus important article d'exportation hongroise à destination de la Tchéco-Slovaquie. Pendant

la dernière période quinquennale, la Hongrie y en a exporté le plus en 1924, et le moins en 1923. (Il est vrai, par contre, que quant à la valeur, l'exportation de farines fut, en 1925, presque au niveau de celle de 1924, les prix de farines ayant en général dépassé en 1925, ceux de 1924. Au cours de toute l'année 1925, l'exportation de farines hongroises fut, généralement, assez normale, sauf le mois de décembre où, par suite de la mise en vigueur des droits agraires de douanes tchéco-slovaques, elle tomba à 8 quintaux m., contre 185 en novembre. En 1924, 33% des importations tchéco-slovaques de farines revenaient à la Hongrie. Les farines venant d'Allemagne ont également une part considérable dans l'importation tchéco-slovaque, mais cette part comprend principalement des produits d'outre-mer. L'exportation des animaux de traits et de boucherie, qui venait en 1922 et en 1923 immédiatement après celle des farines, ne présentait pas de changement considérable, mais, en raison de l'accroissement général du mouvement, elle a perdu de son importance. L'exportation de froment, de seigle et de maïs, qui, par suite des prohibitions hongroises d'exportation destinées à défendre les moindres stocks d'alors, avait été bien restreinte en 1922 et en 1923, s'est accrue extraordinairement en 1924 et en 1925, par rapport aux années précédentes. Quoique en 1925 l'exportation de froment et de seigle ait légèrement diminué par rapport à 1924, l'exportation de maïs, — qui a fort dépassé la quantité de 1924, pouvait être considérée, au point de vue de l'importance, comme ayant une valeur égale à l'exportation de froment. En 1924, 38% des importations tchéco-slovaques totales de froment revenaient à la Hongrie. (Pour le froment, la participation du Royaume S. C. S. était aussi assez considérable, presque 20%.) L'exportation de laine augmentait régulièrement d'année en année. Bien qu'il y ait eu une régression entre 1924 et 1925, l'exportation de plumes épluchées ou non se développait, en général, considérablement. D'ailleurs, c'est à l'Allemagne que la Hongrie vend le plus de plumes: 75% de l'exportation hongroise. Dans la catégorie des légumes frais, c'est l'exportation d'oignon qui était la plus importante. Quant aux haricots hongrois, la Tchéco-Slovaquie n'en importait pas même 10%; le reste était exporté en Autriche, en Italie, en Allemagne et encore en beaucoup d'autres pays occidentaux et d'outre-mer. Quant à la production industrielle, à l'exception de l'in-

dustrie agricole, la Hongrie n'exporte que quelques articles d'industrie de l'électricité en Tchéco-Slovaquie, parmi lesquels, au point de vue de la valeur, ne méritent d'être mentionnés que les lampes électriques à incandescence et les machines de minoterie (appelées sièges de laminoir).

Sur la base des calculs faits, suivant les gares d'expédition et de destination, par l'Office royal hongrois de Statistique, on peut établir quel a été, en 1913, le mouvement du territoire actuel hongrois avec la Bohême, la Moravie et la partie de la Silésie annexée à la Tchéco-Slovaquie. Sur les importations totales (1483 millions de couronnes-or d'avant-guerre) de l'ancienne Autriche, 880 millions de couronnes revenaient aux trois anciennes provinces mentionnées. Sur ces 880 millions, 377 reviennent à la consommation du territoire hongrois actuel, ce qui représente 43% de l'exportation tchèque à destination de la Hongrie ancienne. Par contre, en 1924, la Hongrie importa pour 177 millions de couronnes-or de marchandises de Tchéco-Slovaquie, dont 58 millions revenaient à la Slovaquie et 119 aux trois anciennes provinces autrichiennes; donc, en 1924, l'importation provenant de la Bohême, de la Moravie et de la Silésie, n'a été que de 119 millions de couronnes-or, contre 377 millions en 1913. Mais il faut aussi tenir compte du changement du pouvoir d'achat de l'or.

L'indice de 1924 des valeurs d'unités d'importation montrait une augmentation de 46.5% par rapport à 1913, ce qui signifiait qu'en 1913, la Hongrie n'aurait payé que 81 millions de couronnes-or pour des articles valant 119 millions de couronnes-or en 1924. Si l'on met ces 81 millions en regard de l'exportation de 1913, évaluée à 377 millions de couronnes-or, on voit que l'actuelle importation tchéco-slovaque ne fait que 21.5%, un peu plus du cinquième du mouvement d'avant-guerre.

Toutefois, cette proportion n'exprime pas bien la baisse relative du mouvement: il faut prendre en considération que le mouvement du territoire hongrois d'aujourd'hui est inférieur à celui d'avant-guerre. Les calculs tenant compte de cette circonstance, ainsi que du coefficient de changement mentionné de prix, montrent que, même dans les conditions actuelles, le mouvement pourrait augmenter très considérablement. Pour que la Tchéco-Slovaquie puisse participer, dans la proportion d'avant-guerre, au mouvement du commerce extérieur de la Hongrie actuelle, les

exportations tchéco-slovaques à destination de la Hongrie devraient plus que doubler.

L'exportation hongroise à destination de la Tchéco-Slovaquie a également des chances de s'accroître. Toutefois — si l'on examine la situation sur la même base qu'on l'a fait pour l'importation — les données ne montrent pas une perspective aussi favorable, car l'Autriche et avant tout, la ville de Vienne, sont restées les premières clientes des blés, des animaux vivants et tués, des fruits, des légumes et des autres produits alimentaires de Hongrie.

Les données ci-dessus prouvent la possibilité naturelle de l'accroissement du mouvement commercial hongro-tchéco-slovaque; et, considérant l'augmentation du mouvement, ces possibilités dépassent même les résultats des calculs présentés par nous. Mais, pour que ces possibilités puissent se réaliser tout à fait, il faudrait une coopération économique plus intime et plus intense. La Tchéco-Slovaquie devrait tenir compte de ce que la Hongrie doit assurer une certaine défense à sa production relevée et développée dans de très graves circonstances. N'oublions pas que seulement 56% de la population de la Hongrie vivent d'agriculture-contre 65% avant la guerre — et que l'existence de la plupart des autres Hongrois dépend du maintien et du développement de l'industrie.

La Tchéco-Slovaquie qui hérita, avec des populations de qualités très précieuses, d'une partie très riche de l'Autriche-Hongrie et de plus de 70% de la grande industrie proprement dite, put commencer sa vie indépendante dans des conditions très favorables, et cela d'autant plus qu'elle n'eut que relativement peu de charges. Des Etats successeurs, seule la Tchéco-Slovaquie a pu, par sa balance commerciale très favorable, arriver à être bien jugée par les milieux économiques étrangers. Comme par le passé, dans l'avenir aussi, elle aura besoin d'être bien jugée par ces milieux; cependant, d'après le tableau de la page 166, sa balance commerciale fut, en 1924 et en 1925, inférieure à celle de 1922 et de 1923. Dans ces circonstances, elle aura, plus qu'auparavant, intérêt à avoir d'étroites relations avec les pays auxquels elle est liée par sa situation géographique et par un passé économique commun. Elle ne pourra se passer de la collaboration économique des Etats voisins, et cela d'autant moins, que s'accroissent d'une façon presque inquiétante, les difficultés de bien placer les produits industriels. On voit donc que la Tchéco-Slovaquie, qui comprend des

éléments de nation assez hétérogènes, a besoin de l'équitable collaboration des Etats limitrophes, car si un écart défavorable se produisait dans sa situation économique, elle devrait faire face à de nombreuses difficultés à peine connues à présent. Je pense que les éminents hommes d'Etat de ce pays tiennent compte de cela; donc on peut espérer qu'on pourra conclure une convention servant également les intérêts des deux Etats.

(Pour les données détaillées de 1924 et pour les résultats principaux de la balance de 1921—25 du commerce extérieur tchécoslovaque, voir les tableaux des pages 164, 165, 166.)

Ausztria és Magyarország széthullása utáni első években Cseh-Szlovákia kereskedelmi politikájában is elsősorban a nyugati államokkal való gazdasági kapcsolatok megteremtésére törekedett. A gazdasági viszonyok dinamikája és a cseh-szlovák állam földrajzi elhelyezkedése azonban a behozatali és kiviteli engedélyekhez kötött s elég szigorúan kezelt rendszer dacára azt okozta, hogy a három szomszédos közép-európai államra, Németországra, Ausztriára és Magyarországra esett úgy az 1924. és 1925., mint az azokat megelőző években Cseh-Szlovákia külkereskedelmi forgalmának közel ötven százaléka. A nyugati nagy államok az 1924. évben Olaszország és Amerika beszámításával a behozatalban 18%-kal, a kivitelben pedig 20%-kal részesednek. Az északkeleti, keleti és délkeleti fekvésű államokra, Lengyelországra, Romániára és az Sz. H. Sz. államra pedig Cseh-Szlovákia behozatalából 10, kiviteléből 13 százalék jutott.

A nyugati államokból származó behozatalnak különösen az 1920—1922. években a túlnyomó része az Észak-Amerikai Egyesült Államokból jött s ezzel szemben ugyanoda irányuló kivitel alig mutatkozott. 1923 óta azonban már észrevehető a visszaesés az amerikai behozatalban, mert ez a forgalom alig több egyharmadánál a korábbinak. Ugyancsak hanyatló tendenciájú az általában elég kismértékű franciaországi forgalom is. Csökken a francia áruk behozatala, de még inkább csökken a Cseh-Szlovákiából ugyanoda irányuló kivitel. A kisebbedő forgalom dacára az utóbbi években tehát passzív és pedig növekvően passzív Franciaországgal szemben Cseh-Szlovákia külkereskedelmi mérlege. A helyzet kedvezőbb Nagy-Britanniánál, ahonnan származó behozatal ugyan némileg hanyatlik, a kivitel azonban az általában emelkedő forgalom arányában fejlődik. Olaszországgal és a keleti államokkal, mely államokkal való forgalom Cseh-Szlovákia geográfiai elhelyezkedésének is inkább

megfelel, általában élénkül a forgalom s a mérleg Olaszországgal, az Sz. H. Sz. állammal és Romániával szemben aktív, míg Lengyelországgal szemben passzív.

Az itt felsorolt nyugati és keleti államokra esik Cseh-Szlovákia összforgalmának 30%-a, pedig ezekkel az államokkal Cseh-Szlovákiának már több év előtt megkötött kereskedelmi szerződéseik vannak. Ezzel szemben a szomszédos közép-európai államok közül — melyek Cseh-Szlovákia külkereskedelmi forgalmából közel 50%-kal részesednek — tarifális engedményeket tartalmazó kereskedelmi szerződés csak Ausztriával szemben áll fenn. Németországgal még ma is az 1920-ban létrejött megállapodás az irányadó, mely vámmentes átvitelt, néhány kiviteli könnyítést és kedvezményes elbánást biztosít. Tarifális szerződés azonban előreláthatólag az 1926. év folyamán életbe fog lépni. Bár ezidőszere még nem kezdődtek meg a tárgyalások sem. Magyarországgal a már teljesen elévült kontingensegyezmény volna hivatott a kereskedelmi kapcsolatok biztosítására, mert a megindított tarifális szerződéses tárgyalások az 1925. év közepén történt megakadás óta még nem újítottak meg. Legutóbb olvashattunk ugyan arról, hogy Cseh-Szlovákia lépéseket óhajt tenni a francia-magyar kereskedelmi szerződés életbelépésével kapcsolatban a legnagyobb kedvezmény biztosítása érdekében s remény van a szerződéses tárgyalások megkezdésére is.

Az itt említett körülményeknek szinte természetes következménye lenne a három közép-európai állammal való forgalom jelentőségének hanyatlása. Ami azonban nem következett be. A forgalom ugyan ingadozott, de főként csak a gazdasági helyzet változásaival karöltve. Az inflációs években nőtt az olcsó németországi árúbehozatal és csökkent az ugyanoda irányuló kivitel. A német valuta stabilizálása és a világpiaci áraknak Németországban való érvényesülése, illetve a német termelés drágulása óta csökken a német behozatal és újból emelkedik a kivitel. Mindennek dacára még 1925-ben is Cseh-Szlovákia összbehozatalából 33% és az összkiviteléből 23% esik a Németbirodalomra, tehát a német viszonylatban erősen passzív Cseh-Szlovákia kereskedelmi mérlege. Ausztria felvevőképességének és szükségletei változásának arányában kezdetben erősen, újabban lassan hanyatlik a még 1925-ben is a kiviteli forgalom 17%-át meghaladó Ausztriába irányuló kivitel. Az Ausztriából származó cseh-szlovák behozatal pedig, mely 1920-tól 1923-ig évről évre fokozatosan visszaesett, újabban a for-

galom fejlődése arányában emelkedik, viszonylag tehát az összehozatal 7—8%-a között ingadozva alig változik.

Magyarország és Cseh-Szlovákia közötti külkereskedelmi forgalom mérlege 1920-tól 1922-ig Cseh-Szlovákia javára a magyar kivitel fokozatos fejlődése dacára igen jelentékeny kiviteli többlettel zárult. Az 1923. évben, amidőn Magyarország a folytonosan romló magyar korona mentése érdekében a már 1922-ben életbeléptetett s a forgalmat korlátozó intézkedéseket kiterjesztette, mindkét viszonylatban visszaesett a forgalom, csökkent azonban a magyar passzivitás. A korlátozó intézkedéseknek az 1924. évben magyar részről kezdetét vett enyhítése, majd teljes felüggesztése folytán a forgalom a két állam között ismét fellendült. Az 1925. év elején életbeléptetett új magyar vámtarifa mellett is fejlődött az összforgalom, de miután a Cseh-Szlovákiába irányuló magyar kivitel fejlődése valamivel nagyobb arányú volt, mint az onnét származó behozatalé, újból csökkent a magyar passzivitás. Az 1925. évben ugyanis Magyarország Cseh-Szlovákiának úgy összehozatalában, mint összkivitelében 6·4%-kal részesedett, ami azt jelenti, hogy a 14·8 millió aranykoronányi magyar passzivitás arányba került a cseh-szlovák külkereskedelmi mérleg aktív egyenlegével. Az előbb említett 6·40%-kal szemben Cseh-Szlovákia Magyarországnak behozatalában 24·8, kivitelében 24·1%-kal részesedett. E két országra vonatkozó adat egyúttal azt is mutatja, hogy Cseh-Szlovákia külkereskedelmi forgalma közel négyszer akkora, mint a mai Magyarorszáé.

A magyar-cseh-szlovák külkereskedelmi forgalom alakulásának beható vizsgálatához két forrásból, úgy a magyar, mint a cseh-szlovák hivatalos kiadványokból meríthetők az adatok. Az 1922. évről szóló magyar- és cseh-szlovák adatok között különösen az értékelést illetőleg még igen jelentékeny eltérések mutatkoznak, az 1923. évi adatoknál azonban már jelentékeny közeledés észlelhető, az 1924. évek pedig már teljesen egybehangzóaknak tekinthetők. Az eltérés azonban az 1922. évben is jóval nagyobb az értékadatoknál, mint a mennyiségeknél. Ez érthető, ha figyelembe vesszük, hogy 1922-ben az értékelés alapjául szolgáló pénznemek közül nemcsak a magyar korona lefelé süllyedő, hanem a cseh korona emelkedő irányú ingadozása is zavarta a helyes értékelést. Megemlíthető, hogy a magyar értékelés 1923-ig magyar papírkoronában, az 1924. év eleje óta pedig dolláralapon számított 1924., illetve 1925. évi értékű aranykoronában tör-

tént. A magyar aranykoronaértékek tehát a világháború előtti aranykoronánál kisebb vásárlóképességgel bíró aranykoronákat jelentenek. A cseh koronában való értékelés — bár elvileg teljesen helyes — mégis tartalmaz elég számottevő hibaforrásokat, melyekre azonban később fogok rámutatni.

A magyar-cseh-szlovák kereskedelmi forgalom 1924. és 1925. évi főeredményei abban az esetben, ha mindkét hivatalos adatot átszámítjuk a másik országban használatos értékre, arany-, illetve cseh koronára, alig mutatnak számbavehető eltérést. Volt ugyanis Magyarország kivitele Cseh-Szlovákiába 1924-ben a magyar adat szerint 138 millió aranykorona, a cseh-szlovák adat szerint 136 millió aranykorona, cseh koronában 895, illetve 880 millió. Ugyanígy a behozatal 176 millió aranykoronányi értékével, a cseh forrás szerint 175 millió aranykorona áll szemben, ami cseh koronában 1.143, illetve 1.134 millió cseh koronát jelent. Az 1925. évi előzetes adatok után ítélve, az eltéréseknek még az 1924. évek-nél is kisebbeknek kell lenniök. Az 1925. évről rendelkezésre álló cseh-szlovák és magyar előzetes eredmények szerint Magyarország kivitele Cseh-Szlovákiába 169 millió arany-, illetve 1.121 millió cseh K, behozatala pedig 177 millió arany-, illetve 1.178 millió cseh korona. A forgalom alább következő részletes ismertetése az 1924. évi adatok alapulvételével történik, a fontosabb tételeknél azonban utalni fogok az 1924. évet megelőző évek, vagy az azt követő 1925. év forgalmára is.

A két állam közötti külkereskedelmi forgalomban szereplő legfontosabb árúk sorrendjében az 1924. és 1925. évben nem mutatkozik lényeges eltolódás, az 1923. évvel szemben azonban, amidőn még a magyar forgalmi korlátozások is kivétel nélkül érvényben voltak, igen jelentékeny eltérések mutatkoznak. 1923-ban ugyanis a magyarországi behozatalban a pamutszöveteket jelentékenyen meghaladó értékű volt a fabehozatal, mely az 1924. és 1925. évben hanyatló tendenciát mutat, miután Magyarország faszükségletét mindinkább az olcsóbb román piacokról szerzi be.

Az 1924. és 1925. évben második helyen szereplő gyapjuszövetbehozatalt túlszárnyalta 1923-ban a szén- és pamutfonálbehozatal is. A magyar piac ugyanis 1924-ben, de különösen 1925-ben főként Lengyelországból szerezte be szénszükségletét. A pamutfonál- és cérnaszükséglet pedig elsősorban a belföldi termelés emelkedése folytán 1925-ben általában visszaesett, s ezenkívül a belföldön nem gyártott finomabb fonalszükségletnél a nyu-

gati államok versenye is mindinkább érvényesült. Az 1923-ban mindössze 29 ezer métermázsát kitevő pamutszövetbehozatal 1922-ben, 1924-ben és 1925-ben 50 ezer métermázsára körül ingadozva, nem mutat lényeges változást. Magyarország pamutszövetbehozatalának némi visszaesése dacára, tehát jóformán nem csökkent a cseh import. Magyarországra esik az egész cseh-szlovák pamutszövetexportnak 15%-a, így a 39%-ot átvevő Ausztria után Magyarország a második legfontosabb piaca Cseh-Szlovákiának.

Magyarország után a Sz. H. Sz. állam 12, majd Románia 10, Németország 4 s Lengyelország 3%-kal következnek. Megjegyzendő, hogy különösen Romániában az elszakított területen élő magyar kereskedők közönsége keresi a cseh árút. Erősen emelkedett azonban még Magyarországon 1925-ben az egyébként nem nagymértékű angol pamutszövetimport s némileg csökkent az osztrák részesedése. Magyarország, mint a pamutszöveteknél, úgy a gyapjuszöveteknél is a cseh termelés vásárlása szempontjából mindjárt Ausztria után következik. A Cseh-Szlovákiából származó gyapjuszövetbehozatal 1924-ben volt a legnagyobb méretű s a legkisebb 1923-ban, (1924. évhez képest tehát csökkent 1925-ben a behozatal). A magyar gyapjuszövetbehozatal visszaesése azonban az összes importáló államoknál jelentkezik, s magyarizációt nem lehet egyedül a magyar posztóipar fejlődésével, hanem talán nagyobb mértékben azokkal az elhelyezési nehézségekkel indokolni, amelyek az általános gazdasági helyzetnek következményei. Ami kitűnik abból is, hogy Magyarországon az 1925. év első negyedében még igen nagyméretű textilimport az év utolsó hónapjaiban valamivel már a normálisnak tekinthető mennyiségek mögött maradt. A cseh üveg- és üvegárúimport, mely évről évre erősen fejlődik, fedezi Magyarország e cikkből való szükségletének közel 90 százalékát. Ugyancsak igen erősen emelkedik a cseh származású porcellánedénybehozatal is. A vas- és gépiparnál mutatkozó nehézségekkel indokolható az elszakított magyar területről származó vasércbehozatalnak az 1925. év folyamán tapasztalható visszaesése. Évről évre emelkedik s különösen 1925-ben ugrásszerűen növekedett Cseh-Szlovákiából származó papiros- és papirosárúbehozatal. Cseh-Szlovákiának a papiros és papirosárúknál a magyar piacon jelentkező térfoglalása elsősorban Ausztria rovására történt. Végül a volt magyar területekről leginkább nyers és megmunkált fát, magnezitet, vasércet,

nyers mészkövet, textiliákat exportált Magyarországra Cseh-Szlovákia.

A Cseh-Szlovákiába irányuló kivitel legfontosabb cikke a magyar liszt. A lisztkivitel a legkisebb volt az utolsó öt év alatt 1923-ban, s a legnagyobb 1924-ben. Érték szerint ugyan az 1925. évi lisztkivitel megközelíti az 1924. évit, miután 1925-ben a lisztárak általában magasabbak voltak, mint 1924-ben. A lisztkivitel az 1925. évben az egész év folyamán a december hónap kivételével, amidőn a kivitel a cseh agrárvámok életbeléptetése folytán a november havi 185 ezer métermázsáról 8 ezer métermázsára zuhant, általában elég normálisan alakult. Megjegyzendő, hogy 1926. év januárjában is csak valamivel haladta meg cseh-szlovák lisztkivitelünk a decemberi mennyiségét. Cseh-Szlovákia 1924. évi lisztbehozatalának 33 százaléka esett Magyarországra. Tekintélyes még a cseh-szlovák lisztbehozatalban a német részesedés, mely azonban túlnyomórészt tengerentúli származású árúkat foglal magában. A vágó- és igásállatkivitel, mely 1922- és 1923-ban, mindjárt a lisztkivitel után következett, nem mutat lényegesebb ingadozást, a forgalom általános emelkedése folytán azonban veszt jelentőségéből. Az 1922. és 1923. évben a magyar kiviteli tilalmak, valamint ezzel kapcsolatban a magyar terménykészletek kisebb volta folytán még igen szűk keretek között mozgó búza-, rozs- és tengerikivitel az 1924. és 1925. évben az előző évekhez képest rendkívüli emelkedést mutat. Az 1924. évvel szemben 1925-ben a búza- és rozskivitel ugyan némileg csökkent, a tengerikivitel azonban többszörösen meghaladva az 1924. évi mennyiséget, jelentőség szempontjából a búzával egyenértékűnek tekinthető. Cseh-Szlovákia összes búzabehozatalából 1924-ben 38% esik Magyarországra. A búzánál a Sz. H. Sz. állam részesedése is elég tekintélyes, mert megközelíti a 20%-ot. Az állati eredetű nyers anyagok exportja közül a gyapjúkivitel évről évre szabályosan növekszik. A növekedés mennyisége 1924-ről 1925-re megközelíti a 30%-ot. A fosztott és fosztatlan tollkivitelünk a cseh-szlovák viszonylatban is általában fejlődik, bár az 1924. és 1925. év között már visszaesés mutatkozik. A magyar tollkereskedelemnek különben legfőbb piaca Németország, amely államra 75%-a esik a magyar toll-exportnak. A friss főzelék gyűjtőtétele alatt összefoglalt cikkek közül kiemelkedik a hagymakivitel. Említésreméltó még a magyar bab is, bár ebből a cikkből Magyarországból exportra kerülő mennyiségből Cseh-Szlovákia

A) Behozatal — A) Importations.

Az áru megnevezése <i>Désignation de la marchandise</i>	Magyarország behozatala <i>Importations hongroises</i>	Cseh-Szlovákia kivitele <i>Exportations tchéco-slova- ques</i>	Magyarország be- hozatala <i>Importations hongroises</i>		Cseh-Szlovákia kivitele — <i>Expor- tations tchéco- slovaques</i>	
	m e n n y i s é g métermázsákban vagy darabokban <i>q u a n t i t é en quintaux m. ou en pièces</i>		é r t é k — v a l e u r			
	ezer arany K <i>en milliers de cou- ronn.-or</i>	ezer cseh K <i>en milliers de couronn. tchèques</i>	ezer arany K <i>en milliers de cou- ronn.-or</i>	ezer cseh K <i>en milliers de couronn. tchèques</i>	ezer arany K <i>en milliers de cou- ronn.-or</i>	ezer cseh K <i>en milliers de couronn. tchèques</i>
Behozatal össz. — <i>Importations totales</i> drb pièces	16.638	79.497	176.805	1,143.928	175.340	1,134.155
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	11,639.907	13,668.306				
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	50.086	56 834	41.066	265.697	42.613	275.632
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois bruts et ouvrés</i>	15.023	15.511	23.048	149.121	22.916	148.230
Szén — <i>Charbon de terre</i>	4,755.632	6,030.252	21.147	136.821	23.110	149.480
Pamutfonal és — cérna — <i>Fils de co- ton et fils retors</i>	3,807.499	4,041.999	18.030	116.654	20.126	130 181
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	27.523	28.507	12.645	81.813	11.669	75.478
Gyapjúfonal — <i>Fils de laine</i>	44.084	41.464	9.459	61.200	2.633	17.031
Üveg és üvegárúk ¹⁾ — <i>Verre et verreries</i> ¹⁾	7.910	10.440	6.113	39.591	3.203	20.717
Vasérc — <i>Minerai de fer</i>	96.202	49.843	4.393	23.423	1.545	9.996
Porcellánedény ²⁾ — <i>Ustensiles en por- celaine</i> ²⁾	1,248.297	1,192.497	3.445	22.289	1.809	11 704
Vasárúk — <i>Articles en fer</i>	23.928	13.958	3.230	20.898	1.069	6.917
Papiros és papirosárúk — <i>Papier et articles en papier</i>	68.256	91.887	2.887	18.679	3.479	22.500
Vasfélgyártmányok — <i>Demi-pro- duits en fer</i>	64.576	58.775	2.559	16.557	2.494	16.135
Nyers- és ócskavas — <i>Fers bruts, vieux fers</i>	82.280	35.407	1.968	12.733	1.259	8.141
Len- és kenderszövet — <i>Tissus de lin et de chanvre</i>	126 890	141.574	1.901	12.299	2.067	13.371
Kikészített bőr — <i>Cuir préparés</i>	2.353	2.416	1.538	9.951	2.679	17.331
Magnezit — <i>Magnésite</i>	2.030	2.065	1.488	9.627	1.302	8.423
	108.793	113.344	1.165	7.538	1.160	7 503

¹⁾ A cseh statisztikában az öblösüvegnél Magyarország forgalma nincs kimutatva. — *Pour le verre creux, la statistique tchèque n'a pas relevé le mouvement de la Hongrie.*

²⁾ A cseh statisztikában a festett porcellánedénynél Magyarország forgalma nincs kimutatva. — *Pour les ustensiles en porcelaine peinte, la statistique tchèque n'a pas relevé le mouvement de la Hongrie.*

részesedése még 10% sincs. A magyar bab ugyanis Ausztria, Olaszország és Németország mellett még számos nyugati és tengerentúli piacon is megjelenik. Megjegyzendő, hogy 1925-ben a babkivitelünk általában visszaesett. A magyar ipar termeléséből, a mezőgazdasági ipar kivételével leginkább csak a villamos ipar cikkeiből van valami kivitelünk Cseh-Szlovákiába, érték szempontjából azonban csak az izzólámpakivitel, valamint a malomipari gépek (hengersizékek) jöhetnek számba.

A magyar—cseh-szlovák viszonylatnak 1924. évről szóló részletes adatait fontosabb áruk szerint a magyar és cseh-szlovák forrás szerint a szembeállítás érdekében a megfelelő átszámításokkal a 164. és 165. oldalakon található táblázat tartalmazza:

A táblázatban felsorolt cikkek közül Magyarországnak csak egy régi exportcikke, a bor, tűnt le egészen. A baromfi- és tojáskivitelünk is igen szűk keretek között mozgott, azonban ezeknek a magyarországi termékeknek Cseh-Szlovákia sohasem volt erősebb fogyasztója. A borból azonban még az utolsó években is volt Magyarországnak némi kivitele, a világháború előtt pedig Csehország, Morvaország és Szilézia borszükségleit elsősorban Magyarország fedezte. A magyarországi borkivitel ugyanis, mely még 1922-ben 752 vagon volt, fokozatosan visszaesve, 1925-ben már csak 41 vagonra csökkent, aminek exportértéke alig számottevő összeget, mindössze 111 ezer aranykoronát jelent, tehát éppen csak hogy meghaladja egy vagon finomabb tarkánszött pamutszövet (96 ezer aranykorona) értékét.

B) Kivitel — B) Exportations

Az áru megnevezése <i>Désignation de la marchandise</i>	Magyarország kivitele <i>Exportations hongroises</i>	Cseh-Szlovákia bevitel <i>Importations tchéco-slovaques</i>	Magyarország kivitele <i>Exportations hongroises</i>		Cseh-Szlovákia bevitel <i>Importations tchéco-slovaques</i>	
	é r t é k — v a l e u r					
	m e n n y i s é g métermázsákban vagy darabokban <i>q u a n t i t é en quintaux m. ou en pièces</i>		ezer arany K <i>en milliers de cou- ronn.-or</i>	ezer cseh K <i>en milliers de couronn. tchèques</i>	ezer arany K <i>en milliers de cou- ronn.-or</i>	ezer cseh K <i>en milliers de couronn. tchèques</i>
Kivitel össz. — <i>Exportations totales</i> drb pièces	89.324	32.370	138.334	895.021	136.068	880.132
Liszt — <i>Farines</i> q	4.366.174	4.560.713	—	—	—	—
Búza — <i>Froment</i> "	1.176.557	1.242.805	47.356	306.393	48.664	314.772
Rozs — <i>Seigle</i> "	790.370	916.045	22 242	143.904	24.308	157.233
Vágó- és igásállat ¹⁾ — <i>Animaux de boucherie et de trait¹⁾</i> drb pièces	651.946	639.250	15.188	98.266	14.420	93.271
Nyers gyapjú — <i>Laine brute</i> q	30.105	23.766	9.821	63.542	8.163	52.801
Tengeri — <i>Maïs</i> "	20.831	19.105	6.922	44.785	6.034	39.027
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i> "	199.427	200.349	3.880	25.104	4.232	27.375
Toll — <i>Plumes</i> "	24.282	17.973	3.082	19.941	2.587	16.732
Korpa — <i>Son²⁾</i> "	4.739	5.063	3.003	19.429	2.387	15.440
Friss főzelék — <i>Légumes frais²⁾</i> "	186.875	²⁾	2.515	16.272	²⁾	²⁾
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i> "	120.216	59.063	2.138	13.833	1.211	7.834
Takarmányliszt — <i>Farines pour besti- aux</i> "	74.549	69.029	1.881	12.170	1.932	12.498
Szalámi — <i>Salami²⁾</i> "	90.964	67.452	1.578	10.210	1.286	8.316
Nyers bőr — <i>Cuirs bruts</i> "	2.540	²⁾	1.141	7.382	²⁾	²⁾
Műselyem — <i>Soie artificielle</i> "	5.044	4.424	1.108	7.169	858	5.547
Villamos izzólámpa — <i>Lampes élect. à incandescence</i> "	.610	524	1.074	6.949	770	4.983
Vasérc, kénkovandpörk — <i>Minerai de fer, pyrite brûlée</i> "	1.510	339	891	5.765	396	2.564
	327.555	342.194	834	5.396	662	4.285

¹⁾ A cseh statisztikában a juh és kecske magyarországi forgalma nincs kimutatva. — *La statistique tchèque n'a pas relevé le mouvement de Hongrie des moutons et des chèvres.*

²⁾ A cseh statisztika e cikkekre nézve nem teljes. — *La statistique tchèque n'est pas complète pour cet article.*

Érdekes eredményekre jutunk, ha azt vizsgáljuk, hogy miként alakult a két állam egymás-közi forgalma az 1924. évben és a világháború előtt. A világháború előtti utolsó évről összeállította ugyanis a m. kir. központi statisztikai hivatal fel- és leadóállomások alapján a jelenlegi országalakulások szerint a mai magyar terület külkereskedelmi forgalmát. Ez összeállításoknak a segítségével elég pontosan megállapítható az, hogy mennyi volt 1913-ban Magyarország mai területének forgalma Cseh-, Morvaországokkal, valamint Sziléziának Cseh-Szlovákiához tartozó részével. Az egész Magyarbirodalomnak a régi Ausztriából való behozatala 1913-ban 1.483 millió világháború előtti értékű korona, azaz 1924. évi értékű csehszlovák korona alapul vételével 9595 millió mai értékű cseh korona volt. Az ausztriai összbehozatalból a három koronaterület részese 880 millió aranykorona, ami az egész volt osztrák származású behozatal 59%-a. Ebből az egész Magyarbirodalomra eső rész-

ből a mai magyar terület fogyasztására esik 377 millió korona, ami az egész Magyarbirodalomba irányuló cseh forgalomnak 43%-a. Ezzel szemben az 1924. évben Magyarország behozatala Cseh-Szlovákiából 177 millió aranykorona, amely összegből Szlovákiára 58 millió aranykorona esett, maradt tehát Csehországra, Morvaországra és Sziléziára 119 millió aranykorona. Az 1913. évi 377 millió aranykoronával szemben, 1924-ben tehát csak 119 millió aranykorona volt a cseh-morvaországi és a sziléziai behozatal értéke. Figyelembe kell azonban venni még az arany vásárlóerejének időközben bekövetkezett változását is. Miután az 1924. évi magyar behozatali egységértékek indexe az 1913. évhez képest 46,5%-os emelkedést mutat, ami azt jelenti, hogy az 1924-ben 119 millió aranykorona értékű áruért Magyarország 1913-ban csak 81 millió aranykoronát fizetett volna. Ha ezt a 81 millió aranykoronát állítjuk szembe az 1913. évi 377 millió aranykoronára becsült kivitellel, akkor megállapítjuk, hogy a mai

cseh behozatal csak 21·5%-a, vagyis jóformán csak valamivel több mint ötödrésze a világháború előtti forgalomnak.

A magyar statisztikai hivatal volt igazgatójának, Szabóky Alajos dr.-nak számításai szerint a mai Magyarország összes behozatala az 1911/1913. évek átlagában 813 millió aranykorona, az 1924. évi összes magyar behozatal pedig 703 millió aranykoronát tett. Az 1924. évi forgalom tehát az előbb említett átváltozási coefficiens felhasználásával a világháború előtti magyarországi behozatalnak 59%-ára tehetjük s ezzel szemben az egész cseh-szlovák behozatal csak 25%. Ha tehát figyelembe vesszük a magyar külkereskedelmi forgalomnak a világháború előtti forgalomhoz képest általánosságban jelentkező redukálását, akkor is a jelenlegi Magyarország Cseh-Szlovákiából származó behozatalának több mint kétszeresre kellene emelkednie, hogy a mai Magyarország az előbb körülírt alapon redukált külkereskedelmi forgalmában Cseh-Szlovákia a háború előtti arányban részesedjék.

A Cseh-Szlovákia felé irányuló magyar kivitelnek is van reménye az emelkedésre, azonban itt az adatok, amennyiben ugyanoly alapon folytatjuk vizsgálódásainkat, mint a behozatalnál, már nem mutatnak oly kedvező képet, mert a magyar gabonának, élő- és leölt állatoknak, gyümölcs- és főzelékféléknek és egyéb élelmiszereknek, mint a háború előtt, úgy még ma is a legnagyobb fogyasztó piaca Ausztria s itt is elsősorban Bécs városa.

A cseh-szlovák-magyar kereskedelmi forgalom emelkedésének természetes lehetőségét az előbb közölt adatok, úgy vélem, elég praegnansan igazolják. Sőt véleményem szerint tekintettel Magyarország külkereskedelmi forgalmának általános emelkedésére a lehetőségek még meghaladják valamivel a közölt számítás eredményeit is. Ahhoz azonban, hogy ezek a lehetőségek túlnyomó részben valóra váljanak, a mainál intenzívebb és megértőbb gazdasági közreműködésre van szükség. Aminek első feltétele lenne a kölcsönös előnyöket biztosító s mindkét államra nézve egyformán kedvező kereskedelmi szerződés létrejötte. Megértést kíván a cseh-szlovák állam részéről Magyarországnak az a törekvése, hogy az elzárkózás ideje alatt a szokatlanul súlyos és kedvezőtlen körülmények között életre támasztott és kifejlesztett saját termelése a nagy európai rendszerhez való alkalmazkodás mellett is bizonyos védelemre szorul. Be kell látnia Cseh-Szlovákia irányadó köreinek azt is, hogy a mai szűk határok közé szorított Magyarország népességéből, már nem a világháború előtti 65, hanem csak

56% él a mezőgazdaságból s így a fennmaradó népesség túlnyomó részének megélhetése attól függ, hogy a ma meglévő ipart hogyan sikerül fenntartani és kitejleszteni. Másrészt be kell azt is ismerni, hogy Cseh-Szlovákia, — amely a volt Osztrák-Magyar monarchia természeti kincsekben igen gazdag és változatos területét, igen értékes tulajdonságokkal bíró népelemeit, a szó igazi értelmében vett gyáriparnak is több mint 70%-át viszonylag mérsékelt terhek kíséretében örökölte, — a monarchia szétbomlása után önnálló életét igen kedvező feltételek mellett kezdhette meg.

Cseh-Szlovákia mindjárt a volt Ausztria és Magyarország összeomlása utáni években, amidőn nemcsak az új Ausztriának, hanem Magyarországnak is súlyosan passzív volt a külkereskedelmi mérlege, igen kedvező kereskedelmi mérlegével is elő tudta mozdítani azt, hogy a világ gazdasági körei kedvezően ítéljék meg az új állam helyzetét. A cseh-szlovák kereskedelmi mérleg összeállítása, mint az általában szokásos, cseh koronákban történik, ez azonban, tekintettel a cseh korona kezdetben nagy mértékben emelkedő, majd az utolsó két évben jelentéktelenül csökkenő nemzetközi jegyzésére, bizonyos hibaforrásokat tartalmaz. Ezért átszámítottam a cseh-szlovák hivatalos adatok főeredményeit a zürichi jegyzés évi átlagainak felhasználásával svájci frankalapon aranykoronákra (1 svájci frank: 0·95 aranykorona), mely esetben a következő képet nyerjük:

Cseh-Szlovákia. — Tchéco-Slovaquie.

É v A n n é e	Behozatal <i>Importations</i>		Kivitel <i>Exportations</i>		Kiviteli többlet — <i>Excédent d'export.</i>	
	m i l l i ó — e n m i l l i o n s d e					
	cseh <i>couronnes</i> <i>tchèq.</i>	arany <i>couronnes</i> <i>or</i>	cseh <i>couronnes</i> <i>tchèq.</i>	arany <i>couronnes</i> <i>or</i>	cseh <i>couronnes</i> <i>tchèq.</i>	arany <i>couronnes</i> <i>or</i>
	k o r o n á k b a n — c o u r o n n e s					
1921.	22.433	1.553	27.311	1.891	4.878	338
1922.	12.696	1.538	18.086	2.191	5.390	653
1923.	10.222	1.593	12.573	1.959	2.351	366
1924.	15.862	2.451	17.022	2.631	1.160	180
1925.	17.594	2.572	18.798	2.748	1.204	176

Az átszámított adatok mindjárt az első pillantásra más képet nyújtanak. Kitűnik elsősorban, hogy Cseh-Szlovákia behozatala 1921 től 1923-ig jóformán alig változott. A behozatal növekedése 1923-ról 1924-re rendkívül nagymértékű, míg 1925-ben már csak igen mérsékelt. A kivitelnél feltűnő, hogy az 1922. évi kivitel, mely cseh koronában jóval az 1921. évi kivitel mögött marad, ténylegesen jelentékenyen több annál. 1923-ban és az azt követő években ellenben a

kivitel mindkét számítási mód szerint arányos visszaesést, illetve emelkedést mutat. A kiviteli többletet illetőleg feltűnő, hogy az 1921. évi aktivitás, mely cseh koronában több mint kétszerese az 1923. évinek, ténylegesen kisebb az 1923. évinél, továbbá, hogy az 1925. évi mérleg, mely 44 millió cseh koronával kedvezőbb az 1925. évinél, aranykoronában bizonyos kisebb mértékű visszaesést mutat. Az adatok tehát általában arról számolnak be, hogy Cseh-Szlovákia még mindig kedvező kereskedelmi mérlegének aktivitásában már némi hanyatlás is mutatkozik.

Cseh-Szlovákia kereskedelmi mérlegében jelentkező hanyatlás azonban csak igen kis részben indokolható az exportálható felesleg és az importszükségletek mennyiségének visszaesésével, illetve emelkedésével, hanem inkább a világpiaci árváltozások irányzatával. Cseh-Szlovákia ugyanis elsősorban iparcikket exportáló és mezőgazdasági termékeket importáló állam. Köztudomású pedig, hogy míg a világháború utáni első években a textiliák a békeparitást kétszeresen, egyéb iparcikkek pedig a paritást általában 50—70%-kal meghaladó árakon voltak értékesíthetők, addig a mezőgazdasági termékeket csak 10—20%-kal

a békeparitás alatt lehetett elhelyezni. Az 1924. év óta azonban kezdetét vette az iparcikkek árának lemorzsolódása s ezzel egyidejűleg a mezőgazdasági termékeknek a békeparitás fölé emelkedése. Ez az ármozgalom, mely kedvező irányban éreztette a befolyását a magyar kereskedelmi mérlegre, befolyásolta elsősorban kedvezőtlen irányban Cseh-Szlovákia külkereskedelmi mérlegét.

A cseh-szlovák kereskedelmi mérleg itt vázolt irányú ingadozása s az ipari termékek elhelyezése tekintetében a középeurópai krízis folytán újabban erősebben jelentkező nehézségek Cseh-Szlovákiára nézve is mindinkább szükségessé teszik a geográfiai helyzet és a közös gazdasági múlt folytán természetes kapcsolatok behatóbb ápolását. Erre az elég heterogén népelemekből álló Cseh-Szlovákiának szüksége is van, mert államgazdasági helyzetének kedvezőtlen irányú eltolódása esetében számos ma még alig ismert nehézséggel kellene számolnia. Az itt előadottakkal, úgy vélem, hogy Cseh-Szlovákia kiváló vezető elméi már régebben tisztában vannak s így remélhető, hogyha majd sor kerül rá, lehetséges lesz egy oly megegyezés, mely mindkét állam javára fog szolgálni.

Tormay Béla.

© ÁRSTATISZTIKA ÉS PÉNZÜGY ©

A nagykereskedelmi árak és a létfenntartási költségek index-számai 1926 február végén.

Nombres-indices des prix de gros et du coût de la vie à la fin du mois de février 1926.

Résumé. *L'indice des prix de gros de Hongrie tomba, en février 1926, de 18.319 à 18.031, soit de 1.6%. Il y eut une lente baisse non seulement pour les produits agricoles et alimentaires, mais aussi, presque dans la même mesure, pour les matières et les produits industriels; l'indice moyen de ceux-là tomba de 1.5%, et celui de ces derniers, de 1.6%. A l'exception du maïs dont le prix restait le même et de l'avoine qui augmenta légèrement, le prix des céréales baissa en général. Les farines brunes baissèrent quelque peu; le lait et les produits laitiers augmentèrent. Des matières et des produits industriels, il faut mentionner la baisse du coton brut et du papier à journal.*

Quant à l'indice, calculé en couronnes-or, des prix de gros, il tomba de 2 points, baissant de 1.27 à 1.25.

En revanche, l'indice du coût de la vie

monta, en février 1926, de 14.418 à 14.625, soit de 1.4%, ce qui était dû, d'une part, à la hausse des prix de détail du porc, de la graisse, du lait et du pain, et, d'autre part, à l'augmentation de février des loyers; il faut ajouter cependant que l'effet de celle-ci fut diminué par la suppression de la surtaxe grevant le loyer. Les frais d'habillement et de chauffage diminuèrent légèrement. Si l'on n'y calcule pas le loyer, l'indice du coût de la vie était de 17 037 au 28 février dernier, dépassant de 0.9% celui de janvier dernier.

En y comprenant le loyer et en calculant en couronnes-or, l'indice du coût de la vie était 1.01, et 1.18 sans le loyer.

Az 1926. év február hónapjában az áralakulás irányzata eltérő volt. A nagykereskedelmi árak átlagos index-száma 1.6%-kal csökkent, ezzel szemben azonban a létfenn-

A magyar nagykereskedelmi árak index-számai.

(1913. évi átlagos árak = 1)

Nombres-indices des prix de gros en Hongrie
(Prix moyens de 1913 = 1)

Időpont Date	Élelmezési cikkek Produits alimentaires	Ipari anyagok — Matie- res nécess. à l'industrie	Belföldi árúk Articles de Hongrie	Külföldi árúk Articles étrangers	Nyersanyagok Matières premières	Gyártmányok Produits fabriqués	Összes árúk Ensemble des produits
a) Papírkorona alapon (en couronnes-papier)							
1924 december 31 31 décembre 1924	22940	23883	23002	24420	24381	22550	23466
1925 augusztus 31 31 août 1925 . . .	17518	20772	17826	22436	18848	19818	19333
1925 szeptember 30 30 sept. 1925 . . .	17899	20808	18077	22494	19525	19518	19521
1925 október 31 31 oct. 1925	16992	20457	17389	22087	18640	19209	18924
1925 november 30 30 nov. 1925	16687	20186	16960	22009	18140	19082	18611
1925 december 31 31 décembre 1925	17447	19929	17410	21759	18552	19112	18832
1926 január 31 31 janvier 1926	16517	19747	16594	21870	17746	18892	18319
1926 február 28 28 février 1926 . .	16270	19428	16324	21546	17200	18848	18031
b) aranykorona alapon (en couronnes-or)							
1924 december 31 31 décembre 1924 . .	1.56	1.68	1.57	1.66	1.66	1.54	1.60
1925 augusztus 31 31 août 1925	1.21	1.44	1.24	1.56	1.31	1.37	1.34
1925 szeptember 30 30 sept. 1925 . . .	1.24	1.44	1.25	1.55	1.35	1.35	1.35
1925 október 31 31 oct. 1925	1.18	1.42	1.20	1.53	1.29	1.33	1.31
1925 november 30 30 nov. 1925	1.15	1.39	1.17	1.52	1.25	1.32	1.29
1925 december 31 31 décembre 1925	1.20	1.38	1.20	1.50	1.28	1.32	1.30
1926 január 31 31 janvier 1926	1.14	1.36	1.15	1.51	1.23	1.31	1.27
1926 február 28 28 février 1926	1.13	1.35	1.13	1.49	1.19	1.30	1.25

A létfenntartási költségek változása egy 4-tagú munkáscsalád heti szükségletei alapján.

(1913. évi költség = 1.)

Changements du coût de la vie sur la base des besoins hebdomadaires d'une famille ouvrière de quatre membres.
(Frais de l'année 1913 = 1.)

Időpont Epoque	Élelmezés Alimentation	Ruházat Habillement	Fűtés és világítás Chauffage, éclairage	Lakás Logement	Összes hetiköltség Frais hebdomadaires totaux	Összes hetiköltség a lakásbér nélkül Frais hebdomadaires totaux sans le loyer
a) Papírkorona alapon Sur la base de la couronne-papier						
1924 december 31 31 décembre 1924 . .	21322	24435	17998	3697	17103	21834
1925 augusztus 31 31 août 1925	17956	20922	17758	5619	15854	18417
1925 szeptember 30 30 sept. 1925 . . .	17870	20543	17674	5619	15253	18284
1925 október 31 31 oct. 1925	16445	19024	17758	5619	14330	17072
1925 november 30 30 nov. 1925	15904	19024	17674	6597	14274	16690
1925 december 31 31 décembre 1925	16714	19024	18094	6597	14743	17306
1926 január 31 31 janvier 1926 . .	16087	19024	18094	6597	14418	16879
1926 február 28 28 février 1926 . .	16471	18552	17926	6960	14625	17037
b) aranykorona alapon Sur la base de la couronne-or						
1924 december 31 31 décembre 1924 . .	1.45	1.66	1.23	0.25	1.16	1.49
1925 augusztus 31 31 août 1925	1.24	1.45	1.23	0.39	1.06	1.28
1925 szeptember 30 30 sept. 1925 . . .	1.23	1.42	1.22	0.39	1.05	1.26
1925 október 31 31 oct. 1925	1.14	1.32	1.23	0.39	0.99	1.18
1925 november 30 30 nov. 1925	1.10	1.31	1.22	0.46	0.99	1.15
1925 december 31 31 décembre 1925	1.15	1.31	1.25	0.45	1.02	1.19
1926 január 31 31 janvier 1926 . .	1.11	1.31	1.25	0.46	1.00	1.17
1926 február 28 28 février 1926 . .	1.14	1.28	1.24	0.48	1.01	1.18

tartási költségek index-száma csaknem ugyanoly arányban, 1.4%-kal emelkedett. Az index-számok eltérő alakulásának az a magyarázata, hogy a közszükségleti cikkek többségénél valóban áresések mutatkoztak, s ez okozta a nagykereskedelmi index csökkenését, viszont a megdrágult cikkek jó része éppen olyan volt, (kenyér, tej, zsír stb.) melyek döntően befolyásolják a létfenntartási költségek index-számát és hozzávéve ehhez a februári lakbér-emelés hatását, az utóbb említett index-számnak emelkednie kellett.

A nagykereskedelmi árak index-száma február 28-án 18.031 volt, míg január 31-én még 18.319. Az árak lemorzsolódása úgy az élelmezési cikkek- és mezőgazdasági termékeknél, mint az ipari anyagok- és termékeknél csaknem azonos arányban jelentkezett, amennyi-

ben az előbbieket átlagos index-száma 1.5%-kal, az utóbbiaké pedig 1.6%-kal csökkent. A gabonafélék közül csökkent a búzának, a rozsnak és az árpanak az ára, míg a zab ára valamivel emelkedett. A tengeri ára teljesen változatlan maradt. A lisztnél a sötétebb liszt-fajták mutattak némi áresést. A vágóállatok közül a sertés drágult, míg a szarvasmarha olcsóbbodott. Elég jelentősen emelkedett a tejnek és a tejtermékeknek az ára. A tojás ára az időszaknak megfelelően tovább csökkent. Az ipari anyagok és termékek közül említhető a nyers pamutnak és az újságpapirosnak az áresése.

Aranykoronában számítva a magyar nagykereskedelmi index-szám alakulását, a februári index 1.25 volt (januárban 1.27, decemberben 1.30). A nagykereskedelmi árak aranyindex-

Különböző államok deviza- és ár-indexszámai.

Nombres-indices de prix et de cours de devises en différents pays.

Év, hó	Anglia Gr.-Bretagne	Ausztria Autriche	Belgium Belgique	Finnország Finlande	Francia. France	Hollandia Pays-Bas	Németorsz. Allemagne	Norvégia Norvège	Olaszorsz. Italie	Svájc Suisse	Svédorsz. Suède	Magyar. Hongrie	Ész.-Am. Egy.-Áll. — Et.-Un. d'Amérique
Année, mois	K i i n d u l á s i i d ő p o n t — B a s e d e d a t e												
	1913	1914 I. fél- év — 1er semestre	1914 április avril	1 9 1 3				1914	1914 július juillet	1 9 1 3			
a) Váltóárfolyamok diszparitásának indexszámai (new-yorki paritás = 1) Nombres-indices de la disparité des cours de devises (Parité de New-York = 1)													
1925 VIII	1.00	14.373	4.25	7.66	4.07	1.00	1.00	1.44	5.26	0.99	1.00	14.426	1.00
IX	1.00	14.347	4.38	7.65	4.09	1.00	1.00	1.30	4.74	1.00	1.00	14.488	1.00
X	1.00	14.347	4.26	7.66	4.35	1.00	1.00	1.33	4.84	1.00	1.00	14.447	1.00
XI	1.00	14.347	4.26	7.66	4.89	1.00	1.00	1.32	4.82	1.00	1.00	14.482	1.00
XII	1.01	14.347	4.25	7.66	5.16	1.00	1.00	1.32	4.78	1.00	1.00	14.489	1.00
1926 I	1.00	14.367	4.25	7.66	5.12	1.00	1.00	1.32	4.78	1.00	1.00	14.474	1.00
b) Nagykereskedelmi árak indexszámai Nombres-indices des prix de gros													
1925 VIII	1.57	18.820	5.67	11.42	5.59	1.55	1.32	2.49	7.61	1.60	1.59	19.333	1.60
IX	1.56	18.340	5.77	11.33	5.56	1.55	1.26	2.37	7.51	1.59	1.57	19.521	1.60
X	1.55	18.300	5.75	11.21	5.73	1.54	1.24	2.23	7.46	1.59	1.54	18.924	1.58
XI	1.54	17.950	5.69	11.18	6.06	1.54	1.21	2.20	7.41	1.57	1.55	18.611	1.58
XII	1.53	18.060	5.65	—	6.33	1.55	1.21	2.20	7.44	1.57	1.56	18.832	1.56
1926 I	1.51	17.550	5.60	—	6.34	1.53	1.20	2.14	7.37	1.55	1.53	18.319	—
c) Aranyértékben számított nagykereskedelmi indexszámok Nombres-indices des prix de gros calculés en or													
1925 VIII	1.57	1.31	1.33	1.49	1.37	1.55	1.32	1.73	1.45	1.62	1.59	1.34	1.60
IX	1.56	1.28	1.32	1.48	1.36	1.55	1.26	1.82	1.58	1.59	1.57	1.35	1.60
X	1.53	1.28	1.35	1.46	1.32	1.54	1.24	1.68	1.54	1.59	1.54	1.31	1.58
XI	1.54	1.25	1.34	1.46	1.24	1.54	1.21	1.67	1.54	1.57	1.55	1.29	1.58
XII	1.53	1.26	1.33	—	1.23	1.55	1.21	1.67	1.56	1.57	1.56	1.30	1.56
1926 I	1.51	1.22	1.32	—	1.24	1.53	1.20	1.63	1.54	1.55	1.53	1.27	—
d) Megélhetési indexszámok Nombres-indices du coût de la vie													
1925 VIII	1.73	13.800	*) 1.38	12.66	4.01	—	1.45	—	6.10	1.67	—	15.354	—
IX	1.74	13.670	1.40	12.42		1.79	1.45	—	6.24	1.67	—	15.253	—
X	1.76	13.700	1.41	12.28	4.21	—	1.44	—	6.43	1.65	1.75	14.330	—
XI	1.76	13.680	1.41	12.27		—	1.41	—	6.43	1.65	—	14.274	—
XII	1.77	13.740	1.42	11.97	1.80	1.41	2.34	6.49	1.65	—	—	14.743	—
1926 I	1.75	—	—	—	—	—	1.40	—	6.65	—	1.74	14.418	—
e) Aranyértékben számított megélhetési indexszámok Nombres-indices du coût de la vie, en valeur-or													
1925 VIII	1.73	0.96	—	1.65	0.98	—	1.45	—	1.16	1.69	—	1.06	—
IX	1.74	0.95	—	1.62		1.79	1.45	—	1.32	1.67	—	1.05	—
X	1.74	0.95	—	1.60	0.82	—	1.44	—	1.33	1.65	1.75	0.99	—
XI	1.76	0.95	—	1.60		—	1.41	—	1.33	1.65	—	0.99	—
XII	1.77	0.96	—	1.56	1.80	1.41	1.77	1.36	1.65	—	—	1.02	—
1926 I	1.75	—	—	—	—	—	1.40	—	1.39	—	1.74	1.00	—

*) 1921 = 1.

Aralakulás Budapest 1926 január—február havában.

Formation des prix à Budapest aux mois de janvier et de février 1926.

M e g n e v e z é s D é s i g n a t i o n	Mennyi- ségi egy- ség Unité	Á r a k k o r o n á k b a n P r i x e n c o u r o n n e s			Indexszámok 1926 február 28-án (1913. évi árak = 1) Nombres-indices au 28 février 1926 (Prix de 1913 = 1)
		1913	1926		
		évi átlagár prix moyen annuel	jan. 31-én au 31 janvier	febr. 28-án au 28 février	
1. A nagykereskedelem árai.					
1. Prix du commerce en gros.					
a) Élelmezési cikkek és mezőgazdasági termékek.					
a) Denrées alimentaires et produits agricoles.					
Búza, tiszavidéki 76 kg-os — <i>Froment de la région de la Tisza</i>	q	22.04	393.750	383.750	17.412
Rozs — <i>Seigle</i>	"	17.83	236.250	226.250	12.689
Takarmányárpa — <i>Orge à fourrages</i>	"	16.11	245.000	235.000	14.587
Zab — <i>Avoine</i>	"	19.04	252.500	255.000	13.393
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	15.11	181.250	181.250	11.995
Bab, fehér — <i>Haricots blancs</i>	kg	0.24	3.500	3.500	14.583
Burgonya, fehér — <i>Pommes de terre à chair blanche</i>	q	5.61	67.500	67.500	12.032
Búzaliszt 0-ás — <i>Farine de froment No 0</i>	kg	0.34	7.000	7.000	20.588
Búzaliszt 2-es — <i>Farine de froment No 2</i>	"	0.33	6.450	6.300	19.091
Búzaliszt 6-os — <i>Farine de froment No 6</i>	"	0.30	4.850	4.650	15.500
Maláta — <i>Malt</i>	q	31.—	540.000	510.000	16.452
Kristálycukor, zsákban — <i>Sucre en cristaux (en sacs)</i>	kg	0.81	12.875	12.875	15.895
Ökör, jobb minőségű — <i>Boeufs de qual. supérieure</i>	élő súly kg	1.02	13.750	12.250	12.010
Borjú — <i>Veaux</i>	poids vij. kil	1.14	19.500	16.750	14.693
Sertés, fiatal, nehéz — <i>Porcs, jeunes et lourds</i>	"	1.36	17.350	19.100	14.044
Juh — <i>Moutons</i>	"	0.64	8.500	8.500	13.281
Zsir — <i>Saindoux</i>	kg	1.51	24.000	24.500	16.225
Marhahús la helybeli, hátulja — <i>Viande de boeuf, 1ère qualité</i>	"	1.73	23.000	26.000	15.029
Vaj — <i>Beurre</i>	"	2.68	47.000	61.000	22.761
Tojás — <i>Oeufs</i>	1440 db piéc.	97.53	2,534.000	1,872.000	19.194
Rizs (Burmah II.) — <i>Riz (Burmah II.)</i>	kg	0.34	8.000	8.000	23.529
Kávé (Santos) — <i>Café (Santos)</i>	"	2.65	62.000	62.000	23.396
Tea (Souchong) — <i>Thé (Souchong)</i>	"	6.00	95.000	95.000	15.833
Korpa — <i>Son</i>	q	11.15	171.250	168.750	15.135
b) Ipari anyagok és termékek.					
b) Matières et produits de l'industrie.					
Rúdvas — <i>Fer en barres</i>	q	18.90	370.000	370.000	19.577
Vaslemez, 1 mm-es — <i>Tôles de fer de 1 mm</i>	"	29.00	490.000	490.000	16.897
Vörösréz (elektrolyt) — <i>Cuivre (Electrolyte)</i>	kg	1.72	23.000	23.500	13.663
Ólom (huta) — <i>Plomb (de fonderie)</i>	"	0.52	13.000	13.200	25.385
Ón (Banka vagy Billiton) — <i>Etain (Banka ou Billiton)</i>	"	4.95	100.000	100.000	20.202
Horgany (huta) — <i>Zinc (de fonderie)</i>	"	0.64	14.600	13.700	21.406
Szén, hazai barnaszén — <i>Charbon, lignite indigène</i>	q	1.16	35.000	35.000	30.172
Szén, porosz, felsősziléziai — <i>Charbon de Prusse, de Haute-Silésie</i>	"	3.50	78.000	78.000	22.286
Petroleum (világító) — <i>Pétrole (à éclairage)</i>	kg	0.34	4.450	4.450	13.088
Benzin, nehéz motorbenzin 0.765/775° — <i>Benzine, benzine à moteur 0.765/775°</i>	"	0.30	6.600	6.600	22.000
Nyers pamut, amerikai — <i>Coton brut, américain</i>	"	1.45	39.400	37.980	26.193
Pamutfonál, 20-as számú — <i>Fils de coton, No 20</i>	"	2.30	58.550	56.400	24.522
Pamutszövet, középszálú, fehérített — <i>Tissus de coton blanchis, de fils moyens</i>	m	0.60	17.500	17.500	29.167
Nyers gyapjú, középfinom szövetgyapjú, szennyben nyírott — <i>Laine brute, laine pour tissus (mi-fine)</i>	kg	1.47	30.000	30.000	20.408
Gyapjúsövet, férfi, téli, tiszta gyapjúból — <i>Tissus de laine pure et chaude, (tissus d'hiver), pour hommes</i>	m	6.00	165.000	165.000	27.500
Kender, gyári, tilolt — <i>Chanvre de fabrique écangué</i>	kg	0.80	20.000	18.000	22.500
Len, nyers — <i>Lin brut</i>	"	1.20	23.250	23.250	19.375

M e g n e v e z é s D é s i g n a t i o n	Mennyi- ségi egy- ség Unité	Á r a k k o r o n á k b a n P r i x e n c o u r o n n e s			Indexszámok 1926 február 28-án (1913. évi árak = 1) Nombres indices au 28 février 1926 (Prix de 1913 = 1)
		1913	1926		
		évi átlagár prix moyen annuel	jan. 31-én au 31 janvier	febr. 28-án au 28 février	
Marhabőr, nyers, zöldsúlyú, vágóhídi — <i>Peaux de boeuf d'abattoir, brutes et vertes</i>	kg	1·30	17.000	16.000	12.308
Borjúbőr, nyers, zöldsúlyú, hosszúlábú, fejes — <i>Peaux de veau brutes, avec pieds et tête</i>	"	2·05	27.000	26.500	12.927
Talpbőr, Vache-croupon — <i>Cuir à semelles, vache- croupon</i>	"	5·85	68.000	68.000	11.624
Felsőbőr, box-calf, fekete — <i>Cuir à empeigne, box calf noir</i>	□-láb	1·45	20.000	20.000	13.793
Újságpapíros, rotációs — <i>Papier à journaux, à presse rotative</i>	pieds carrés	0·25	6.500	6.000	24.000
Tégla, 25×12×6 cm méretű — <i>Briques de 25× 12×6 cm</i>	kg	31·—	480.000	480.000	15.484
Mész, darabos, égetett — <i>Chaux, grossière et cuite</i>	1000 drb	2·20	45.000	45.000	20.455
Épületfa, ácsolt, fenyőfából — <i>Bois de sapin de construction, charpenté</i>	q	45·—	650.000	650.000	14.444
Kénsav, 66° Bé — <i>Acide sulfurique</i>	m ³	10·—	170.000	170.000	17.000
Szuperfoszfát — <i>Superphosphate</i>	q	0·50	7.400	7.400	14.800
Tűzifa — <i>Bois de chauffage</i>	kg ^o / _o	2·28	41.000	39.000	17.105
2. A kiskereskedelem árai.					
2. Prix du commerce en détail.					
Marhahús, levesnek való — <i>Viande de boeuf, pour soupe</i>	kg	1·93	26.000	26.000	13.472
Sertéshús, comb — <i>Viande de porc, cuisse</i>	"	1·98	29.000	32.000	16.162
Disznózsír — <i>Saindoux</i>	"	1·77	26.000	27.000	15.254
Tej — <i>Lait</i>	liter — litres	0·31	4.500	4.900	15.806
Tojás — <i>Oeufs</i>	db — pièces	0·074	1.800	1.200	16.216
Liptói túró — <i>Fromageon de Lipto</i>	kg	1·95	38.000	38.000	19.487
Kenyér, félbarna, gyári — <i>Pain demi-brun, fait en fabrique</i>	"	0·30	6.100	6.300	21.000
Búzaliszt, 2-es — <i>Farine de froment, No 2</i>	"	0·34	6.600	6.700	19.706
Burgonya, fehér — <i>Pommes de terre à chair blanche</i>	"	0·08	1.200	1.100	13.750
Savanyúkáposzta — <i>Choucroute</i>	"	0·27	4.500	4.000	14.815
Bab, fehér, apró — <i>Haricots secs, blancs, à petites graines</i>	"	0·41	4.750	4.750	11.585
Cukor, finomított, kristály — <i>Sucre raffiné, en cristaux</i>	"	0·88	14.200	14.200	16.136
Férfi ruha, II. rendű, gyári — <i>Vêtements pour hommes, IIe qual., manufacturés</i>	db — pièces	40·—	700.000	680.000	17.000
Női ruha, II. rendű, gyári — <i>Vêtements pour femmes, IIe qual., manufacturés</i>	"	50·—	875.000	840.000	16.800
Gyermeke ruha, II. rendű, gyári — <i>Vêtements pour enfants, IIe qual., manufacturés</i>	"	20·—	400.000	380.000	19.000
Férfi ing (munkásing) — <i>Chemises pour hommes (chemises d'ouvrier)</i>	"	2·90	65.000	61.000	21.034
Férfi alsónadrág — <i>Caleçons pour hommes</i>	"	3·—	69.000	66.000	22.000
Női ing — <i>Chemises pour femmes</i>	"	3·10	58.000	56.000	18.065
Férfi harisnya, rövid — <i>Chaussettes pour hommes</i>	pár - paires	0·52	15.000	15.000	28.846
Női harisnya — <i>Bas pour femmes</i>	"	0·90	28.000	28.000	31.111
Gyermeke harisnya — <i>Bas pour enfants</i>	"	0·50	17.000	17.000	34.000
Férfi cipő, gépszeges, fekete box — <i>Chaussures pour hommes, clouées à la machine, box noir</i>	"	15·—	285.000	285.000	19.000
Női cipő, fekete box, magasszárú, fűzős — <i>Chaussures pour femmes, box noir, hautes, à lacets</i>	"	16·—	290.000	290.000	18.125
Gyermeke cipő, 33—35. sz. — <i>Chaussures pour enfants, No 33—35</i>	"	10·—	185.000	185.000	18.500
Fűtőszén, porosz — <i>Charbon de chauffage, de Prusse</i>	q	3·80	90.000	90.000	23.684
Tűzifa, aprított — <i>Bois de chauffage, menu</i>	"	2·96	60.000	58.000	19.595

száma 1924 december 31-én állott legmagasabbban, mikor 1.60 volt. Az azóta bekövetkezett áresés már 21.9%-nak felel meg.

A létfenntartási költségek index-száma (a lakásbért is számítva) február folyamán 14.418-ról 14.625-re emelkedett. Emelkedtek az élelmezésnek és lakásnak a költségei, míg a ruházkodás és fűtés valamivel olcsóbbodott. Mint már fentebb szó volt róla, az emelkedést főleg a kenyérnek, a tejnek és a sertéstermékeknek a drágulása idézte elő és nem annyira a februári lakbéremelés, melynek hatását nagyon mérsékelte a kincstári részesedés eltörlése. Ez kitűnik abból is, hogy a lakásbér figyelmen

kívül hagyásával számított index-szám is emelkedett február folyamán 16.879-ről 17.037-re, vagyis 0.9%-kal.

Aranykoronában számítva a lakbérrel együtt számított létfenntartási index február végén 1.01 volt (januárban 1.00, decemberben 1.02), a lakbér nélkül számított index pedig 1.18-ra emelkedett (januárban 1.17, decemberben 1.19).

Amennyire a rendelkezésre álló adatok mutatják, január folyamán a fontosabb államokban a nagykereskedelmi árak index-számai általában mindenütt csökkentek, a francia indexet kivéve, melynél azonban a jelentkező 1 pontos emelkedés teljesen jelentéktelen.

A pénzügyi betétek.

Dépôts en banque.

Résumé. L'effectif des dépôts placés à la Caisse d'Epargne Postale et aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest a diminué en février dernier, — ce qui n'est pas arrivé depuis longtemps, — de sorte que la somme totale des dépôts est tombée, de 455.4 millions de couronnes-or, à 455.2 millions. Ce décroissement ne porta, cependant, que sur les dépôts en comptes-courants de la Caisse d'Epargne Postale, et il était dû au retrait des dépôts de l'Etat, des comitats, etc. L'effectif des dépôts placés aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest continuait à augmenter en février, s'élevant de 367.0 millions de couronnes-or à 375.3, soit de 8.3 millions.

Par contre, l'effectif de devises étrangères et de dépôts d'établissements de crédit diminuait légèrement; il était de 98.1 millions de couronnes-or à la fin de février, contre 103.1 fin janvier.

Au 28 février 1926, les dépôts totaux montaient à 455.2 millions de couronnes-or. De cette somme, il revenait 126.7 millions de couronnes-or aux dépôts d'épargne, contre 124.3 millions fin janvier, et 328.5 millions aux dépôts en comptes-courants, contre 331.1 millions au mois précédent.

A postatakarékpénztárnál és a budapesti 13 legnagyobb pénzügyi intézménynél elhelyezett betétek álladéka február folyamán 455.4 millió arany K-ról 455.2 millió arany K-ra csökkent. Hosszú idő óta (a szanálás korszakában) ez az első eset, hogy a havi kimutatások a betétek csökkenéséről számolnak be. Ez kétségek kívül — bár a csökkenés mérve csekély — igen kedvezőtlen jelenség volna, meg kell azonban jegyezni, hogy a csökkenés kizárólag a postatakarékpénztár folyószámlabetéteinél mutatkozik, ahol az állami és önkormányzati betétek kivonása idézte azt elő. A budapesti 13 legnagyobb pénzügyi intézménynél február hóban is emelkedett a betétállomány, még pedig 367.0 millió aranykoronáról 375.3 millió aranykoronára, vagyis 8.3 millióval. Csökkent valamivel a pénzügyi intézetek külföldi valuta- és betétállománya, amennyiben február végén 98.1 millió, míg január végén 103.1 millió aranykorona volt.

A 455.2 millió aranykoronát kitevő betétösszegeből február 28-án 126.7 millió aranykorona esett a takarékbetétekre (január végén 124.3 millió), 328.5 millió pedig a folyószámlabetétekre (január végén 331.1 millió).

A takarékbetétek állománya február 28-án 14.6%-át (januárban 14.4%-át) tette az 1913. évi állománynak, míg a folyószámlabetéteknél ugyanez az arányszám 44.5% (44.8%) volt. A betétek együttes álladéka a csekély változás következtében február végén is 28.4%-a volt az 1913. évinek, épp úgy, mint az előző hó végén.

Megnevezés — Désignation	Takarékbetétek álladéka <i>Effectif des dépôts d'épargne</i>		Folyószámlabetétek álladéka <i>Effectif des dépôts en comptes-courants</i>		Betétek összesen <i>Dépôts totaux</i>	
	1926		1926		1926	
	jan. - janv.	febr. - févr.	jan. - janv.	febr. - févr.	jan. - janv.	febr. - févr.
	hó végén aranykoronákban — à la fin du mois, en couronnes-or					
Magyar koronaértékben elhelyezett betétek — <i>Dépôts placés en valeur de couronne hongroise.</i>						
Postatakarékpénztár — <i>Caisse d'épargne postale</i>	9,282.511	6,127.364	79,101.503	73,812.890	88,384.014	79,940.254
13 legnagyobb budapesti pénzüintézet — <i>13 établissements de crédit les plus importants de Budapest</i>	109,183.628	113,051.050	154,772.436	164,076.223	263,956.064	277,127.273
Magyar koronaértékű betétek összesen — <i>Total des dépôts placés en couronnes hongroises</i>	118,466.139	119,178.414	233,873.939	237,889.113	352,340.078	357,067.527
Külföldi értékben elhelyezett betétek — <i>Dépôts placés en valeurs étrangères</i>	5,807.554	7,563.143	97,271.095	90,576.234	103,078.649	98,139.377
Betétek összesen — Dépôts totaux .	124,273.693	126,741.557	331,145.034	328,465.347	455,418.727	455,206.904
Index-számok — Nombres-indices						
Belföldi értékben elhelyezett betétek alakulása az 1913. XII/31-i betétállományhoz viszonyítva — <i>Formation des dépôts placés en valeurs indigènes par rapport à l'effectif de dépôts du 31 déc. 1913.</i>	13·7	13·8	31·7	32·2	22 0	22·3
Az összes betétek alakulása az 1913. XII/31-i betétállományhoz viszonyítva — <i>Formation des dépôts totaux par rapport à l'effectif de dépôts du 31 déc. 1913</i>	14·4	14·6	44·8	44·5	28·4	28·4

Dánia nemzeti vagyona.

Fortune nationale du Danemark.

A legutóbb végrehajtott felvételek szerint Dánia tiszta nemzeti vagyona kb. 20·5 milliárd aranykorona. Ez hozzávetőleg kétszer akkora értéket reprezentál, mint a háború előtt megállapított nemzeti vagyon.

A nemzeti vagyon főbb tételei szerinti megoszlása a következő:

	Millió aranykorona
Ingatlanok	10.300
Készletek, gépek, állatok, felszerelések	10.000
Kereskedelmi és halászati flotta	175
Aranytartalék	210
Vasutak	350

Kikötők	150
Távíró- és telefon	140
Hadianyagok	150
Régiségek, műkincsek	100
Külföldi követelések	600

Összesen 22.175

Külföldi tartozások	1.645
Tiszta nemzeti vagyon	20.530

Az ipar- és közlekedésben inventált tőkék összege 8 milliárd koronára tehető; hozzávetőleg ugyanilyen értéket képvisel a mező-, erdőgazdaságban és a halászatban elhelyezett tőkék összege is.

A részvények értéke.

Valeur des actions.

Résumé. En tenant compte des droits de priorité d'achat affectant l'effectif d'actions de 1913, l'indice calculé sur la base du franc suisse, et montrant la fluctuation de cours des actions cotées à la Bourse de Budapest, tomba, en février 1926, de 9·9 à 9·7; donc, par rapport à la situation du 31 décembre 1913, un capital correspondant à 100 francs suisses, placé à cette époque et usant complètement des droits de priorité d'achat, valait 9·7 francs suisses au 28 février dernier.

A quelques exceptions près, il y eut une baisse pour toutes les catégories d'actions; ce sont les actions de minoteries qui baissèrent le plus. Une hausse quelque peu notable ne se produisit qu'aux actions de mines et de briqueteries.

Si, en calculant le nombre-indice d'actions, on prend en considération l'accroissement d'actions non seulement jusqu'à la limite atteinte du fait du droit de priorité, mais aussi en son ensemble, on voit qu'il était de 13·9 au 28 février, contre 14·0 en janvier.

A részvények értékének lemorzsolódása február folyamán sem szünetelt. A budapesti tőzsdén jegyzett részvények árfolyamhullámzását jelző és az 1913. évi részvényállományt érintő elővételi jogok figyelembevételével svájci frank alapon kiszámított index-szám február folyamán 9·9-ről 9·7-re esett, tehát az 1913 december 31-i állapothoz képest 100 svájci franknak megfelelő akkori befektetés az elővételi jogok teljes kihasználása mellett február 28-án már csak 9·7 svájci frankot ért.

Kevés kivétellel az összes részvénykategóriáknál csökkenést láttunk, legnagyobb arányút ismét a malomrészvényeknél. A tőzsdén jegyzett malomvállalati részvények összértéke az árfolyam szerint december végén 33·0, január végén 17·6, február végén pedig már csak 13·6 millió svájci frank volt. A december és január vége közötti árhanyatlás tehát 46·7, míg a január és február vége közötti áresés 23·2%-os átlagos értékvesztésnek felel meg. Némileg számottevő emelkedés csak a bányák és téglagyárak részvényeinél mutatkozott.

Ha a részvényindexet úgy állapítjuk meg, hogy a részvénygyarapodást nemcsak az elővételi jogon elért határig, hanem teljes egészében vesszük számba, az ily módon számított arányszám február 28-án 13·9 volt az előző havi 14·0-val szemben.

A részvénycsoport megnevezése Désignation des groupes d'actions	Indexszám - Nomb.-indices.			
	az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számba- vételével — en tenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913.		az összes tőkeváltozások számbavételével — en égard aux changements totaux de capitaux	
	1 9 2 6		1 9 2 6	
	jan. janv.	febr. févr.	jan. janv.	febr. févr.
hó végén — à la fin du mois				
I. Bankok — Banques .	6·3	6·1	9·2	9·0
II. Takarékpénztárak — Caisses d'épargne .	3·3	3·4	6·5	7·0
III. Biztosító-társaságok — Sociétés d'assurance .	3·8	3·7	3·8	3·8
IV. Gözmalmok — Minoteries	15·1	11·6	20·1	15·5
V. Bányák és téglagyárak — Mines et briqueteries	24·3	25·7	30·2	32·8
VI. Könyvnyomdák — Imprimeries	8·5	8·1	20·6	19·0
VII. Vasművek és gépgyárak — Forges et ateliers de construct. mécanique	18·6	16·7	20·4	18·4
VIII. Közlekedési vállalatok — Communications et transports	5·5	5·3	7·9	7·6
IX. Cukorgyárak — Sucreries	45·9	45·0	53·8	52·4
X. Gáz- és villamossági vállalatok — Gaz et électricité	25·4	25·6	50·1	50·3
XI. Sörgyárak és szeszipari vállalatok — Brasseries et distilleries	35·6	35·4	67·2	67·1
XII. Szállodák és gyógyfürdők — Hôtels et établissem. d'eaux minérales	22·9	23·4	39·8	40·7
XIII. Textilipari vállalatok — Entreprises textiles	21·1	20·5	24·7	23·9
XIV. Vegyészeti vállalatok — Entreprises chimiques	13·4	13·9	14·8	15·2
XV. Különféle vállalatok — Entreprises diverses	18·9	18·2	30·6	29·3
Az összes részvények indexe — Nombre ind. des actions totales	9·9	9·7	14·0	13·9

Sz. Gy. dr.

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

William A. Berridge, Emma A. Winslow and Richard A. Flinn: Purchasing Power of the Consumer, A Statistical Index. Chicago and New-York 1925.

XXV. és 318. l.

Az amerikai közgazdasági irodalom érdeklődésének középpontjában az utolsó 10 évben a konjunktúra-tan és a konjunktúra-kutatás áll. Ez az érdeklődés részben elméleti, részben azonban gyakorlati. Egyrészt a konjunktúra-ingadozások kiküszöbölésére, másrészt a konjunktúra várható alakulásának a megjósolására irányul a tudomány gyakorlatibb jellegű törekvése. A célt statisztikai módszerek alkalmazásával, bő felhasználásával vélik elérhetni. Az ismertetendő könyv három kitüntetett munkáját tartalmazza egy pályadíjnak, amely oly mű jutalmazására tűzetett ki, mely a legszélesebb vevőközönség vásárlóereje alakulásának megállapítása alapján a várható üzleti lehetőségek felől való tájékoztatásra megfelelő módszert dolgoz ki.

A harmadik díjjal jutalmazott *Richard A. Flinn* járt el a legegyszerűbben. Miután a jövedelmek várható alakulása elsősorban a munkásság foglalkoztatottságától függ, leghelyesebbnek véli a munkaközvetítő hivatalok adataiból a munkakeresők és a szabad munkahelyek számának összehasonlítása alapján megfelelő indexet megállapítani. Ez az index kifinomítható azáltal, hogy úgy az ország különböző területei, mint a különböző iparágak tekintetbe vétetnek. Előnye, hogy az alapjául szolgáló statisztikai adatok szolgáltatása rendkívül friss s hogy a tapasztalat szerint az ipari munkásság foglalkoztatottságának alakulása rendkívül érzékeny a konjunktúra változásai iránt.

A második díjat *Emma A. Winslow* nyerte el. A pályadíj által megállapított feladattal csak utolsó fejezetében foglalkozik, egész felületesen, jövedelmi vagy munkabérstatisztika felhasználását javasolva. A terjedelmes munka egyébként az amerikai és részben egyéb országbeli háztartási statisztikáknak alapos ismertetését tartalmazza. Háztartási statisztikákat rendszerint szociográfiai vagy szociálpolitikai célzattal szoktak készíteni, Winslow elgondolása azonban

gyakorlatiasabb. A jövedelmek felhasználásának módját kívánja követni s azt hiszi, hogy az üzleti élet által hasznosítható eredményekhez jut, ha megállapítja, hogy a konjunktúra változásainak kihatása a jövedelmekre, a reális jövedelmek emelkedése vagy csökkenése mely irányban befolyásolja a jövedelmek felhasználását, a különböző árucikkek iránt való keresletet.

Bár Winslow tanulmánya alapos, nem lehet azon csodálkozni, hogy *Berridge*-é lett megkoszorúzva. *Berridge* az Egyesült-államokbeli gyári munkások jövedelmének időbeli alakulásával és területi megoszlásával foglalkozik s elsősorban névleges és reális jövedelmük alakulásának megmérésére havonkénti indexet konstruál, több amerikai munkaügyi statisztikai hivatal adatainak statisztikai mérlegelése alapján. Annak bizonyosságául, hogy az általa konstruált index valóban alkalmas a nagyközönség vásárlóerejének kifejezésére, s hogy annak alakulása a gazdasági konjunktúra alakulásával párhuzamosan halad, összehasonlítja a következő jelenségek: a) foglalkoztatottság, b) munkabérek, c) takarékpénztári betétek, d) hirdetések száma, e) a kiskereskedelmi forgalom, f) a nagykereskedelmi forgalom, g) a gazdasági helyzet jövődjének alakulásának megjósolására konstruált mérőszámokkal. Saját indexének grafikonja a nagykereskedelmi forgalom indexének grafikus ábrázolásával meglepő párhuzamban van.

A három tanulmányról, amelyek közül *Berridge*-é és *Winslow*-é kiegészítik egymást, miután a gyakorlati alkalmazásnál a jövedelmek változásainak megállapítása mellett kétségtelenül arra is szükség van, hogy annak a keresletre gyakorolt hatása is előre láttassék, amire a háztartási statisztikák tanulságai nyújthatnak módot, mint érdekes kísérletről vehetünk tudomást. Mindamellet a hasonló jellegű állandó kutatásnak elsősorban csak akkora kiterjedésű országban, amilyen az U. S. A., van jelentősége, ahol a konjunktúra alakulása nem minden vidéken és gazdasági ágban egyforma és egyidejű.

Varga István dr.

Les finances de l'Ukraine, 1923/4. Dir. centrale de la stat. Kharkoff.

Holland-India. (*Indes-Néerlandaises.*) — *Jaaroverzicht van den in — en nitvoer van Nederlandsch-Indië*. 1924. I. Centraal kantoor voor de stat. Weltevreden.

Egyiptom. (*Egypte.*) *Annual return of births, deaths and infectious diseases*, 1924. Stat. department. Cairo.

Kanada. (*Canada.*) *Sixth census of Canada*, 1921. V: *Agriculture*. Department of trade and commerce. Ottawa.

Északamerikai Egyesült-Államok. (*Etats-Unis d'Amérique.*) *Financial stat. of cities having a population of over 30.000*, 1923. Bureau of the census. Washington.

Financial stat. of states. 1923. Bureau of the census. Washington.

Brazília. (*Brésil.*) *População, casamentos, nascimentos, natimortos, obitos e mortalidade infantil*, 1924. Serviço sanitario do estado. São Paulo.

Mouvement de la population, 1911/1924. Inspectoria de demographia sanitaria. Rio de Janeiro.

Argentina. (*Argentine.*) *Anuario del comercio exterior de la República Argentina*. 1924 y noticia sumaria del periodo 1910/1924. Dir. gen. de estad. de la nación. Buenos-Aires.

Ausztrália. (*Australie.*) *Stat. register*, 1924/1925. Part VIII. Law, crime, etc. Registrar gen. of Western Australia. Perth.

© E G Y É B ©

A statisztika költségei.¹⁾

*Frais de statistique.*¹⁾

Azokban az országokban, ahol a statisztika centralizálva van,²⁾ az adminisztratív statisztika bevételeinek és kiadásainak, a statisztikával foglalkozó hivatali személyzetnek és gépi berendezéseknek országok szerinti szembeállítása nem okoz nagyobb nehézséget.

A többi országokban — ahol t. i. a központosítás hiányzik — az említett adatok összehasonlítása már nehezebben lehetséges. Ezen országok többségénél meg kell elégednünk a statisztika központi hivatalának és a külkereskedelmi statisztika szervének adataival.

Legnehezebb a helyzet az Amerikai Egyesült-Államokban, ahol több kiadási tétel — pl. a kiadványoké és a könyvtáraké — nem részleteztetett az állami költségvetésben s a külkereskedelmi statisztika kétségtelenül jelentős költségeinek adatai sem voltak megszereshetők.

Ha vizsgáljuk, hogy az adminisztratív statisztika költségeiből a különböző országokban fejenként egy-egy lakosra mennyi esik, azt találjuk, hogy a kis országokban e kvóta

magasabb, mint a nagyobbakban. Mert igaz ugyan, hogy a feldolgozásra kerülő statisztikai anyag és az e munkára szükséges személyzet kb. arányosan nő a lakosság számával, azonban a statisztikának oly feladatai is vannak — adatok közzététele, kiadványok kibocsátása stb. — amelyek a kisebb országokat a nagyobbakkal csaknem azonos mértékben terhelik s ezáltal a statisztika költségeit kis államokban viszonylag megnövelik. Drágítja a statisztikát kisebb államok részére az is, hogy a vezetőállásokban lévő személyzet létszámát egy bizonyos ponton alul nem csökkenthetik, vagyis e személyzet száma nem igazodik annyira a lakosság száma, illetve a munka mennyisége után, mint a tömegmunkát végző alkalmazottaké. Így pl. bár Németország lakossága Lettországnál 40-szer, Észtországnál 54-szer nagyobb, a német birodalmi statisztikai hivatal kiadványokra csak 4—5-ször nagyobb összeget fordít, mint Lett- vagy Észtország; s míg a német statisztikai hivatal segédszemélyzete 25—27-szer nagyobb az említett kis államokénál, a fontosabb munkakört betöltő alkalmazottak száma csak 2—3-szor több.

Az egyes országokban, a népszámlálási költségek figyelmen kívül hagyásával, egy-egy lakosra a statisztika költségeiből (kiadásai- ból) esik:

¹⁾ L. Dr. Jozef Buzek: *L'activité et les budgets des bureaux de statistique de l'Etat avant la guerre et actuellement*. (Kwartalnik Statystyczny, 1925. II. 3.)

²⁾ Hazánkban, ahol a statisztika központosított, a m. kir. központi statisztikai hivatalon kívül még a földművelésügyi minisztérium foglalkozik hivatalosan országos jellegű statisztikával.

Svájc — több, mint	31·2 fillér
Finnország — körülbelül	27·6 „
Esztország	17·0 „
Lettország	16·9 „
Egyesült-Államok — több, mint	16·1 „
Cseh-Szlovákia	15 0 „
Németország és Poroszország együtt a há-	
ború után	9·4 „
Magyarország a háború után	9·0 „
Németország és Poroszország együtt a há-	
ború előtt	8·2 „
Magyarország a háború előtt	7·4 „
Ausztria a háború után — több, mint	7·4 „
Ausztria a háború előtt — több, mint	4·7 „
Lengyelország	4·7 „
Franciaország—valószínűleg kevesebb, mint	4·7 „

Ezen adatokból következik, hogy Németország, az Egyesült-Államok és Cseh-Szlovákia, amely országoknak nagy lélekszámuk mellett, aránylag magas fejenkénti kvótájuk van, nem riadnak vissza áldozatoktól, hogy statisztikájukat minél magasabb fokra fejlesszék.

A statisztika költségeinek legnagyobb részét az alkalmazottaknak javadalmazása teszi s így a költség nagysága elsősorban az alkalmazottak számától és javadalmazásától függ. A vezető- és segédszemélyzet javadalmazása közti különbség eltérő; egy alkalmazott átlagos fizetése azonban kiszámítható s a következőkép alakul:

Egyesült-Államok	8600 pengő
Svájc	7600 „
Lengyelország	3100 „ ¹⁾
Ausztria	2300 „
Cseh-Szlovákia	2100 „
Magyarország	1800 „
Esztország	1700 pengő

Emez adatok Magyarország igen kedvezőtlen helyzetére utalnak.

Az egyes államok statisztikai hivatalaiban alkalmazott személyzet létszáma, beleértve az ideiglenes alkalmazottakat is, akiknek javarésze a valóságban állandó alkalmazottnak tekinthető, de kivéve a népszámlálás ideiglenes alkalmazottait, a következő:

az Egyesült-Államok 6 hivatala ²⁾	1344
a német közp. stat. hivatal	1111
a cseh-szlovák stat. hivatal	738
a két francia stat. hivatal	417
a magyar stat. hivatal ³⁾	320
a porosz stat. hivatal	872

¹⁾ A tényleges személyi kiadás több volt, mint a költségvetési előirányzat.

²⁾ A *Bureau of Census* összes alkalmazottai.

³⁾ A létszámcsoökkentés végrehajtása előtt.

a lengyel stat. hivatal	253
a 12 finn stat. hivatal	228
a két osztrák stat. hivatal	176
a két svájci stat. hivatal	104
a lett stat. hivatal	89
az eszt stat. hivatal	64

Az alkalmazottak s különösen a segédszemélyzet létszáma az egyes államokban meglehetősen különböző, aminek oka a munka mennyiségén kívül főként az adatgyűjtési és feldolgozási módszerek, valamint a feldolgozási technika különféleségében keresendő. Így pl. Magyarországon a mezőgazdasági statisztika 39 — 1924-ben 47 — alkalmazottat foglalkoztat, míg a jóval nagyobb területű és lakosságú Lengyelország mezőgazdasági osztályában csak 13 alkalmazott dolgozik. Ez annak tulajdonítható, hogy a magyar mezőgazdasági statisztika egyéni s minden 10 holdon felüli birtokra kiterjedő exakt statisztika, mely a tényleges termelést mutatja ki; ezzel szemben a lengyel mezőgazdasági statisztika a központban csak becslést végez, több ezer gazdasági tudósító jelentése alapján.

A gépek alkalmazásának a statisztikai hivatalok költségvetésére az a jelentősége, hogy egyrészt jelentékeny megtakarítást jelentenek a személyzetben, másrészt azonban beszerzésük és karbantartásuk a dologi kiadások meglehetősen növekedését okozzák. All ez különösen a Hollerith és Powers gépekre. Ily gépeket Németország, Poroszország, Magyarország, Franciaország és Lettország mind-ezideig nem alkalmazott; Lengyelország, Cseh-Szlovákia, Svájc és Finnország azonban ily gépekkel dolgozik.

Az egyes hivatalokban, illetve országokban alkalmazott számológépekről a következő felsorolás nyújt képet:

	Számoló- gépek száma	Egy gépre esik alkalmazott
a német stat. hivatal	200	5
a cseh-szlovák stat. hivatal	89	8
a két osztrák stat. hivatal	61	3
a magyar stat. hivatal	53	8
a porosz stat. hivatal	45	6
a lengyel stat. hivatal	30	7
a finn közp. stat. hivatal	30	3
az eszt stat. hivatal	16	4
a svájci külkereskedelmi stat hivatal	12	5
a francia közp. stat. hivatal	11	10
a lett stat. hivatal	9	10

A dologi kiadások között valamennyi statisztikai hivatalnál a kiadványok költségei játsszák a legfontosabb szerepet. A statisztikai

adatgyűjtés és feldolgozás legfőbb célja az eredmények publikálása. Csaknem mindegyik statisztikai hivatal kibocsátja a következő időszaki kiadványokat:

1. Egy rövidebb időközökben megjelenő közleményt, amely a gyakorlati értékű főbb eredményeket a feldolgozás után haladéktalanul publikálja. Nálunk a *Statisztikai Havi Közlemények*.

2. Egy, a külkereskedelmi adatokat ismertető időszakos közleményt, amely esetleg egyéb adatokat (árak, munkabérek) is közöl. A m. kir. központi statisztikai hivatal az utóbbi években a külkereskedelmi forgalom havi eredményeit külön kiadványban nem ismerteti, hanem a külkereskedelmi adatok a most negyedévenként megjelenő Statisztikai Havi Közlemények, havonként leadott hírlapi kommunikék és a havi Statisztikai Szemle útján publikáltatnak.

3. Egy szöveges folyóiratot, amely az adatok ismertetését tartalmazza, elméleti s egyéb cikkeket közöl. (*Magyar Statisztikai Szemle*.)

4. *Statisztikai Évkönyvet*, mely az államok évi statisztikáinak teljes képét adja.

5. A nagyobb adatgyűjtések részletes ismertetését tartalmazó kiadványokat. (*Magyar Statisztikai Közlemények*).

6. Egyéb különleges jellegű kiadványokat. Nálunk: *Magyarország Tiszti Cím- és Névára*, *Magyarország Helységnévára*, *Gazdacímárstb.*

A kiadványok költségelőirányzatát némelyik államban pénzügyi okból vagy a statisztikai adatközlések nagy fontosságának fel nem ismerése következtében igen leszorítják. Ime a különböző államoknak a kiadványok költségeire vonatkozó adatai.

A német és porosz statisztikai hivatal együtt, a háború előtt	444.000 pengő
Ugyane két hivatal a háború után	379.000 „
A két svájci statisztikai hivatal	283.000 „
A lengyel stat. hivatal	249.000 „
A két osztrák stat. hivatal a háború előtt	246.000 „
A cseh-szlovák stat. hivatal	201.000 „
A magyar stat. hivatal a háború előtt	174.000 „
A lett stat. hivatal	72.000 „
Az eszt stat. hivatal	61.000 „
A magyar stat. hivatal a háború után	27.000 „
A két osztrák stat. hivatal a háború után	47.000 „

Mint látható, Magyarország a vizsgált országok közül az 1924/25. költségvetési évben a legkevesebbet irányozta elő kiadványokra. A fenti adatoknál mindenesetre mérlegelni kell,

hogy a kiadványok előállításának költsége az egyes országokban változó. Így pl. a szedi költségek nálunk aránylag alacsonyak voltak. Egy szedő átlagos hetibére ugyanis mult év első felében, ill. június havában kitett:

Varsó	106.36 pengőt
Bern	105.92 „
Berlin	65.35 „
Prága	54.41 „
Bécs	45.15 „
Budapest	38.96 pengőt

A statisztikai hivatalok bevételeinek a leglényegesebb tételei a külkereskedelmi statisztikai illeték és a kiadványok eladásából származó bevétel. Lengyelországban, Cseh-Szlovákiában, Franciaországban, Ausztriában és Svájcban a statisztikai illetékek jelentékeny összeget képviselnek s elegendők a statisztikai hivatalok rendes kiadásainak fedezésére. Indexszámokban kifejezve ugyanazon értékű behozott árúmenyiség után a külkereskedelmi illeték országoként a következő arány szerint alakult:

Hollandia	10
Lengyelország	7
Franciaország	6
Cseh-Szlovákia	5
Svájc	3
Ausztria a háború előtt	2
Ausztria a háború után	1
Magyarország	1
Németország	1

A kiadványok eladásából befolyó jövedelem általában nem nagy, mert a kiadványok nagy része ingyen vagy cserepéldányképen küldetik szét. Általában a kiadványok eladásából az előállításukra fordított költségeknek csak 15—20%-a szokott mégtérülni.

Hírek. — Nouvelles.

Sir Baines A. J. † (1847—1925.) — Kiváló, hosszú évek során szolgálatban állott tudós statisztikus húnym el 1925. november 26-án Sir Baines A. J. személyében. Baines tanulmányai elvégzése után a keletindiai szolgálatba lépett és vezetés szerepet vitt az első (1881. és 1891. évi) indiai népszámlálásokban, melyeknek tudományos feldolgozása elsősorban az ő érdeme. 1881. óta tagja, az 1909—1910. években pedig elnöke volt az angol Királyi Statisztikai Társaságnak. Értékes irodalmi munkásságának jutalmául a Nemzetközi Statisztikai Intézet 1897-ben tagjai közé választotta; résztvett és tevékeny szerep-kört töltött be az Intézet kongresszusain is. 1924 óta tiszteletbeli tagja volt a Magyar Statisztikai Társaságnak és az Amerikai Statisztikai Társaságnak is tiszteletbeli tagjai közé tartozott.

A Magyar Statisztikai Társaság működése.

Activité de la Société Hongroise de Statistique.

Résumé. Dans la séance, tenue le 16 mars, sous la présidence de M. Gustave Thirring, de la *Société Hongroise de Statistique*, M. le Dr Géza Kenedy, membre ordinaire, a prononcé son discours de réception, traitant des pertes en hommes subies pendant la guerre, des conséquences de ces pertes et de la possibilité du relèvement.

Sur la base de données provenant de sources différentes, il constatait que 86% des nations du monde se mêlèrent de la guerre, dont 12% seulement se rangèrent du côté des empires centraux. Le nombre total des soldats tombés sur le champ d'honneur ou décédés au front, fut de 9.5 millions; mais si l'on y compte la moitié des militaires disparus et le cinquième des prisonniers de guerre, on voit que 11 millions de soldats périrent pendant la guerre.

Le nombre total des invalides est 6.6 millions. Parmi les Puissances de l'Entente, c'est la France qui fut la plus frappée par la guerre, parce qu'elle a perdu 1.2 millions de soldats et parce que, sa natalité étant en régression, elle ne pourrait atteindre que par l'immigration, le nombre de population d'avant-guerre.

En Allemagne, les possibilités de combler les lacunes causées par la guerre sont beaucoup plus favorables qu'en France. M. Kenedy exposa ensuite en détail les problèmes et les données de mariage, de naissance, de décès et d'accroissement de population de la Hongrie actuelle. Il établissait que quoique les chiffres relatifs aux naissances et aux mariages fassent, en Hongrie, preuve de régénération, toutefois, à cause des décès dus à la tuberculose et à la mortalité infantile, ce pays n'a pu combler, bien que 12 ans aient déjà passé depuis 1914, les vides causés dans la population par la guerre, qui avait dévoré 830.000 Hongrois de la Hongrie actuelle, dont 250.000 soldats. Après la conférence de M. Kenedy, M. Aloyse Kovács a exposé ses observations.

A Magyar Statisztikai Társaság folyó évi március hó 16-án Thirring Gusztáv elnöklése alatt tartott előadóülésén Kenedy Géza dr. rendes tag foglalt széket „Háborús népességi problémák” című előadásával, melyben a világháború népveszteségeivel, ezek következményeivel és a helyreépítések problémáival foglalkozott. Nemi elméleti vissza'ekintés után különféle forrásokból vett adatok egybevetésével megállapította, hogy a Föld valamennyi népének teljes 86%-a volt a hadüzemek által a háborúba bonyolulva. Ennek a roppant számnak 88%-a ellenünk harcolt és 12%-a velünk. A hadi halottak (elesettek és a fronton elhaltak) száma összesen 9.5 millió volt, de ha az „eltűnt” katonák felét és hadifoglyok ötödét is halottnak vesszük, teljes 11 millió katona veszett el a háborúban. Ehhez járulnak még a betegek és a nyomorékká lett katonák. Az utóbbiak száma 6.6 millió. Az ántánt nagy államai közül Franciaország a háború legnagyobb vesztese, mivel 1.2 millió hadi halottját és a születések visszamaradásait nem képes pótolni s csak bevándorlások útján tudná népszámát a háború előtti szintre emelni. Németország helyreépítési viszonyai sokkal kedvezőbbek. A mai Magyarország házassági, születési, halálozási és népszaporodási adatai és problémái tették az előadás főrészét. Kimutatta az előadó, hogy a házasságokban már elértük, a születésekben meg is haladtuk a háború előtti propagatív energiánkat, ellenben halálozásaink számviszonyai igen rosszak. E részben a gümőkör és a csecsemőhalandóság az a két veszedelem, amely ellen minden eszközzel küzdeni kell. Ez a két baj okozza, hogy a 250.000 hadi halottal együtt 830.000-re tehető háborús népdeficitünket képtelenek vagyunk még 10 év után is letörleszteni. Elszakított véreink hazavándorlása azonban — jobb időben — segíthet. Előadó azzal a vigasztalással végzi, hogy népfajunk energiáját töretlenül találta s ha állami és társadalmi életünkbe egyetértést tudunk behozni, váratlanul is csodás eredményekre juthatunk. Az előadáshoz Kovács Alajos szólt hozzá.

Magyarország gazdasági jelzőtáblája. — Tableau économique de la Hongrie.

Megnevezés Désignation	Egység Unité	Háború előtti adatok ¹⁾ Données d'avant- guerre ¹⁾	1923	1924	1925	1925	1926	
						decemb. décemb.	január janvier	február février
1. Népmozgalom. — Mouvement de la population.		1909—1912. évi átlag moyenne de 1909—1912.						
Házasságkötések — Mariages	száma nombre	68.000	78.706	75.060	72.986	5.250	7.486	9.054
1000 lél. jut — Proport. pour 1000 âmes	"	9.1	9.6	9.1	8.8	7.5	10.5	14.1
Élve szülöttek — Nés-vivants	"	263.000	238.971	221.462	230.061	16.594	18.744	17.570
1000 lél. jut — Prop. pour 1000 âmes	"	35.2	29.2	26.8	27.7	23.6	26.4	27.3
Halálozás — Décès	"	174.000	159.287	167.668	140.351	11.743	11.282	10.868
1000 lél. jut — Prop. pour 1000 âmes	"	23.3	19.5	20.3	16.9	16.7	15.9	16.9
Egy éven aluli elhaltak — Décédés au-dessous d'un an	"	55.000	43.943	42.810	38.534	2.796	2.686	2.803
100 élveszülöttre esik — Proportion pour 100 nés-vivants	"	20.9	18.4	19.3	16.7	16.9	14.3	15.9
Gümőkórban elhaltak — Décès causés par la tuberculose	"	27.000	25.215	26.724	19.977	1.438	1.630	1.597
1000 lél. esik — Prop. pour 1000 âmes	"	3.5	3.1	3.2	2.4	2.0	2.3	2.5
Szaporodás — Accroissement	"	89.000	79.684	53.794	89.710	4.851	7.462	6.702
1000 lél. jut — Prop. pour 1000 âmes	"	11.9	9.7	6.5	10.8	6.9	10.5	10.4
Kivándorolt — Émigrés	"	—	2.951	2.025	2.986	88	82	276
Visszavándorolt — Rémigrés	"	—	287	474	450	45	46	10
2. Munkapiac. — Marché du travail.								
Hatósági munkaközvetítők:								
Offices publics de placement:								
Munkahelyek — Offres d'emploi	száma nombre	—	80.331	100.094	66.982	4.710	3.712	3193
Munkakeresők — Demandes d'emploi	"	—	104.579	149.294	156.489	13.481	13.704	12.870
100 munkahelyre esett munkakereső Proportion des demandes d'emploi pour 100 offres d'emploi	"	—	130.2	149.1	233.6	286	369	403
Munkaközvetítés — Placements	"	—	51.888	49.493	39.750	2.888	2.406	1.990
100 munkahelyre esett közvetítés — Proportion des placements pour 100 offres d'emploi	"	—	64.2	49.4	59.3	61.3	64.8	62.3
Munkanélk. száma Nombr. des chômeurs:								
Keresztényszocialista szakszervezetek Syndicats socialistes-chrétiens		—	—	⁵⁾ 1.734	⁵⁾ 1.267	⁶⁾ 1.273	⁶⁾ 1.678	⁶⁾ 1.694
Szociáldemokrata szakszervezetek — Syndicats socialistes-démocrates		—	—	⁵⁾ 27.437	⁵⁾ 31.241	⁶⁾ 26.711	⁶⁾ 28.378	⁶⁾ 29.135
Együtt — Ensemble		—	—	⁵⁾ 29.171	⁵⁾ 32.508	⁶⁾ 27.984	⁶⁾ 30.056	⁶⁾ 30.829
Munkabérek ²⁾ — Salaires: ²⁾	órabér kor. salaires à l'heure en cour.							
Bádigos — Ferblantiers	"	—	—	7.721	9.320	9.636	8.778	8.944
Asztalos — Menuisiers	"	—	—	6.812	8.180	7.965	8.031	7.754
Szabó — Tailleurs	"	—	—	8.581	9.587	8.690	8.374	9.263
Kőműves — Maçons	"	—	—	8.459	9.936	8.750	—	7.667
Napszámos — Journaliers	"	—	—	4.853	6.366	6.563	6.672	6.399
Gyári munkásnő — Ouvrières de fabr.	"	—	—	2.964	3.877	3.840	3.292	4.792
Napszámosnő — Journalières	"	—	—	3.715	5.514	6.163	5.363	4.737
3. Termelés. — Production.		1911/13. évi átl. moyenne de 1911—1913						
Búza — Froment	q	22,206.183	18,426.572	14,034.771	⁷⁾ 18 942.014	—	—	—
Róz — Seigle	"	8,248.424	7,944.139	5,614.498	⁷⁾ 7,742 259	—	—	—
Árpa — Orge	"	7,869.244	5,937.613	3,203.123	⁷⁾ 5,224.057	—	—	—
Zab — Avoine	"	4,449.918	3,985.575	2,280.718	⁷⁾ 3,560.879	—	—	—
Tengeri — Maïs	"	15,024.289	12,509.418	18,828.066	⁸⁾ 23,488.383	—	—	—
Burgonya — Pommes de terre	"	19,507.196	13,342.276	15,351.479	⁸⁾ 23,054.775	—	—	—
Cukorrépa — Betteraves à sucre	"	15,867.212	8,635.888	12,742.032	⁸⁾ 15,252.572	—	—	—
Bor (mustterm.) — Vin (production de moût)	hl	1,997.622	4,696.560	1,363.172	⁹⁾ 3,589.523	—	—	—
Kőszén ³⁾ — Houille ³⁾	q	8,060.857	6,786.436	6,886.250	7,054.555	524.269	640.571	—
Barnaszén ³⁾ — Lignite ³⁾	"	54,525.932	62,246.767	57,416 547	50,368.373	5,526.353	5,258.945	—
Szész — Alcool	hl	—	⁴⁾ 238.856	⁴⁾ 225.144	⁴⁾ 278.665	51.410	35.388	—
Cukor (nyerscukorértékben) — Sucre (en valeur de sucre brut)	q	2,758.927	⁴⁾ 818.820	⁴⁾ 1234 450	⁴⁾ 2,021.570	269.120	29.710	—

¹⁾ Az adatok Magyarország mai területére vonatkoznak. — Ces données se rapportent au territoire actuel de la Hongrie. —
²⁾ A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak budapesti adatok. — Moyenne pondérée des salaires offerts par les bureaux de placement de Budapest. Ces données ne se rapportent qu'à Budapest. — ³⁾ Az 1926. január havi adatok a bruttó a többiek a nettó termelésre vonatkoznak. — Les données de janvier 1926 se rapportent à la production brute, et les autres, à la production nette. — ⁴⁾ A feltüntetett évvel végződő gazdasági év adatai. — Données de la campagne finissant à l'année indiquée. — ⁵⁾ Átlag. — Moyenne. — ⁶⁾ A hó utolsó napján megállapított adatok. — Données établies au dernier jour du mois. — ⁷⁾ A cséplési statisztikai összeírás ideiglenes adatai. — Données provisoires de la statistique du battage. — ⁸⁾ A m. kir. földművelésügyi miniszter szeptember hó 30-án kiadott vetésjelentése szerint. — D'après le rapport du 30 septembre du ministre royal hongrois de l'Agriculture. — ⁹⁾ Az 1925. évre vonatkozó ideiglenes adat. — Données provisoires relatives à 1925.

(folytatás — suite)

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti ad. <i>Données d'avant- guerre</i>	1923	1924	1925	1925	1926	
						december <i>décembre</i>	január <i>janvier</i>	február <i>février</i>
4. Pénz és hitel.¹⁾ — Monnaie et crédit.¹⁾		1913						
A korona zürichi árfolyama — <i>Cours du change de la cou- ronne à Zurich</i>	100K = sv. fr. 100 cour. = francs suiss. 1 sv. fr. = kor. 1 fr. suiss. = couronnes.	105.01	0.0305	0.007025	0.007255	0.007255	0.00726	0.00728
Postatakarékpénztári betétállá- dék — <i>Effectif de dépôts à la Caisse d'épargne postale</i> .	millió kor. <i>en millions de cour.</i>	—	104.699	1,884.895	1,331.328	1,331.328	1,278.281	1,152.984
13 legnagyobb pénzint. betétáll. — <i>Effectif de dépôts des 13 établ. de crédit les plus importants</i>	száma <i>nombre</i>	—	421.654	3,454.371	5,179.657	5,179.637	5,308.352	5,412.500
Csődök — <i>Faillites</i>	—	—	15	58	422	39	67	67
Kényszeregyezségek — <i>Concor- dats judiciaires</i>	—	—	—	—	2.044	173	292	280
Magyar Nemzeti Bank — <i>Banque Nationale de Hongrie</i> :								
Érckészlet — <i>Encaisse métall.</i> (arany, ezüst, devizák és valu- ták — <i>or, argent, devises et valeurs</i>)	pengő <i>pengős</i>	—	—	³⁾ 2479497	26,724,447	267,242.447	253,786.463	249,925.646
Leszámitolt váltók, közraktári jegyek és értékpapírok — <i>Trai- tes, warrants et titres escomptés</i>	—	—	—	³⁾ 1976888	13,4181.302	134,181.302	150,791.117	149,416.223
Jegyforg. — <i>Billets en circul.</i>	—	—	—	³⁾ 4513990	41,5514.996	415,514.996	404,690.421	393,523.917
Kamatláb — <i>Taux en banque</i>	—	—	—	12.5	7	7	7	7
Tőzsdeindex ²⁾ — <i>Indice de la Bourse</i> ²⁾	száma <i>nombre</i>	100	32.6	13.3	10.2	10.2	9.9	9.7
Nagykereskedelmi indexszám — <i>Nombre-indice des prix de gros</i>	—	1	7.915	23.466	¹ 28.832	18.832	18.319	18.031
Megélhetési indexszám — <i>Nombre- indice du coût de la vie</i> . . .	—	1	—	17.103	17.103 14.743	14.743	14.418	14.625
5. Külkereskedelmi forgalom Commerce extérieur.								
Behozatal — <i>Importations</i> . . .	drb — <i>pièces</i>	—	164.720	327.589	752.098	55.403	26.278	—
	q	—	37,540.090	45,135.320	44,756.933	4,829.160	3,677.630	—
	ezer ar. kor. <i>en milliers de couronn.-or</i>	—	422.985	702.806	739.660	65.482	53.308	—
Kivitel — <i>Exportations</i> . . .	drb — <i>pièces</i>	—	1,195.174	1,217.297	335.739	32.881	26.814	—
	q	—	12,089.211	16,956.746	21,852.192	1,978.873	1,752.805	—
	ezer ar. kor. <i>en milliers de couronn.-or</i>	—	338.088	575.010	700.058	69.029	53.426	—

¹⁾ A csődök és kényszeregyezségek kivételével év-, illetve havi adatok. — *Excepté les faillites et les concordats judiciaires, ces données se rapportent à la fin de l'année, respectivement à la fin du mois.*

²⁾ Az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével. — *En tenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913.*

³⁾ Millió koronákban. — *En millions de couronnes.*